

Cijena 10 kuna

ISSN 1845-5735



Broj 73 - Zagreb, 1. svibnja 2011. godine

Predsjedništvo

**Ratko Maričić
novi
predsjednik
SABA RH**

Izborna skupština SABA RH



MLADI ĆE NASTAVITI ANTIFAŠISTIČKE TRADICIJE

Jasenovac

**NOVE
GENERACIJE
MORAJU
ZNATI ISTINU**

Povijesni falsifikati

FAŠISTIČKA STRIJELJANJA PRIKAZUJU KAO PARTIZANSKA

Nazivi: KAKO JE NESTALA ULICA 8. MAJA



Mjesto predsjednika prepustio mlađem

Martin Majcan (83) odstupio je dobrovoljno s mjesta predsjednika Gradske udruge antifašista grada Garešnice i općina Berek, Hercegovac i Velika Trnovitica te je na to mjesto Predsjedništvo udruge izabralo Mihajla Ceranovića (50) iz Male Mlinske.

Za potpredsjednike udruge izabrani su Ivan Koren i Ivan Grahek. Majcan je jedan je od 20-ak sudionika NOB-a, članova udruge i smatra da je došlo vrijeme da vodstvo udruge preuzmu mlađi ljudi.

Š.Š.

Fašistička strijeljanja prikazali kao partizanska

•Slovensko Ministarstvo vanjskih poslova uručilo je talijanskom veleposlaniku u Ljubljani prosvjednu notu

Nakon što je esulska organizacija Unija Istrana na jednom svom plakatu povodom nedavnog obilježavanja Dana sjećanja na žrtve fojbi, fotografiju s talijanskim streljačkim vodom i strijeljanim Slovencima iskoristila kako bi prikazala »strijeljanje talijanskih civila« od strane slovenskih partizana, slovensko Ministarstvo vanjskih poslova uzručilo je talijanskom veleposlaniku u Ljubljani prosvjednu notu.

Riječ je o povjesnom falsifikatu koji zavrijeđuje svaku moralnu osudu i ne pridonosi dobrosusjedskim odnosima, stoji u slovenskoj noti, koju prenosi Novi list.

To je prvi takav incident od prošloga ljeta, kada su trojnim sastankom pomirenja

u Trstu, predsjednici Italije, Slovenije i Hrvatske Giorgio Napolitano, Danilo Türk i Ivo Josipović pokušali traumatičnu povijesnu stranicu ostaviti za sobom.

Manipulaciju s fotografijom utvrdila je slovenska Civilna inicijativa za Primorsku, otkrivši kako je na fotografiji kojom se željelo prikazati kako partizani strijeljavaju Talijane zapravo egzekucijski vod talijanskih vojnika, snimljen u selu Dane 31. srpnja 1942., u trenutku dok puca u ledu petorici slovenskih domoljuba.

Civilna inicijativa, koja je manipulaciju nazvala »podлом« i »gnusnom«, zatražila je oštru reakciju slovenske strane. Esulska Unija Istrana je priznala pogrešku, koju je shvatila tek kad je plakat bio tiskan, kada je bilo prekasno.



Pred nama je DAN MLADOSTI – RADOSTI

Ovogodišnja manifestacija Dan mladosti – radosti održat će se u subotu, 28. svibnja u Kumrovcu, s početkom u 10,30 sati, a bit će posvećena 70-oj obljetnici Dana ustanka naroda Hrvatske.

Dan mladosti – radosti je prigodna manifestacija i mogućnost da se ispred Titovog doma svečano obilježi Dan ustanka naroda Hrvatske, kojim je 27. srpnja 1941. godine započela borba protiv okupatora. Baklja ustanka nikada se nije ugasila sve do pobjede nad nacifašizmom. Na temu ustanka će »o istini s istinom« govoriti i predsjednik Saveza društava »Josip Broz Tito« Hrvatske Tomislav Badovinac.

Svečani program obilježit će kraći govor i kulturno umjetnički program koji će obuhvatiti partizanske pjesme iz svih regija Hrvatske. U programu će sudjelovati i brojne grupe mlađih koji će izvoditi poznate pjesme iz NOB-a u suvremenoj obradi.

Fotografije na 1. stranici:

Delegati na izbornoj skupštini Saveza antifašističkih boraca i antifašista (gore)

Svečana komemoracija u znak sjećanja na žrtve ustaškog logora u Jasenovcu (dolje)
(snimio: Z. Herceg)

Mladi će nastaviti antifašističke tradicije

• Za predsjednika SABA RH izabran Ratko Maričić, diplomirani pravnik, bivši zastupnik u Županijskom domu Hrvatskog sabora i bivši generalni konzul RH u Mostaru

Izborna skupština Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, na kojoj su usvojeni Izvještaj o radu u protekle dvije godine, Prijedlog aktivnosti za naredno razdoblje, te izabrano novo rukovodstvo, održana je 20. travnja u velikoj dvorani Češkog doma u Zagrebu.

Na tom skupu, kojem su prisustvovala 104 delegata te brojni gosti i uzvanici, među kojima **Predrag Matić** izaslanik predsjednika Republike Hrvatske **dr. Ive Josipovića**, predsjednik Srpskog narodnog vijeća i saborski zastupnika SDSS-a **dr. Milorad Pupovac**, predsjednik Foruma seniora SDP-a **Dušan Plećaš**, zamjenik predsjednika HSU-a **Slavko Konficić**, saborski zastupnik i predsjednik gradske organizacije SDP-a Zagreba **Davor Bernardić**, predstavnik HSLS-a **Božo Kovačević** i predsjednik Saveza društava »Josip Broz Tito« **dr. Tomislav Badovinac**, potpredsjednik Saveza ratnih vojnih invalida NOR-a Hrvatske **Antun Morić**, narodni heroji **Milutin Baltić** i **Rade Bulat** i predstavnici braniteljskih udruga Domovinskog rata.

Uvodno izlaganje na tom skupu podnio je potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Josip Skupnjak**, naglašavajući da je njegovanje tradicija NOB-a u proteklom mandatnom periodu bila težišna aktivnost na svim razinama organiziranja antifašističkih boraca i antifašista, od Republičkog saveza do općinskih udruga.



Radno Predsjedništvo na izbornoj skupštini s lijeva na desno: Mirko Mećava, Katica Sedmak, Ivan Fumić, Tomislav Ravnić, Branko Grošeta i Nikola Opačić

To proizlazi iz našeg shvaćanja povijesnog značenja tekovina NOR-a i doprinos-a Hrvatske općoj pobjedi antifašističke koalicije, na što smo s razlogom ponosni. Kroz osmišljene, solidno pripremljene programske sadržaje prigodnih svečanosti, na najbolji način smo se suprotstavljaljali slijednicima poraženih strana kolaboracije s nacifašističkim okupatorom, rekao je Skupnjak.

»Izbornu skupštinu održavamo u složenim uvjetima recesije, kriminala, beznade i neimaštine. Zemlja je ekonomski uništena i zadužena do grla.«

Većina naših ljudi nema dovoljno sredstava za pristojan život i sve je veći broj onih koji gladuju i koji su prisiljeni na prosvjede i štrajkove očekujući bolji život. Nakon

što je upropoštena sadašnjost, pokušava se uništiti i naša prošlost. A to dokazuju činjenice, upozorio je Skupnjak i naveo da je od 1990. do 2000. uništeno ili devastirano 3000 spomenika i spomen obilježja iz Narodnooslobodilačke i antifašističke borbe. Njih su vandali rušili i uništavali, a među njima je bilo i spomenika visoke povijesne vrijednosti i od nacionalnog i međunarodnog značaja. Zbog ovog do sada nitko nije odgovarao, niti je procesuiran, što je neshvatljivo, od strane odgovornih nadležnih organa.

Revizije i falsifikati povijesti

Poslije više od 60 godina od pobjede nad fašizmom, Europa i svijet nas upozoravaju na moguću opasnost koja nam prijeti od nacifašizma i ekstremizma, revizije i falsifikata, a koja se širi i našom zemljom, lažima i klevetama, a plasiraju ih neki listovi, posebno Fokus, Hrvatski list i Hrvatsko slovo, koje financira Vlada RH, kazao je Skupnjak i dodao da i neki od dnevних listova prenose stavove pojedinih ekstremista koji smatraju da iz Ustava RH treba izbaciti tekst da se demokratska Hrvatska država stvarala na temeljima antifašizma, AVNOJ-a i ZAVNOH-a, što je absurdno. I na to nema odgovora, od nadležnih (državnih) organa.

Svima nam je dobro poznato da već godinama pjevač Marko Perković Thompson sustavno veliča ustaštvo i širi nacionalnu mržnju, što osuđuje sav demokratski svijet, pojedini parlamentarci čak govore kako je

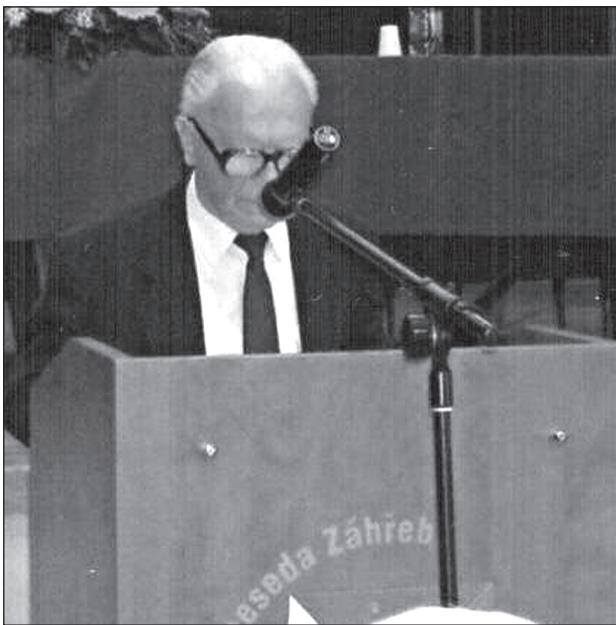
Dr. Vesna Čulinović-Konstantinović zahvalila na podršci

Dosadašnja predsjednica Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, dr. Vesna Čulinović-Konstantinović zahvalila je svima na uspješnoj suradnji u protekli četiri godine koliko je ona ukupno bila na toj dužnosti u dva mandata.

Koristim ovu priliku da se zahvalim svim članovim Predsjedništva SABA RH i članovima cijele naše organizacije koji su mi davali podršku u radu. Međutim, spriječila me je bolest koja je rezultirala infarktom.

Ali mi antifašisti smo žilavi i zato sam ja sve to uspješno prebrodila, kazala je dr. Čulinović-Konstantinović i dodala: Još jednom zahvaljujem svima i želim dobro zdravlje, a ubuduće ču se uključiti u rad najviše koliko budem mogla.

Dr. Vesna Čulinović-Konstantinović za predsjednicu SABA RH, kao prva žena na toj dužnosti, izabrana je 2007. i ponovo 2009. godine. U sadašnjem, novom mandatu izabrana je za članicu Predsjedništva SABA RH.



Potprijeđnik SABA RH Josip Skupnjak podnosi uvodno izlaganje

na Bleiburškom polju 1945. uništena država Hrvatska, a tamo nije bilo ubijanja. »Na Bleiburškom polju izvršena je kapitulacija okupatorskih fašističkih snaga njemačkog Reicha, ustaša, četnika, belogardejaca. Bilo je žrtava s jedne i druge strane i mi to ne opravdavamo. Mi poštujemo svaku nevinu žrtvu, ali treba znati da Bleiburg nije otpočeo 1945. nego već 1941. stvaranjem mnogobrojnih fašističkih, ustaških logora i zatvora, gdje su stradale mnogobrojne nevine žrtve«.

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske već godinama ukazuje usmeno i pismeno Ministarstvu obrazovanja da se u osnovnim i srednjim školama

»komunističkih zločina«. Lansirane su brojke o 628 otkrivenih masovnih grobnica, u kojima je prema proizvoljnim procjenama - oko 90 000 žrtava, uglavnom Hrvata - vojnika, žena i djece, s tim da do sada ni na jednom mjestu nisu nađeni posmrtni ostaci djece, a ni žena. SABA protestira što se u nekim medijima blati još žive prvoborce NOR-a i članove Savjeta antifašista (Josipa Boljkovca, Radu Bulata, Jožu Horvata i Josipa Manolića) na osnovu nedokazanih izjava. Prema tim ljudima, koji su hrvatsko društvo neizmјerno zadužili svojim doprinosom u antifašističkoj NOB, a neki i u Domovinskom ratu, treba se odnositi s poštovanjem. Međutim, policija sada

i gimnazijama ne uči istinsku povijest o Narodnooslobodilačkoj antifašističkoj borbi i Domovinskom ratu i da je krajnje vrijeme da se učine promjene u udžbenicima. U posljednje vrijeme vrše se napadi na Tita, simbola antifašističke borbe svijeta. Njegovo djelo ostat će trajna vrijednost, ne samo nama, već i svim narodima demokratskog svijeta. Moramo i dalje čuvati njegov lik i djela, istaknuo je Skupnjak.

U zadnje vrijeme svjedoci smo intenzivne kampanje kojom se najavljuje istraživa i procesuiranje

provodi i saslušava njihove suborce na nedozvoljeni i protuzakonit način.

Vlada prestaje financirati SABA

Skupnjak je upozorio da su »borci NOB-a već 20 godina diskriminirani, ne poštuje se Ustav i Zakon o potvrđivanju ugovora o pitanjima sukcesije, oduzeta su im stečena prava na mirovinu od 50 posto zakonski ostvarene, a Vlada RH ih tretira povlaštenima. Prije 6 mjeseci predstavnici Vlade donijeli su odluku o prekidu daljnog financiranja SABA RH iz Državnog proračuna. To je jedinstven primjer u Europi prema jednoj antifašističkoj organizaciji.

Uz inicijativu i upornost SABA RH i snažnu podršku Predsjednika RH uspjeli smo da se na najvišem državnom nivou, na svečan i dostojanstven način, obilježe značajni događaji kao: Dan antifašističke borbe, Dan pobjede, zasjedanje ZAVNOH-a, proboj logoraša iz ustaškog logora Jasenovac. Na tim svečanstvima i komemoracijama kao gosti su i veleposlanici zemalja, prvenstveno antihitlerovske koalicije akreditirani u Hrvatskoj, što na svojevrstan način doprinosi međunarodnoj afirmaciji Hrvatskog antifašizma.

Potprijeđnik SABA je zatim napomenuo da je val rušilačkog vandalizma umanjen, ali da smo ipak svjedoci pokušaja da se na drugi perfidan način skrnave neka spomen obilježja NOB-a, kao u Dugopolju, Opuzenu, Blatu na Korčuli, Vodicama i drugim mjestima i da se mijesanjem kostiju pobjednika i poraženih te izmještanjem

Predsjedništvo SABA RH

Ratko Maričić novi predsjednik SABA RH

Za potpredsjednike izabarni – Tomislav Ravnić, Katica Sedmak, Josip Skupnjak i Jovan Vejnović

Na konstituirajućoj sjednici novoizabranih članova Predsjedništva za predsjednika Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske izabran Ratko Maričić iz Zagreba, diplomirani pravnik, bivši zastupnik u Županijskom domu Hrvatskog sabora i bivši generalni konzul RH u Mostaru

Istovremeno izabarna su i četiri potpredsjednika SABA RH – Tomislav Ravnić, Katica Sedmak, Josip Skupnjak i Jovan Vejnović.

Obzirom da je bilo prijedloga da se izaberu još dva potpredsjednika,

ostavljeno je da se na sljedećoj sjednici Predsjedništva ti prijedlozi stave na dnevni red. Budući da je kandidat za tajnika SABA RH Miroslav Kirinčić odustao od kandidature odlučeno je da se na sljedećoj sjednici Predsjedništva SABA raspravi i o izboru tajnika.

Za članove Predsjedništva SABA RH izabrani su: Ivica Bajor, Boris Roman Blažinić, Romano Božac, dr. sc. Vesna Čulinović-Konstantinović, Domagoj Delač, Miljenko Fak, Joso Fakčević, Severino Franković, mr. sc. Ivan Fumić, mr. sc. Zvonko Golub, Tito Grah, Branko Grošeta, Josip Herceg,

Cvije Jandrić, Rade Jovičić, Jakov Jukić, Vladimir Jurak, Vladimir Jurić, Rudolf Kahlina, Juraj Krstulović, Gordana Lacković, Ratko Maričić, Slavko Matić, Mirko Mećava, Josip Milat, Nikola Opačić, Roko Opalić, Rikardo Perčić, Tomislav Ravnić, Katica Sedmak, Josip Skupnjak, Krešo Sršen, Mario Šimunković, Vinko Šunjara, Dinko Tamarut, Nikola Uzelac, Josip Valenta, Jovan Vejnović, Biserka Vranić, Marica Vrbanac, Boriško Zarić i Vedran Žuvela.



spomen obilježja na neka sporednija mjesta, želi poniziti i povrijediti žrtva.

U obnovi, zaštiti i održavanju spomeničke baštine NOB-a kao općeg kulturnog dobra evidentni su i određeni pozitivni pomaci. Tako je i Ministarstvo kulture pri stupilo kategorizaciji spomeničke baštine i prihvatiло dijelom prijedloge SABA RH za prioritetu obnovu nekih značajnijih spomenika. U 2010. godini obnovljen je spomenik »Ustanaka« u Srbu, djelo akademskog kipara Vanje Radauša, spomenik »Poziv na ustanak« u Bjelovaru, akademskog

kipara Vojina Bakića, spomenik žrtvama ustaškog logora u Kerestincu, a ima još nekoliko obnovljenih spomenika i spomen ploča.

Sudjelovanje mladih u SABA RH predstavlja veliki značaj jer će oni nastaviti tradicije naše NOB-e. Uostalom i naša NOB počivala je na mladima, 90 posto borača NOR-a bilo je između 17 i 25 godina. Očekivali smo bolje rezultate u prijemu mladih antifašista u naše organizacije. U ovom vremenu osnovane su organizacije mladih u Krapinsko-zagorskoj županiji,

u Splitu, a u Zagrebu djeluje organizacija mladih antifašista sa 60 članova koja u svom djelovanju postiže vrlo dobre rezultate.

Na planu međunarodne suradnje, od protekle izborne skupštine, uspostavljen je velik broj susreta sa antifašističkim organizacijama Republike bivše Jugoslavije, ali isto tako i s ostalim evropskim zemljama, posebno s Italijom, Madarskom, Češkom, Slovačkom, Rusijom, Ukrajinom i Poljskom. Posebno treba istaknuti dobru suradnju sa Svjetskom veteranskom federacijom, zaključio je Skupnjak.

S.T.

Pozdravna riječ gostiju

Borci NOR-a trebaju imati jednak tretman kao branitelji

Savjetnik predsjednika Republike Hrvatske dr. Ive Josipovića za branitelje **Predrag Matić** srdačno je pozdravio skup antifašista i podsjetio ih da su imali dobru suradnju s bivšim predsjednikom Republike Hrvatske, ali i da je imaju i sa sadašnjim. Predsjednik Josipović vam je iskreni prijatelj, naglasio je Matić.

On je dodao da je pri Uredu Predsjednika formiran Savjet za ratne veterane koji razmatra, analizira i obrađuje teme iz područja problematike hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, te pitanja ratnih veterana, antifašističkih boraca NOB-a iz II. svjetskog rata. U tom Savjetu je i predstavnik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, rekao je Matić.

Podršku Predsjednika Republike imate, on dolazi na sve značajne obljetnice antifašista u Jasenovac, Brezovicu, Jadowno, šalje svoje predstavnike i na ostale skupove na koje budu pozvani. Posdjesetio je da je Predsjednik prošle godine u povodu Dana antifašističke borbe dodijelio odlikovanja zaslužnim antifašistima. Matić je naglasio da Predsjednik daje podršku Savezu antifašističkih boraca i antifašista i založio se da SABA RH ima jednak tretman kao i braniteljske udruge iz Domovinskog rata. Financiranje SABA ne bi smjelo doći u pitanje i Predsjednik će to prenijeti Vladi RH, zaključio je Matić.

I Europa je utemeljena na antifašizmu

Predsjednik Srpskog narodnog vijeća i saborski zastupnik SDSS-a dr. **Miroslav Pupovac** istaknuo je da ne postoje

dvije nevladine udruge koje tako dobro surađuju na temeljima antifašizma kao SABA RH i Srpsko narodno vijeće. Na primjer svečanost obilježavanja u Srbu kao i u drugim mjestima, koja su bila zaboravljena, oskrnavljena i uništavana, postala je normalna zahvaljujući Vama, ali zahvaljujući također podršci bivšeg i sadašnjeg predsjednika RH Mesića i Josipovića.

Hrvatska je vodeća zemљa po broju srušenih spomenika, kazao je Pupovac. Danas se često čuje pitanje – tko je viđeo da se sudi pobednicima u ratu. Ali to govore isti oni koji traže da se sudi antifašističkim borcima, pa čak i one koji su danas među živim, prokazujući kao ratne zločince.

I mi i vi želimo da budemo zemlja mira, oslobođena ratnih stradanja i optužbi, rekao je dr. Pupovac.

Saborski zastupnik i predsjednik gradske organizacije SDP-a Zagreba **Davor Bernardić** rekao je da su u SDP-u osnovali Savjet za njegovanje tradicija NOB-a. Mi želimo da se shvati da je borba za očuvanje vrijednosti antifašizma ustvari i borba za Evropu. Jer Europa ovisi o temeljima antifašizma – slobodi, jednakosti, socijalnoj pravdi, ravnopravnosti.

Iznimno je važno, kaže Bernardić, da se u SABA uključe mlađi ljudi, da se ne zaboravi da je antifašizam stvorio našu zemlju. Važno je da to cijenimo i da se toga prisjećamo. Nova Vlada morat će više obnavljati antifašističke spomenike. Prošlosti se moramo sjećati, ali okrenuti se budućnosti i Europskoj uniji koja je sazdana na vrijednostima antifašizma.

U ime HSLS-a Skupština SABA pozdravio je **Božo Kovačević** i naglasio da je antifašistička borba stvorila Hrvatsku u današnjim granicama. AVNOJ i ZAVNOH su omogućili

da dođe do osamostaljenja današnje Hrvatske.

Potpredsjednik Hrvatske stranke umirovljenika **Slavko Konficić** prenio je pozdrave predsjednika stranke Silvana Hrelje. Sa zadovoljstvom mogu reći da su mnogi antifašistički borci članovi i Hrvatske stranke umirovljenika. Vi ste svrstani u kategoriju povlaštenih mirovina, a to je nedopustivo, kazao je Konficić i dodaо da se HSU u saboru zalaže da se nepravde prema borcima NOR-a isprave.

Predsjednik Foruma seniora SDP-a **Dušan Plečaš** prenio je pozdrave predsjednika SDP-a Zorana Milanović i podsjetio da suradnja sa Savezom antifašističkih boraca i antifašista postoji već punih 20 godina jer je stvorena u vrijeme demokratskih promjena početkom devedesetih godina.

Naša suradnja sigurno može i trebala biti i bolja, kazao je Plečaš i naglasio da SDP-ovi zastupnici u Hrvatskom saboru podržavaju inicijative SABA RH. Mi nismo zadovoljni učinkom, ali kao opoziciona stranka za sad i ne možemo više.

Plečaš je podsjetio da su u SDP-u donijeli odluku o osnivanju Odbora za njegovanje tradicija NOB-e i Domovinskog rata i u županijama. Plečaš je zahvalio dosadašnjem vodstvu SABA RH na dobroj suradnji, a očekuje da će ona biti i bolja, posebno ako na izborima ponovno dođu na vlast.

U ime udruge Branitelji Hrvatske Skupština Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike pozdravio je **Đuro Marinčić**. Zaželio je uspješan rad i naglasio da udruga Branitelji Hrvatske ima dobru suradnju sa SABA RH koja se i dalje uspješno razvija. Vi ste se borili za Hrvatsku u Drugom svjetskom ratu, a mi u Domovinskom ratu, rekao je Marinčić.

Rasprava

Budućnost antifašizma ne smije doći u pitanje

Krešimir Sršen je na početku naglasio da je nedavno izabran za predsjednika Zajednice udruga antifašističkih boraca Splitsko-dalmatinske županije, da je dragovoljac Domovinskog rata, antifašistički orijentiran i da je to za njega neodvojivo.

Antifašizam je svjetska vrijednost, a kod nas su antifašistički borci došli u ponižen položaj. Zalagat će se da antifašistički borci dobiju ono mjesto koje im pripada. Tamo gdje nema demokracije, tamo se uništava antifašizam, kazao je Sršen.

Branko Grošeta iz Dubrovnik je naglasio da antifašisti moraju braniti i obraniti svoje dostojarstvo. Radimo u uvjetima koji ne služe na čast Republici Hrvatskoj. Istina je da je uništeno 3.000 antifašističkih spomenika, a udžbenici su puni laži i falsifikata. Deklaracija o antifašizmu se niti ne pokušava provesti, opljačkana je imovina SUBNOR-a koja se ne vraća.

Mi trebamo obavijestiti i Europsku uniju da se u Hrvatskoj krše ljudska prava sudionika antifašističke borbe, kazao je Grošeta i doda da treba odlučno reći – dosta je manipulacije, prestanite kokebitati s poraženim snagama.

Istina o antifašizmu mora doći u škole

Ivo Barić s otoka Raba je istaknuo da su na otoku uspostavili dobru suradnju s učenicima i školama i da na taj način najlakše istina o antifašističkoj borbi dođe do najmladih. Mi organiziramo i znanstvene skupove, objavljujemo zbornike radova, izdajemo list Udruge antifašista Raba, a imamo i našu web stranicu. Barić je predložio je da se Savez antifašističkih boraca i antifašista preimenuje u Savez antifašista Hrvatske.

Joso Fakčević je rekao da Udruga u Petrinji broji preko 300 članova i da u njoj postoje brojni vrijedni aktivisti. Uvažavaju nas jer znamo okupiti članstvo i raditi. Razvili smo dobru suradnju s brojnim udrugama, kazao Fakčević i založio se za jačanje ustroja u SABA s ciljem da lakše dopiru stavovi SABA do udruga i obrnuto. Posebno je napomeno da pitanje financiranja nije riješeno te da sve ostaje na obećanjima iz vlasti, ali realizacije nema. Istaknuo je potrebu suradnje s braniteljskim udrugama jer su brojni krenuli u obranu s antifašističkih pozicija. Danas se namjerno stvara razdor između braniteljskih udrug i antifašista. Jednima je država majka, a drugim mačeha. Mi tražimo od branitelja

da se uključe u udruge antifašista, rekao je Fakčević.

Marinko Vlašić iz Dubrovnika je ocijenio da se već dva desetljeća nastoji satrti antifašizam, a mi ipak djelujemo. Učinilo se dosta. Naš stvarni status je takav da je teško danas biti antifašist. Status boraca NOR-a je sramotan, a stanje spomeničke baštine je katastrofalno. Naveo je primjer spomenika na Petrovoj gori koji ima izuzetan značaj za našu NOB-u. Moramo što prije rješiti takve probleme jer je u pitanju budućnost antifašizma kod nas, rekao je Vlašić.

On je upozorio da se sve više koristi napad na komunizam za kompromitiranje antifašizma, a da se pri tome umanjuje značaj naroda u oslobođenju zemlje. Vlašić je predložio da **Branko Grošeta** bude potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske.

Antifašizam je svjetski pokret

Tomislav Ravnica je rekao da ni istarski kao ni svi drugi antifašisti ne podržavaju mitove i krivotvorine. Napisali smo važnu zavičajnu povijest u Istri i uputili je na 200 adresa u škole i državne institucije. Trudimo se da naša povijest dođe do učenika, surađujemo i s braniteljima Domovinskog rata.

Tito Doljanac iz Biograda na moru kaže da tamo pokušavaju osnovati još nekoliko udruga i uključiti mlade antifašiste: problem je i u nastavničkom kadru u školama. Antifašistička borba je bila svjetska borba. Čuvajmo svi zajedno krvavo stečene tekovine naše antifašističke borbe, upozorio je Doljanac.

Jakov Jukić iz Zadarske županije je rekao da tamo nema dovoljno članova u udrugama jer su ljudi zaplašeni od ekstremista. Neljudski su odnosi i pojedinaca na vlasti prema antifašizmu. Kad je u Srbu antifašistički skup u znak sjećanja na ustanak 1941. godine, dolaze neprimjerene riječi i od strane predstavnika lokalne vlasti. Za one u Srbu kažu da je to bio četnički skup, iako je riječ o obilježavanju ustanka u Republici Hrvatskoj.

Zadarski župan ne dolazi na te skupove iako dolazi predsjednik Republike Hrvatske, kaže Jukić.

Gordana Lacković je upozorila da sastav novog Predsjedništva SABA ne odražava želju za podmlađivanjem rukovodstva. Mi antifašisti se u rukavicama ponašamo

prema vlasti. Treba nam više mladih. Nisu poštovani svi kriteriji ni kod predlaganja predsjednika i tajnika SABA RH, upozorila je Lacković. Ovakav izbor kada je samo jedan kandidat za jedno mjesto nije izbor, nego imenovanje, a tako se mlađi ljudi neće privući u našu organizaciju. Ne želimo biti glasačka mašinerija za nečije prijedloge, kazala je na kraju Lacković.

Suzana Cvjetković iz Primorsko-goranske županije je upozorila na Opatijsku deklaraciju koja je ponuđena na usvajanje na ovoj izbornoj skupštini. Nju su sačinili mlađi ljudi na Danima antifašizma koje smo organizirali u Opatiji, kazala je Cvjetković. Antifašizam moramo osvremeniti, a u današnjem vremenu to je način razmišljanja. Ova Deklaracija će biti podijeljena svim maturantima u Opatiji, rekla je Cvjetković.

Nikola Dobre iz Zadra je upozorio da je mjesna vlast u tom grada neumjesno i neprimjereno obilježavala Dan oslobođenja grada Zadra. Župan i gradonačelnik nisu htjeli položiti cvijeće na spomenik NOB-u na kojem je zvijezda petokraka.

Ta zvijezda je donijela pobjedu i pod njenim znakom je stvarana hrvatska država, a u Domovinskom ratu je ta država koja je tada stvorena, obranjena, kazao je Dobre.

Zvonimir Leko kao gost govorio je u osobno ime i kazao da je Hrvatska Drugi svjetski rat završila na strani pobjednika zahvaljujući partizanskom pokretu i antifašizmu. Antifašistički pokret je znao prepoznati pravi put. To mora biti poznato i mlađima, rekao je Leko, i naglasio da povijest treba biti dostupnija mlađima da treba sačuvati i prezentirati arhive, filmove, fotografije i knjige.

Zvonko Smrekar iz Zaprešića smatra da je bitno probiti se u škole i pružiti mlađima istinu jer su indoktrinirani. Mi smo uspjeli, doveli smo eminentne povjesničare, organizirali izložbe u školama. Mlađi malo poznaju našu povijest, a najmanje znaju o NOB-u.

Dinko Tamarut iz Primorsko-goranske županije je rekao da je očekivao više govora o budućnosti, nego o prošlosti, a upozorava da Deklaracija nije provedena te da financiranje SABA RH nije riješeno, iako se za udruge iz Domovinskog rata daje više od 50 milijuna kuna.

Slavko Matić je kritički govorio o prijedlozima za izmjenu Statuta te je predložio niz svojih izmjena u vezi, kako je rekao, nadležnosti Predsjedništva i Skupštine.

S.Tomašević

Savjet antifašista Republike Hrvatske

Antifašizam je brana od nedemokratskih nasrtaja

• Za novog predsjednika Savjeta izabran dr. sc. Branko Caratan, a za potpredsjednika mr. sc. Drago Pilsel

UZagrebu je 28. travnja 2011. održana sjednica Skupštine Savjeta antifašista Republike Hrvatske na kojoj je za novog predsjednika Savjeta izabran **dr. sc. Branko Caratan**. Kandidat za predsjednika je bio i **mr. sc. Drago Pilsel** koji je postao potpredsjednik Savjeta antifašista.

Istovremeno za nove članove Izvršnog odbora Savjeta antifašista izabrani su i **Zorka Bilalović, Jelena Cukrov, prof. dr. sc. Branko Dubravica, mr. sc. Ivan Fumić, Jelka Glumičić, akademik Petar Strčić, Vesna Teršelić, dr. sc. Đuro Zatezalo i Nikola Vicković**.

Na početku sjednice članove Savjeta pozdravio je novi predsjednik SABA RH **Ratko Maričić**, zaželivši plodonosan rad i obećavši suradnju i potporu članovima i vodstvu Savjeta.

Dosadašnji predsjednik Savjeta antifašista **dr. Branko Dubravica** podnio je izvještaj i podsjetio da je na inicijativu Predsjedništva SABA RH, prije šest godina osnovan Savjet antifašista Hrvatske koji okuplja istaknute antifašiste svih dobnih skupina s ciljem da svojim znanjem, ugledom i zalaganjem doprinesu zaštiti i promicanju antifašističkih vrijednosti i izgradnji demokratskih odnosa u hrvatskom društvu. U prvom mandatu do 2007. težište rada Savjeta bilo je na organiziranju znanstvenog skupa koji je dao antifašistički pogled na zbivanja vezana za kraj Drugog svjetskog rata, odnosno, slom NDH na Bleiburgu i njegove posljedice na križnom putu. Zadnja izborna skupština Savjeta antifašista RH održana je 24. siječnja 2007. godine.

Dr. Dubravica se osvrnuo i na teško gospodarsko i socijalno stanje u Hrvatskoj koja se proteklih 20 godina uglavnom bavila posljedicama Domovinskog rata i u kojem su razdoblju smanjivana prava boraca, rušeni spomenici NOR-a te bilježeni brojni i različiti oblici neofašističkih napada, često pod nazivnikom borbe protiv komunističkog antifašizma. Dr. Branko Dubravica iznio je i niz aktivnosti članova Savjeta antifašista u proteklom razdolju, ponavljajući u nakladničkoj djelatnosti i organiziranju znanstvenih skupova i okruglih stolova na temu antifašizma.

Podsjećam, rekao je dr. Dubravica, da je Program rada Savjeta sadržavao razradu tri tematska pitanja: Antifašizam u udžbenicima povijesti; Antifašisti i jadransko pitanje i



Antifašizam i Domovinski rat. Prvo pitanje u cjelini je realizirano, dok su druga dva tek djelomično. Premda su se Savjet i Izvršni odbor rijetko sastajali, pojedini članovi su se maksimalno založili ponajviše u izdavačkoj djelatnosti.

Pri tome je dr. Dubravica podsjetio na promociju zbornika »Bleiburg« zatima izdavanje i promociju zbornika »Josip Kraš« u Ivancu i Lepoglavi, suorganizaciju znanstvenog skupa na temu »Bratstvo-jedinstvo i suživot« 2007. s objavljenim Zbornikom, sudjelovanje na skupu u Puli, u rujnu 2007. na obilježavanju 60-te obljetnice Mirovne konferencije u Parizu. Predstavljena je knjiga M. Deverića i I. Fumića »Hrvatska u logorima«, a najznačajnija aktivnost vezana je uz organizaciju Okruglog stola 18. prosinca 2008. na temu »Antifašizam u školskim udžbenicima povijesti«. Bila je i promocija knjige u Hrvatskom vojnom učilištu »Pregled vojnih djelovanja u Domovinskom ratu« autora general-bojnika R. Rakića i dr. B. Dubravice kao i izdavanje monografije »Lepoglava« prilozi za povijest kaznionice i logora Lepoglava 1921.-1945., autora B. Dubravica i M. Marković

U svom obraćanju članovima Savjeta novoizabrani predsjednik dr. Branko Caratan istaknuo je da antifašizam nije samo održavanje tradicija već i proaktivno nastojanje na suprostavljanju svim oblicima nasrtaja na antifašizam jer je društvo

suočeno s opasnostima starih oblika fašizma, ali i desnog ekstremizma. Savjet antifašista mora biti most prema mlađim generacijama, posebno onih školskog uzrasta, kako bi se tradicije antifašizma prenijele na mlade i ukazalo na opasnosti desnog ekstremizma. Pri tome antifašizam valja razvijati kao branu od svih oblika nedemokratskih nasrtaja.

U nastavku sjednice članovi Savjeta osvrnuli su se na rad u proteklom razdoblju i na predstojeće zadatke, založivši se za znanstveno-povijesni pristup antifašizmu i za stvaranje uvjeta da se zasadi antifašizma približe mlađim generacijama, uz njegovanje tradicionalnih vrijednosti antifašizma i zasluga boraca NOR-a. Članovi Savjeta predložili su da se pristupi izradi zbornika povijesti hrvatskoga antifašizma u povodu 70. obljetnice antifašističke borbe, te da se pripremi drugo izdanje knjige o Bleiburgu i knjige o Ratnom vjesniku (1941.-1945.) s reprintom Ratnog vjesniku, u kojem su objavljeni brojni vrijedni dokumenti koji se odnose na antifašističku borbu i tradiciju u Hrvatskoj.

Uz zahvalu dosadašnjim članovima Izvršnog odbora i predsjedniku Savjeta dr. Branku Dubravicu postignute rezultate, zaključeno je da novi Izvršni odbor sačini program rada Savjeta za naredno razdoblje.

Miroslav Kirinčić

NOVE GENERACIJE MORAJU ZNATI ISTINU

Do danas je popisano imenom i prezimenom 81 988 žrtava jasenovačkog logora, a među njima je bilo 20 038 djece mlađe od 14 godina. Iz Spomen-područja Jasenovac poslana je jedinstvena poruka svih sudionika ovog dostojanstvenog skupa: Ne ponovilo se nikad i nigdje

Tradicionalna komemorativna svečanost, posvećena 66. obljetnici proboja logoraša iz zloglasnog ustaško-fašističkog logora, održana je 17. travnja ispred Cvijeta-spomenika u Jasenovcu. Komemoraciji su, uz preživjele logoraše, rodbinu žrtava, antifašističke borce i druge građane, prisustvovali predsjednik RH dr. Ivo Josipović, predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić i predsjednica Vlade RH Jadranka Kosor.

Na skupu su bili i potpredsjednici Vlade RH Gordan Jandroković i Slobodan Uzelac, ministri Jasen Mesić i Branko Bačić, županica Sisačko-moslavačke žu-

panije Marina Lovrić-Merzel, predstavnici diplomatskog zbora, predstavnici vjerskih zajednica, delegacija SABA RH s potpredsjednikom Josipom Skupnjakom na čelu, delegacija Srpskog narodnog vijeća s dr. Miloradom Pupovcem na čelu, načelnica općine Jasenovac Marija Mačković, predstavnici Koordinacije židovskih općina RH, izaslanstvo Roma u Republici Hrvatskoj koju je predvodio saborski zastupnik Nazif Memedi, a došle su i delegacije boraca NOR-a iz Bosne i Hercegovine, Slovenije i Srbije, te izaslanstva političkih stranaka, kao i župani i načelnici brojnih općina. Komemorati-

vni skup, nakon »Lijepe naše« i minute šutnje za jasenovačke žrtve, otvorila je predsjednica Savjeta Spomen-područja Jasenovac Katica Sedmak. Pozdravljajući sve u ime zaposlenika, uprave i članova Savjeta Sedmak je naglasila da je Spomen područje Jasenovac memorijalno mjesto zločina natopljeno krvljtu, prekriveno kostima žrtava, ispunjeno tugom. To je mjesto na kojem s pjetetom odajemo počast i čuvamo dignitet svake pojedine žrtve, mjesto na kojem se ponašamo dostojanstveno, u miru, bez povika i pljeska. Onako, kako to priliči komemoraciji žrtvama zločina.

Katica Sedmak *Zlo se više ne smije ponoviti*

Govoreći na Komemoraciji o žrtvama u jasenovačkom logoru i sjećanjima na njih Katica Sedmak je rekla:

»Poštovani posjetitelji, prošlo je 66 godina od uzvika zatočenika Ante Bakotića, kojim je započeo herojski probor posljednjih zatočenika (njih 1249) iz logora u Jasenovcu. Malobrojni preživjeli, njih 100-tinjak, ponijeli su u svojoj duši doživotnu traumu vlastite rastrganosti između želje da zaborave sve užase logora, ali i potrebe da sačuvaju sjećanje na žrtve - na članove obitelji, prijatelje, susjede. Jer, njihovo bi sjećanje trebalo poslužiti kao pouka budućim generacijama. Da se slični užasi nikad više ne ponove.

Gotovo 82.000 mrtvih. Točnije 81.988 osoba, imenom i prezimenom. Do danas. Ali žrtve nisu samo ubijeni u logoru. Žrtve su i preživjeli koji već 66 godina svjedoče istinu o zločinu i strahotama ustaških i fašističkih logora. Da podsjetim: jasenovački logor nije bio samo u mjestu Jasenovac. Imao je svoje ispostave i u okolnim mjestima. Činili su ga i logori: Krapje, Broćice, Ciglana, Kožara, Stara Gradiška, Dubičke krečane, Uštica, Mlaka i Jablanac na sjevernoj, te logor Donja Gradina na južnoj obali Save.

Jasenovac je danas simbol, personi-



snimac: Nikola Kolarić

fikacija ratnog zločina. Jer, Jasenovac je samo jedan od 82 logora na području Hrvatske. Bilo ih je posvuda - u Koprivnici, Lepoglavi, Bjelovaru, Samoboru, V. Gorici, Sisku, Capragu, Požegi, Vinkovcima, Đakovu, Dubrovniku, Rijeci, Gospiću, na otocima - Rabu, Molatu; u Zagrebu ih je bilo čak šest.

U logoru Jadovno kod Gospića je za samo dva mjeseca, ubijeno čak 40 000 ljudi. 40 000 ljudi, pa to je jedan, ne baš mali ubijeni grad. Ali o tome se ne govori. I ne uči u školi. Pogledajte malo udžbenike povijesti i hrvatskog jezika. Zabilježite na koliko se mesta spominju ustaški zločini i njihovi logori. Iznenadit ćete se. Toga tamo gotovo niti

nema. Zašto? Zar zato da bi se zaboravilo da su postojali? Ili, možda, da bi se zaboravilo tko su bili zločinci? Pa, dokumentacija o tome postoji. Većinu od tih 82 logora osnovale su ustaše. Već 20. travnja, samo deset dana nakon što je formirana takozvana NDH, formiran je i prvi logor. Bio je to logor Danica u Koprivnici.

I logor u Jasenovcu osnovale su ustaše. U kolovozu 1941. A onda je to čak i ozakonjeno. U studenom 1941. Pavelić je potpisao »Zakonsku odredbu o upućivanju nepočudnih i pogibeljnih osoba na prisilni boravak u sabirne i radne logore«. A nepočudni su bili Srbi, Romi, Židovi, Hrvati - komunisti i antifašisti. Čak i žene i djeca - 20 038 djece mlađe od 14 godina. Što li su ona bila kriva?

A onda, u travnja 1942. stiže obavijest Zapovjedništva ustaške nadzorne službe, »da sabirni radni logor u Jasenovcu može primiti neograničen broj zatočenika«, a odmah za njom, zapovijed »svim područnim oružničkim postajama da pokupe sve Cigane na svom području te da ih... »preprate u Jasenovac«.

Može li netko normalan uopće zamisliti mjesto koje može primiti neograničen broj ljudi? Ja ne mogu. Ali, odgovor je jasan. Naravno da je bilo mesta za neograničen broj novih. Kad su ga pravili svaki dan. Pa, svaki dan su ubijali na stotine već zatočenih.

U jasenovačkom logoru je ubijeno čak i nekoliko katoličkih svećenika. I oni su bili nepočudni. Zato što su mislili svojom glavom, zato što su se protivili zločinu. I sam nadbiskup Stepinac je izjavio da je jasenovački logor »sramotna ljaga«, a ubojice u njemu »najveća nesreća Hrvatske«.

Na sreću, današnja demokratska Hrvatska nije slijednica te takozvane NDH. Današnja Hrvatska počiva na tekočinama antifašističke borbe. Moramo

biti ponosni na to! Zbog sebe. Zbog naše djece. I zbog njihove budućnosti.

Nove generacije moraju znati istinu. Moraju učiti istinu. A to je odgovornost svih nas: roditelja, učitelja, znanstvenika, udruga građana, medija, političara. Nitko nema pravo zatvarati oči pred manipulacijama kvazi-povjesničara i pokušajima falsificiranja povijesti, pred sve češćim ispadima pojedinaca i grupa, pred fašističkim porukama s internetskih stranica. Osim efikasnije edukacije i

prevencije, činjenice govore da su nam potrebne i efikasnije sankcije.

Strašno je konstatirati da čovječanstvo ne uči na vlastitim pogreškama. Jer, i danas se ratuje. I danas postoje logori. I mi mlađi smo, 45 godina nakon završetka 2. svj. rata, u Domovinskom ratu, ponovo iskusili slično zlo. Ne ponovilo se nikada više! Hvala vam što ste i danas ovdje!

Mrtvi se ne mogu boriti protiv zaborava. Ali mi živi možemo. I moramo!«

Na komemorativnom skupu potom je govorio Stevo Đurđević - predstavnik obitelji zatočenika jasenovačkog logora

Stevo Đurđević Praštati trebamo, ali zaboraviti ne

Posebna mi je čast obratiti Vam se u ime velikog broja obitelji žrtava najzloglasnijeg ustaškog koncentracijskog logora Jasenovac, jer i sam potječem iz obitelji čiji su mnogobrojni članovi ostali na ovoj posljednjoj stanici. Danas smo se okupili ispred spomenika Cvijet kako bismo se ponovno prisjetili naših najmilijih koji su u ovom logoru ubijani samo zbog toga jer su bili Romi, Srbi, Židovi ili se nisu slagali s politikom koju je propagirao i provodio ustaški režim. Okupili smo se ovdje i kako bismo obilježili 66. obljetnicu junačkog proboga posljednje skupine jasenovačkih zatočenika koji su 22. travnja 1945. izvršili jedinstven poduhvat. Sve žene zatočenice odvedene su dan uoči proboga na likvidaciju u Donju Gradinu na drugoj obali Save. Svi muški



Snimio: Nikola Kolarić

zatočenici smješteni su nakon toga u zidanu zgradu u sklopu ženskog logora. U noći s 21. na 22. okupilo se vodstvo logorske partijske organizacije i dogovorilo detalje proboga. Svaki član rukovodstva imao je zadatku da organizira po jednu grupu zatočenika. Znak za pokret trebao je dati Ante Bakotić povikom »Naprijed drugovi«. Proboj je zakazan za 10.00 sati ujutro. Bakotić je obišao sve dijelove zgrade i provjerio da li su svi spremni za

proboj. Potom je dao znak za početak. Većina logoraša pala je pokošena rafalima iz ustaških osmatračnica i bunkera. Samo su rijetki imali sreću da izbjegnu smrt i da svjedoče o strahotama koje su u logoru vidjeli i doživjeli. Međutim, mojih Roma nije bilo ni među živima ni među mrtvima. Oni su pobijeni još u ljetu 1942. kada su ustaše odlučile da riješe cigansko pitanje u NDH. Kolone Roma slijevale su se tih dana u pravcu Jasenovca i sela Uštica. Tamo je formiran poseban logor za Rome. Nakon kratkog zadržavanja u logoru slijedilo je prebacivanje skelom u Gradinu, gdje su ubijeni. Tako su do jeseni 1942. nestali svi moji Romi. Mi članovi obitelji jasenovačkih logoraša osjećamo neizrecivu bol i patnju zbog gubitka svojih najmilijih. Odrastanje bez roditelja, bez obitelji, ili život bez djece teško mogu biti razumljivi običnom čovjeku koji to nije proživio. Upravo zbog toga ne smijemo zaboraviti ono što nam se događalo. Mi moramo prenijeti poruku budućim generacijama, kako se zlo i zločini Jasenovca više nikada i nigdje ne bi ponovili.

Praštati trebamo, ali zaboraviti ne možemo!«

Na tradicionalnoj komemoraciji u Spomen-području Jasenovac govorila je i ove godine predsjednica Vlade Republike Hrvatske Jadranka Kosor

Jadranka Kosor Za zločine nema opravdanja

Poštovane obitelji žrtava jasenovačkog logora, poštovani preživjeli logoraši, gospodine predsjedniče Republike, gospodine Predsjedniče Hrvatskog sabora, zahvaljujem svima vama koji ste i ove godine još jedanput došli na ovo mjesto, kako bismo se prisjetili i kako bismo se, prije svega, poklonili žrtvama. Posebno pozdravljam obitelji stradalih te biće logoraše koji su preživjeli strahote ovog logora smrti.



Gospođe i gospodo, za zločine koji su se u jasenovačkom logoru dogodili nema opravdanja. Nema opravdanja za mržnju, nesnošljivost i ekstremizam,

nema opravdanja za zlo. Zato valja i danas ponoviti. Hrvatska vlada odlučno odbacuje i osuđuje svaki pokušaj povijesnog revisionizma i rehabilitacije fašističke ideologije, svakog oblika totalitarizma, ekstremizma i radikalizma. Pavelićev režim je bio režim zla, mržnje i nesnošljivosti u kojem su ljudi zlostavljeni i ubijani zbog rase, vjere, nacionalnosti, političkog uvjerenja, zbog toga što su bili drugi i drugaćiji. Nakon tragedije holokausta, nakon strahota Drugog svjetskog rata, mislili smo da se na europskom tlu više ne mogu ponoviti stravični prizori ljudske patnje. Na žalost Vukovar, Srebrenica i druga mjesta stradanja suočili su nas s novim prizorima destrukcije, agresije i beskrajne mržnje, ali i s novim teškim pitanjima. Jesu li novi naraštaji išta naučili od patnje bivših generacija. Je li nepravda svojevrsna povijesna zadanošć ili ćemo

uspjeti prekinuti lanac mržnje i postaviti čvrste temelje da se nepravda i zlo više nikada ne ponove. Ta nam pitanja jače odjekuju kad ih promišljamo pod ovim Jasenovačkim cvijetom. Odgovor možda i ovdje možemo tražiti u riječima tvorca ovog kompleksa kada je kazao – ja sam jasenovačkim Cvijetom obilježio život jer je važno prikazati i ono što će biti poslije.

Dame i gospodo, sjećanjem na žrtve i izražavanjem našeg pijeteta prema njima i mi danas svjedočimo o našoj vjeri u život, svjedočimo o našoj zahvalnosti prema onim koji su nam omogućili da živimo u slobodi. Na današnji dan u Spomen području Jasenovac, poštujemo žrtve, na ovoj komemoraciji, još jedanput ponavljamo sve ono što je istina kako se nitko ne bi usudio zaboraviti.

Smisao postojanja Spomen područja Jasenovac i jest upravo u odavanju počasti i čuvanju uspomena na sve žrtve, u osudi svih motiva formiranja logora, u osudi svih počinjenih zločina, ali i u osudi svakog pokušaja revizionizma ili relativizacije fašističkih zločina. Antifašizam i odbacivanje svakog oblika totalitarizma su u samim temeljima neovisne i demokratske hrvatske države, kao i pobeda u Domovinskom ratu koji je bio pravedan, obrambeni i oslobođiteljski. Kao zemlja koja baštini svoj doprinos u borbi protiv fašizma Republika Hrvatska će ove godine biti pozvana na obilježavanje Dana pobjede u Jad Vašemu, zajedno s ostalim zemljama koje su bile na pobedničkoj strani u Drugom svjetskom ratu.

Željela bih naglasiti da Vlada Republike Hrvatske, kroz Ministarstvo kulture i Hrvatsko muzejsko vijeće, podupire Spomen-područje Jasenovac, ne samo kroz proračun, već podržava i sve projekte Spomen-područja. Te aktivnosti nas dodatno afirmiraju kao zemlju koja teži da Jasenovac bude mjesto mira, tolerancije i uvažavanja različitosti kako se zlo nikad ne bi ponovilo, kako se žrtve Jasenovca više nikada ne bi zloupotrebjavale u politikantske svrhe i kako bi se s ovog tužnog mjesta okrenuli prema budućnosti.

Dame i gospodo, na kraju želim se podsjetiti na još jedno pitanje koje je svojedobno postavio francuski mislilac i književnik Finkielkraut, pitanje vezano uz zločine i genocide počinjene u povijesti, pitanje koje glasi: Postoji li dužnost sjećanja? Prilika je danas da i taj odgovor ponovimo: Da, postoji dužnost sjećanja, jer sjećanje nas čini živima. Sjećanje nalaže – ne ponovilo se. S tim riječima pozdravite ū vas i danas i ove godine, na ovome mjestu koje opominje. Ne ponovilo se!«

Predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić također je uputio poruke sa Komemorativnog skupa u Jasenovcu

Luka Bebić Zlo nikad ne pobjeđuje

Teško je, doista je teško pojmiti sve užase, patnje i boli žrtava koncentracijskog logora Jasenovac. Još je teže shvatiti silnu mržnju koja je počinitelje sramotnih zločina nagnala na odvratnu bestijalnost prema nedužnim ljudima, samo zato što su bili druge nacije, vjere ili svjetonazora. Naročito kada se prisjetimo da su ovdje stradali starci, žene, djeca...

Ostaju bez ikakvog suvislog odgovora pitanja koja se nameću, dok ovdje u svetoj tišini iskazujemo iskreni pijetet prema svim žrtvama logora Jasenovac – prije svega Židovima, Srbinima, Romima, kao i pripadnicima drugih naroda, ali i Hrvatima antifašistima.

Tišina je to, koja odjekuje strahovitom jezom, krikovima patnika, krajnjom neljudskošću za koju nema nikakvog opravdanja. Sve riječi osude djeluju mlako i blijedo u usporedbi s težinom zločina koji su počinjeni u Jasenovcu.

Kao spomenik bolu nedužnih ljudi i simbol svega najgoreg što može proizvesti ljudski um, Jasenovac je danas ujedno i upozorenje svim današnjim i budućim naraštajima da zlo rođeno iz mržnje nikada ne pobjeđuje.

Suočen ovdje s razornom istinom, da su pojedini pripadnici hrvatskog naroda bili u stanju počiniti najokrutnija nedjela u ime nedemokratske i protucivilizacijske fašističke i rasističke ideologije, želim poručiti: svatko od nas odgovoran je za ono što čini, ali i za ono što ne čini. Stoga se, u ime mira i mirnog suživota u slobodi i jednakosti, nikada ne smijemo umoriti od podsjećanja na počinjena zla, zato da se više ne ponove. Ne smijemo propustiti osuditi svaki zločin, ali uz individualizaciju krivnjike, i nikada ne smijemo prestati inzistirati na utvrđivanju pune istine i povijesnih činjenica.

Hrvatski narod predugo je vremena nosio ničim opravdanu stigu ustašoidnosti zbog zlodjela u Jasenovcu koja su u Drugom svjetskom ratu počinili pobornici kvislinške NDH. Ta se stigma temeljila na povijesnoj laži, iako je nepobitna, danas sasvim prihvaćena činjenica, da je najveći dio hrvatskog naroda prigrlio borbu upravo protiv tog istog ustaškog režima i njegove nečovječnosti, za slobodu, za ravnopravnost i jednakost svih ljudi.

Ta je ista povijesna laž devedesetih godina prošlog stoljeća poslužila kao podloga za agresiju na Hrvatsku, u okviru



koje se provodilo etničko čišćenje započednutih hrvatskih područja. Tako su se, nažalost, obistinile riječi talijanskog pisca Prima Levija koji je preživio strahote Auschwitza: »Dogodilo se, može se dakle opet dogoditi«. Dogodio se Vukovar, dogodila se Srebrenica, dogodila se Ruanda, i dalje se diljem svijeta događaju užasni zločini iz mržnje prema drugačijima. To nam govori da čovječanstvo još uvijek nije pobijedilo neljudskost u sebi, usprkos svim zaklinjanjima da se to neće dogoditi nikada više. Zašto? Ako se istina zatire ili se njome manipulira, povijest, umjesto da bude učiteljica, postaje zamka, inspiracija za mržnju i želju za osvetom.

Današnja Hrvatska utemeljena je na demokraciji, dijalogu, poštivanju različitosti, toleranciji i razumijevanju. U hrvatskom su Ustavu jasno istaknuti antifašistički korijeni, na kojima su izgrađene i sve moderne europske države. Hrvatsku danas gradimo kao otvoreno društvo, u kojemu je zajamčena jednakost svih građana pred zakonom, a svaki oblik netolerancije, mržnje, ksenofobije, ekstremizma, radikalizma najodlučnije odbacujemo i osuđujemo.

Da bi Hrvatska i ubuduće ostala utočište mira, slobode, demokracije, ravnopravnosti i tolerancije, ne smijemo dopustiti da zločini, bez obzira na počinitelja, prođu nekažnjeno ili da se bilo tko politikancki poigrava istinom. Kao što ne smijemo dopustiti da zaborav ikada izbriše imena žrtava jasenovačkog bezumlja. Jedino suočavanje s punom istinom omogućuje ispravljanje nepravdi, dopušta ranama da zaciđe. To je put, koji unosi mir u srca, jedini ispravan put prema budućnosti jer jedini jamči miran suživot uz uzajamno poštivanje i razumijevanje.

I zato, da zlo ostane zauvijek duboko zakopano i nikada više ne oživi, danas smo se okupili u Jasenovcu, kako bismo se još jednom poklonili ljudskom dostojanstvu žrtava ustaških zločina – onoj najvećoj kvaliteti po kojoj se prepoznaje čovjek, a ne nalazimo je u zločinačkoj nečovječnosti.

Predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović i ove godine je posjetio Spomen-područje Jasenovac i govorio na komemorativnom skupu posvećenom žrtvama koncentracijskog logora

Poštovani bivši zatočenici logora Jasenovac, poštovana rodbina stradalnika, poštovani predsjedniče Sabora, gospođo predsjednice Vlade i ostali dužnosnici, dragi antifašisti, vi koji ste došli ovdje u Jasenovac da još jednom iskažete i poštovanje žrtvama Jasenovca i svoje neprihvatanja fašističke ideologije i svoju vjeru u dobru budućnost, svoju vjeru da Jasenovac može i mora poslati poruku svim ljudima dobre volje, kako se zlo, mržnja više ne smije nikada ponoviti. I ovdje smo se ponovo okupili oko ovog jedinstvenog kamenog cvijeta da bismo obilježili obljetnicu proboja zatočenika iz koncentracijskog logora Jasenovac, iskazali poštovanje svima preživjelim logorašima kao i prema svima onima koji su ovdje ubijeni, ili su umrli kao žrtve nečovječnih postupaka i zločinačkih namjera.

Drugi svjetski rat pokazao je svoje najgore lice u stvarnosti koncentracijskih logora. Nacistička politika koju je ustaški saveznički režim prihvatio i slijedio dobila je u koncentracijskim logorima svoj najkrutniji izraz. Danas 66 godina nakon proboja posljednjih zatočenika logora, većina tragičnih činjenica vezanih za ovo mjesto jasna je i poznata. Poznata su nam imena većine žrtava, kao što su nam poznata i imena i većine zločinaca. Poznato nam je i ime ideologije koja je stajala iza toga. Velik broj njih -bilo izvršitelja, bilo nalogodavaca, osuđen je za svoja nedjela, ali još uvijek, nažalost još uvijek, ima potrebe – kao što je netko ovdje rekao – provedite u djelu. Provedimo u djelu zajedno da nikada istina o Jasenovcu ne bude umanjena, ne bude zataškana i provedimo u djelu da nikada više bilo koja ideologija koja se bazira na mržnji, na zlu, ne dobije svoj prostor ni u Hrvatskoj ni nigdje u svijetu.

Jasenovac nije više mjesto jaza među ljudima i narodima, povod optužbama i razlog sukobima. Ipak i danas ima pokušaja da se bez objektivne analize činjenica broj žrtava umanji ili da se poveća do nekih fantastičnih razmjera. Istina je najjače oružje. Istraživanju svega što se ovdje dogodilo, sada, međutim možemo pristupiti objektivno, potpuno objektivno, ali uvijek imajući na umu da je ovdje bilo najstrašnije stratište ljudi, poprište osobnih, obiteljskih i narodnih tragedija. Ovdje su ljudi ubijani samo zato što su bili židovske, srpske, romske ili neke druge nacionalnosti, jer su bili Hrvati – antifašisti zato jer nisu odobravali ideologiju zla koja je tada, na žalost, zavladala u dijelu hrvatskog naroda.

Dr. Ivo Josipović Jasenovac je najstrašnije stratište



A hrvatski narod je pobijedio, pobijedili su antifašisti zajedno s drugim narodima tadašnje Jugoslavije. I poruka, poruka koju šalje antifašizam i pobjeda nad ustaštvom, nad nacizmom, nad fašizmom je poruka koja se baštinila i u Domovinskom ratu. Hrvatska mora biti mjesto mira, mora biti mjesto prijateljstva i apsolutno jedino razgovor, jedino istina, jedino poštovanje drugih, može učiniti da se zlo više nikad ne dogodi.

Odgovornost za ono što se ovdje dogodilo je osobna, ali i jedne cijele ideologije, bilo da se odnosi na naredvodavce, bilo da se odnosi na počinitelje. Zločin je ovdje počinjen i bio je izraz jedne politike režima koji je ostacima jednog fašističkog i nacističkog poimanja svijeta želio zatrovati naše duše. Većina Hrvata nikad nije prihvatala nacističku ideologiju, većina Hrvata nikada nije prihvatala ustaški režim. Većina Hrvata zajedno sa Srbima, Židovima, Romima, Bošnjacima, Talijanicima, Madarima uzela je oružje u ruke i oružjem u ruci se oduprla zlu. Upravo zato važno je da danas gradimo mostove, da razgovaramo s drugim zemljama, da razgovaramo s našim prijateljima, da vidimo koja je to istina koja nas može povezati, koja može od ove regije učiniti regiju mira. Isto tako podsjetit ću da je država Izrael proglašila više od stotinu ljudi iz Hrvatske pravednicima među narodima, u znak zahvalnosti što su uz opasnost za vlastiti život, spašavali i progone Židove.

S dubokim pijetetom obilježavajući ovaj spomen-dan stradanja nevinih žrtava, mi ga obilježavamo i kao svojevrsnu opomenu i našem vremenu jer se diljem svijeta događaju razni progoni ljudi, zbog pripadnosti nekoj vjeri ili ideologiji. Zlo se, nažalost, uvijek može ponoviti. Može se ponoviti ako se zaboravi istina, ako se zaboravi da su svi ljudi jednakci u svom dostojarstvu i da svi ljudi moraju

biti jednakci pred zakonom u svojim temeljnim ljudskim pravima.

Danas nakon časne borbe u antifašističkom ratu, danas nakon časne borbe u Domovinskom ratu, Republika Hrvatska kao afirmirana država, uvjeren sam i vrlo skoro članica Europske unije, smije se s pravom ponositi svojim postignućima u zaštiti ljudskih i manjinskih prava. To, naravno, ne znači da smo savršeni. To ne znači da nemamo još puno toga za učiniti. Velik dio svog međunarodnog ugleda Hrvatska danas može zahvaliti upravo napretku postignutom na tom području.

Jednako tako Republika Hrvatska ugradila je stečevine antifašističke borbe u izvorišne osnove svoga ustava i to je jasno politički određuje. U Drugom svjetskom ratu Hrvatska i Hrvati zajedno s drugim narodima koji su ovdje živjeli, dali su veliki, ogroman doprinos pobjedi nad nacizmom. Povijest ne možemo promijeniti, ali je možemo i moramo razumjeti, moramo se suočiti s njom i prihvati istinu. To nije uvijek lak proces. No to smo dužni činiti i dužni na tome ustrajati. Samo na taj način možemo sprječiti da nas ta povijest ne optereće ili još gore, samo tako možemo sprječiti da se ona ne ponovi. Samo tako možemo slobodno biti posvećeni izgradnji razumijevanja, povjerenja, prihvatanja suradnje, slobode i demokracije.

Dragi bivši logoraši, dragi antifašisti, ono što ste vi dali Hrvatskoj, nemjerljiv je doprinos. Poruka koju ste vi ostavili nama, koju mi moramo ostaviti svojoj djeci je poruka mira, poruka slobode, poruka prijateljstva. Siguran sam da ovdje, i ne samo ovdje nego i diljem Hrvatske, diljem Europe ljudi osuđuju svaki izdanak nacizma i fašizma i da svi skupa želimo da se događaji, ubojstava, mjesta poput Jasenovca, nikada više ne ponove».

Poslije govora na Komemorativnoj svečanosti održana je molitva predstavnika vjerskih zajednica u Republici Hrvatskoj, a potom je zbor Hrvatskog narodnog kazališta iz Zagreba, pod ravnateljem Nine Cosseto, otpjevao »Crvene makove« na tekst zatočenika jasenovačkog logora, nekadašnjeg člana HSS-a, Mihovila Pavleka Miškine.

Na kraju su brojne delegacije položile vijence u znak sjećanja na brojne žrtve jasenovačkog logora. Iz Spomen-područja Jasenovac je u Hrvatsku i svijet poslana jedinstvena poruka svih sudionika ovog dostojarstvenog skupa: Ne ponovilo se nikad i nigdje.

S.Tomašević

• Tematskom tribinom
»Žene zaboravljene« Sekcija žena antifašistkinja pri SABA RH obilježila Međunarodni dan žena

Sekcija žena antifašistkinja pri Savezu antifašističkih boraca i antifašista RH u Zagrebu je upriličila tradicionalni susret u povodu Međunarodnog dana žena, kojemu su prisustvovale članice, dio članova Predsjedništva SABA RH, predstavnici Saveza društva »Josip Broz Tito« Hrvatske, te poklonoci antifašizma, među kojima i velik broj mlađih. Skup je pozdravio **Josip Skupnjak**, potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske.

O temi »Žene zaboravljene« govorile su **Katica Sedmak**, potpredsjednica SABA RH i predsjednica Sekcije žena antifašistkinja pri SABA RH, **Zlata Martinović i Gordana Đuričić**. Kako su naglasile, danas su, nažalost, mnoge žene, bez obzira na veličinu i značaj svoga djela, gurnute u zaborav – neke iz političkih razloga, neke zbog netolerancije, omalovažavanja i neshvaćanja okoline, a neke naprsto zato što su bile »samo žene« ili »samo obične žene«. Istaknule su kako postoji cijeli niz žena koje su »probijale led« na različitim područjima društvenog života, o kojima se danas zna vrlo malo, ili čak ništa. Dakle, riječ je o zaboravljenim ženama. Izrazile su uvjerenje da današnje aktivistice i sindikalke i njihov rad neće biti zaboravljeni, poput **Marije Jambrišak** koja je prije 140 godina, održala prvi govor, zalažući se za jednake uvjete rada i jednaku plaću za žene.

Govornice su spomenule, među inim i **Dianu Budisavljević**, Austrijanku koja se sa suprugom doselila u Zagreb. Već od listopada 1941. godine s većim brojem suradnika

ONE SU »PROBIJALE LED«

nastojala je pomoći pravoslavnim ženama i djeci zatočenim u logorima NDH, kao i osobama koje su u velikim transportima, preko Zagreba, odvođene na prisilni rad u Njemačku. Razultat te njene aktivnosti je više od 10 tisuća spašene djece. O njoj do nedavno nismo ništa znali. Evocirana su sjećanja na djelovanje **sestara Baković**, koje su imale »svoj« prolaz u Zagrebu. A onda su im to početkom 90-ih oduzeli. Političari. Ali upornošću Sekcije žena antifašistkinja, nekih političarki i žena – aktivistica pojedinih udruga, ponovo u glavnem gradu Hrvatske imamo Prolaz sestara Baković.

Ukazano je i na veliki doprinos **Danice Nole**, kulturne i društvene djelatnice, pedagoginje i reformatorice školstva, vizionarke u području kulture i umjetnosti za djecu. Bila je jedna od osnivača Saveza društava Naša djeca Hrvatske, pokreća Smotre dječeg stvaralaštva, Festivala djeteta u Šibeniku. Bilo je riječi o **Zvjezdani Ladiki**, koja je radila u Zagrebačkom kazalištu mlađih, gdje je režirala preko 100 predstava. Bila je jedna od osnivača kazališta za djecu i Hrvatskog centra za dramski odgoj. Spomenuta je i **Tilla Durieux**, njemačka glumica koja nije krila svoja ljevičarska uvjerenja. Kad je Hitler ušao u Beč, zrakoplovom je došla u Zagreb. Njen stan bio je mjesto ilegalnih sastanaka antifašista. Sudjelovala je u opasnim misijama i pomagala pokret otpora, službeno kao podanica Hondurasa. Među ženama koje zaboravljamo, čini se da je i nedavno preminula pjesnikinja **Vesna Parun** (na susretu su recitirani ulomci iz nekih njenih pjesama).

Na tribini su evocirana sjećanja i na još desetak vrijednih pripadnica nježnijeg spola koje su zaboravljene (vidi prilog: »Junakinje naše slobode«).

snimio: Z. Herceg



Gordana Đuričić, Katica Sedmak i Zlata Martinović

Žene u NOB-u

U Hrvatskoj, i pored ranijih postignuća u borbi za prava žena, prekretnički značaj imala je antifašistička borba 1941. – 1945. godine. U NOV Hrvatske bila je masovna zastupljenost žena – sudjelovalo je 43.660 žena. Narodnim herojima proglašeno je osamnaest žena iz Hrvatske: **Rajka Baković, Olga Ban, Anka Berus, Persa Bosanac, Anka Butorac, Nada Dimić, Kata Dumbović, Ljubica Gerovac, Milanka Kljajić, Dragica Končar, Milka Kufrin, Anka Pađen, Kata Pejnović, Smilja Radošević-Pokrajac, Ivanka Trohar, Savka Javorina, Sonja Marinković i Marija Vidović-Abesinka**.

Žene su bile aktivne u organima narodne vlasti, od seoskih NOO-a pa do najvišega zakonodavnog i izvršnog tijela Hrvatske – ZAVNOH-a, kao i rukovodstva i drugih organizacija NOP-a. Političku ravnopravnost zajamčila im je Deklaracija o osnovnim pravima naroda i građana Demokratske Hrvatske (Treće sastojanje ZAVNOH-a). Član 3. glasi: »**Žene uživaju sva prava jednakost i muškarci**«. Ta ravnopravnost se zapravo ostvarivala od prvih dana ustanka kada su se žene postupno sve masovnije uključivale u borbu. Kasnije se događaju velike promjene. U vremenu socijalističkog »mraka«, dobar dio temeljnih ljudskih prava žena se ostvaruje, država je preuzeila obvezu i inicijative. No, u modernoj Hrvatskoj režim Franje Tuđmana nije tolerirao niti obilježavanje Dana žena.

Na susretu se govorilo i o položaju žena u našem društvu, o povijesnoj borbi za prava žena u svijetu i u Hrvatskoj. Posebno je naglašeno kako je u Hrvatskoj, i pored ranijih postignuća u toku NOV bila masovna zastupljenost žena. Žene su postigle političku ravnopravnost što im je zajamčeno i u Deklaraciji o osnovnim pravima naroda i građana Demokratske Hrvatske donesene na Trećem sastojanju ZAVNOH-a 1944. godine. U socijalističkoj Hrvatskoj redovito je obilježavan Međunarodni dan žena, no s vremenom je izgubio svoj politički naboj i pretvorio se u pučku proslavu s elementima Majčina dana. Danas se, žene (ali i muškarci) vraćaju i tom danu, pa makar zasad i u znaku toliko sumnjičive nostalгије.

B. M.

PIONIRKE NAŠE SLOBODE

•Svake se godine okupljamo 8. ožujka kako bismo odali počast prvim ženama koje su se borile da u društvu i pred zakonom svi budu izjednačeni. Znači li to da je borba gotova?

Povijest nas uči da su žene ukorijenjene kao kućanice, majke, švelje i pralje. Doslovno nas od tih poslova treba špahtlom strugati. No, povijest pamti, iako nam ne govori uvijek, da su poneke od njih našle način da se odupru stereotipima vremena u kojem su živjele. Spominje samo nekolicinu koja se uspjela probiti kroz njene tvrde korice i ostaviti traga na naslovniči vrišteći: »I mi smo junakinje!«

No, povijest često zaboravlja da su žene uvijek imale prava. Samo ne sva. One koje nisu imale sreću roditi se u privilegiranim slojevima kao Kleopatra, kraljica Elizabeta ili Katarina Velika, imale su pravo na težak i mukotrpni rad, od kojeg nisu imale, ili su imale jako malo koristi. Gotovo od pamтивjeka, imale su pravo biti prodavane. Rijetke su imale sreću da ne završe tragično ili da već u mladosti ne budu slomljene.

Od svih priča vezanih uz žene, najpoznatije su one o progonu vještica. Fascinacija magijom i okultnim te zavedenost ljudskog uma iluzijom o kontroli, pa na neki način i svemoćnosti, dovila je do sukoba osvještenih i zavedenih, pravih i krivih, odnosno pobožnih i duša prodanih đavlu.

Lomače ljudske gluposti

Sve što se zbivalo u svijetu, imalo je odjeke i kod nas. Tako je prvo suđenje vještici na našem području održano 11. ožujka 1699. na Kaptolu. Optužena je bila Bara Kramarić, jedna u nizu mnogih koje su spaljene na lomači ljudske gluposti.

Ono što je ključno u ljudskoj civilizaciji, znanje, bilo je gotovo nedostupno ženama, osim ako su završile u samostanu, pod paskom Crkve, a to je podrazumjevalo i njihovo zaređenje. Iako zapisi o školama na području Zagreba postoje još u 13. stoljeću, tek 1646., kada u Zagreb dolaze klarise, bježeći pred buntovnim mađarskim kalvinistima, otvara se prva viša djevojačka škola u Hrvatskoj. Samostan je bio otvoren svim djevojkama, ali je školarina bila viso-

ka. Grofica **Judita Petronila Zrinska**, kći bana Petra Zrinskog, početkom 18. stoljeća ukinula je obvezu zaređivanja djevojaka koje bi došle u školu i time je samostan postao prva pučka škola za žene.

U to je vrijeme sestra poznatog znanstvenika i pisca Ruđera Boškovića, **Anica**, pisala pastoralne spjevove, religiozne pjesme i prigodnice. Dio njenih pisama braći u inozemstvo ostao je sačuvan te predstavljaju prve i najstarije autobiografske zapise jedne žene u hrvatskoj kulturi.

Nešto poznatija žena naše povijesti je naša prva primadona koja je pjevala na praizvedbi opere Ljubav i zloba 1846. g. Ona je osnivačica Hrvatskog glazbenog zavoda, jedina žena među ilircima na zastoru Hrvatskog narodnog kazališta, **Sidonija Erdody Rubido**. A dva desetljeća kasnije, **Uršula Wolf** počela je obavljati dimnjačarski posao.

Godine 1871. **Marija Jambrišak**, učiteljica iz Krapine, održala je prvi govor za jednakе uvjete rada i jednaku plaću za žene na jednom od malobrojnih poslova u koji su imale pristup. Žene su imale završenu gimnaziju kao najviši stupanj obrazovanja do 1895., a tada se učiteljicama Ženskog liceja u Zagrebu dozvolilo slušanje predavanja, ali bez mogućnosti polaganja ispita i stjecanja titula.

Milica Bogdanović, **Milka Maravić** i **Vjera Tkalcic** ostale su zabilježene kao prve studentice na Zagrebačkom sveučilištu i to na Filozofskom fakultetu, upisane 1901.

Do 1914. sto pedeset i osam djevojaka upisalo se na Zagrebačko sveučilište, a iste je godine i **Alma pl. Balley** postala prva žena u Hrvatskoj koja je položila vozački ispit.

Prva spikerica Radio Zagreba **Božena Begović** je osnovala Zagrebačko kazalište mladih 1948.

Prva zabilježena zagrebačka mlinarka 1786. bila je **Barbara Kovačić**, dok je prva zagrebačka dimnjačarka, majstor dimnjačarskog ceha bila **Uršula Wolf**, i to tek krajem devetnaestog stoljeća.

Betika Rihtarić, **Izidora Sekulić** i **Viktorija Soronijević** bile su prve telefonistice na Schwarzovoj telefonskoj centrali 1887.

Ivana Hirschmann bila je prva školovana profesorica gimnastike (tjelovježbe), s položenim stručnim ispitom 1894.

Prva liječnica kojoj je bilo dopušteno otvaranje privatne ordinacije 1906. bila je **dr. Karla Milobar**.

Prvom konduktorkom ZET-a postala je 1911. **Paula Landsky**.

Katarina Matanović bila je prva Hrvatica koja je položila pilotski ispit te prva žena u Istočnoj Europi koja je 1938. skočila padobranom.

Prva žena koja je 1928. doktorirala (prirodoslovno-tehničke znanosti) bila je **Vjera Marjanović Krajovan**.

(Ne)dovršen posao

Prva ratna reporterka 1943.-1945. i prva fotoreporterka Vjesnika bila je **Elvira Kohn**.

Zaboravljene su i **dr. Milena Varićak** koja je pedesetih godina predvodila stručnjake iz tvornica Rade Končar i TEŽ, i **Zlata Bartl**, nazvana teta Vegeta, Podravkina kemičarka koja je prije pola stoljeća stvorila recepturu za najuspješniji hrvatski izvozni proizvod svih vremena - VEGETU.

Milka Planinc prva je naša premijerka i predsjednica savezne Vlade socijalističke Jugoslavije 1982.-1986.

Prva feministička organizacija 1987. **Ženska grupa Trešnjevka**.

Prva osoba koja je filozofski promišljala ženu i jedna od pokretačica sekcije Žena i društvo 1979. bila je **Blaženka Despot**.

Tek od druge polovice dvadesetog stoljeća sve su učestalije pohvale ženama i sve češće djevojke mogu biti sretne što su žene. Sve za što su se naše prethodnice borile, naizgled je riješeno. Kao što je rekla Marija Jambrišak: »Žena bijaše prvo čovječe biće, koje je dospjelo rođstvo. Ona bijaše robinjom, kad robu još ne bje ni traga«. Pitanje je u kakvoj smo situaciji danas i je li činjenica što žena slobodno govori i istupa u javnosti istinita ili dio lažne svijesti o postojanju ljudskih bića.

Svake se godine okupljamo na isti dan kako bismo odali počast prvim ženama koje su se borile kako bismo u društvu i pred zakonom svi bili izjednačeni. No, znači li to da je borba gotova? Jesu li pionirke naše slobode dovršile posao ili su samo pokazale dolazećim generacijama gdje i kako djelovati? Jesu li se stvari uistinu promijenile i jesmo li danas napokon jednakе? Prestaje li se povijest pisati ili možda to znači da naša povijest tek počinje? Povijest piše stranice knjiga. A tko piše povijest? - ključno je pitanje.

OPCIJA KOJA SE MORALA IZABRATI

•Na 66. obljetnicu (12. travnja) jedne od najtežih odlučujućih bitaka u NOR-u delegacija SABA RH položila vijenac na Spomen-obilježje »Srijemski front«

Svake se godine na dan (12. travnja) kada je probijen Srijemski front, održava komemorativna svečanost, uz prisustvo preživjelih boraca i poklonika antifašizma. Tako je bilo i ove godine na 66. obljetnicu. Na mjestu proboga Srijemskog fronta, na 106. kilometru autoceste od Beograda prema Zagrebu, uz lijevu obalu rijeke Bosut, pokraj sela Adaševci podignuto je veličanstveno Spomen-obilježje »Srijemski front«, čiji sadržaj trajno podsjeća sve naraštaje na jednu od najvećih i najtežih odlučujućih bitaka u NOR-u, u kojoj je od 28. listopada 1944. do 13. travnja 1945. godine poginulo 14.947 partizanskih boraca i saveznika.

Položeni su vijenci i cvijeće. Uz ostale, i delegacija Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske (**Nikola Uzelac** i **Petar Raić**, članovi Predsjedništva, **Adam Dupalo**, predsjednik sekcije 1. hrvatskog korpusa SABA RH i **Dragica Lovreković**, tajnica ZUZZ i GZ). Svečanosti su prisustvovali i **Slobodan Landup**, predsjednik ZUABA Vukovarsko-srijemske županije, **Lazo Đokić**, predsjednik i **Nikola Tarle**, tajnik UABA Vukovar.

Snage iz Hrvatske

Srijemski je front formiran poslije oslobođenja Beograda u nizu teških borbi vodenih u istočnom Srijemu između jedinica 1. armije JA i 34. njemačkog korpusa. Stabiliziran je u drugoj polovici siječnja 1945. godine. U proboru Srijemskog fronta, u sastavu 1. armije od preko sto tisuća boraca, iz Hrvatske je bila $\frac{1}{4}$ snaga ili 20.000 – 25.000 boraca, i to u sastavu 6. ličke proleterske divizije »Nikola Tesla«, 13. proleterske brigade »Rade Končar« te u sastavu drugih partizanskih jedinica, koje su od ranije popunjavanje borcima iz Hrvatske ili su popunjavanje pri nastupanju od Tovarnika do Zagreba.

Jedinice 1. armije JA otpočele su probor Srijemskog fronta 12. travnja uz istovremeno forsiranje Save kod Brčkog i Županje, Dunavom kod Opatovca i Dalja, i Drave uzvodno od Osijeka. Divizije 1. armije su za kratko vrijeme zauzele glavni obrambeni pojas i brzim prodorom slomile otpor neprijatelja po dubini obrane i do kraja dana oslobođene Vukovar, Borovo, Negoslavce i Županju. Prvog dana je na taj način probijen neprijateljski obrambeni pojas u dubini od 30 kilometara. Slijedećeg dana jedinice 1. armije nastavile su napredovanje.



Spomen-obilježje trajno podsjeća sve naraštaje na odlučujuću bitku u Narodno-oslobodilačkoj borbi

Nakon uličnih borbi do 18 sati oslobođile su Vinkovce, te nastupajući od Vukovara, približile se Osijeku. Oslobođenjem Vinkovaca i Županje, 1. armija je probila Srijemski front na cijeloj dubini i otvorila put ka prodoru prema Zagrebu.

Mnogi kvazipovjesničari sami sebe unapređuju u stručnjake za vojnu strategiju i ulaze u materiju »Srijemski front« s besmislenim ocjenama te vojne operacije, s ciljem da pokažu kako je Tito namjerno slao srpsku omladinu slabo naoružanu da u što većem broju izgine. Također, neupućene ljudi uvjeravaju da su na Srijemskom frontu bili samo srpski mladići. Konačno ti novopečeni »stratezi« zaključuju da se sve to moglo mnogo bolje riješiti tako što bi samo saveznici ratovali i poslije sve to predali jugoslavenskoj kraljevskoj vladu u Londonu.

Bez alternative

Srijemski front nije bio opcija koja se mogla birati. To je bila nametnuta činjenica privremenog vlasti avnojevske Jugoslavije. U tom smislu i probor Srijemskog fronta bila je nametnuta nužnost, koja jednostavno nije imala alternativu.

U proboru Srijemskog fronta JA je angažirala 12 divizija, uz sudjelovanje jedinica Crvene armije, bugarske vojske, sovjetske dunavske riječne flote i nekoliko samostalnih bataljuna na bokovima udarnih skupina - na primjer jedan bataljun talijanskih partizanskih dragovoljaca. Bile su tu već iskusne i, u teškim borbama provjerene, 1., 2. i 6. lička divizija, a s njima

je iz Žumberka došla dugačkim borbenim putem kroz Bosnu i Srbiju i 13. proleterska brigada »Rade Končar«.

Na najteže juriše prilikom probora slane su upravo najiskusnije borbene jedinice - 6. lička i druge. Iz svega ovoga može se vidjeti da je tvrdnja, kako je kod probora Srijemskog fronta ginula samo srpska mladež, samo prljava laž. Također je neistina da su iz Beograda i Šumadije uglavnom nasilno unovačeni mladići bili osnova za probor Srijemskog fronta. Apurdna je i ideja da je probor Srijemskog fronta, zajedno sa završetkom ratnih operacija trebalo prepustiti saveznicima. Jedini saveznici koji su postojali, bili su Crvena armija i bugarska vojska. Zapadni saveznici su bili upravo u to vrijeme angažirani u borbama u Normandiji i zatim u proboru u Njemačku.

U Ilok i Šarengradu

Nakon komemorativne svečanosti, delegacije SABA RH i ZUABA Vukovarsko-srijemske županije te poveća skupina pripadnika Sekcije 1. proleterske brigade iz Beograda, koju je vodio predsjednik **Zdenko Duplančić**, obišli su groblja gdje su pokopani poginuli borići u Ilok i Šarengradu te na spomen-obilježjima položili vijence. Raduje saznanje da se na tom području spomenici palim partizanskim boricima primjereno održavaju i da se njeguju zasade antifašizma. U predahu, delegacije boraca iz Hrvatske i Srbije posjetile su poznati vinski podrum u Ilok.

B. M.

snimila: Katica Sedmak

OSNOVANA UDRUGA ANTIFAŠISTA



Zdravko Pantelić

Na osnivačkoj skupštini u siječnju ove godine osnovana je Udruga antifašista gradske četvrti Gornja Dubrava koja djeluje na području grada Zagreba. Članovi skupštine za predsjednika Udruge izabrali su **Zdravka Pantelića**, za zamjenike su izabrani **Martin Horžić, Jasna Steković i Branko Matijak**, a za tajnicu **Ljiljana Hercigonja**.

Tom skupu prisustvovali su i gosti iz udruga antifašista grada Zagreba i zagrebačke županije, udruge antifašista Donje Dubrave, zatim predstavnici Foruma žena i Foruma seniora SDP-a Zagreba. U raspravi je posebno naglašena potreba čvrše međusobne suradnje, kao

i suradnje s udrugama branitelja iz Domovinskog rata.

Nakon odluke o formiranju nove udruge, Skupština je usvojila Statut kojim su utvrđeni ciljevi i djelatnost udruge.

Istaknuto je da su se upravo na području Dubrave u prošlosti zbila dva značajna događaja - održana je Peta Žemaljska konferencija 1940. godine i formirana je 45. Brigada HV-a u Gornjoj Dubravi 1991.g.

Očuvanje tekovina NOR-a Hrvatske, zalaganje za istinitost činjenica u našoj daljnjoj (u vrijeme NOB-a) i bližoj (u vrijeme Domovinskog rata) prošlosti, stalna borba protiv fašizma i nacizma, rješavanje mirovinskog, invalidskog, zdravstvenog, socijalnog, stambenog, materijalnog i egzistencijalnog položaja sudionika antifašističke borbe, kao i odavanje počasti palim žrtvama u borbi za slobodnu domovinu, bili su poticaj za osnivanjem i upisom Udruge u Registar udruga RH.

Ljiljana Hercigonja

Zadar

ISPRIČAVAMO SE ANTIFAŠISTIMA, POLAGAT ĆEMO VIJENCE

Na nedavno održanoj izbornoj skupštini Udruge antifašističkih boraca i antifašista Zadarske županije novinari su imali prilike čuti izvještaj o godišnjem radu Udruge u kojem je upućena i blaga kritika na račun HSLS-a, s obzirom da je bilo navedeno kako prošle godine predstavnici ove stranke nisu, što je ranije bio običaj,

skupa s članovima Udruge položili vijence na spomenik borcima palim u NOB-u. Kao svojevrsna »olakotna okolnost« za HSLS u izvještaju je međutim stajalo i kako je do toga došlo zbog turbulencija u HSLS-u, piše Zadarski list.

- To je naš propust, i ispričavamo se antifašistima zbog toga. Turbulencije u HSLS-

u su završile, ubuduće ćemo se odazvati polaganju vijenaca. Moram, međutim, reći da smo imali i takvu financijsku situaciju u stranci da nam je čak i taj iznos za vijenca bio velik iznos. Imali smo blokiran račun zbog dugovanja koje nam je ostavilo bivše vodstvo, rekao je predsjednik zadarskog HSLS-a **Željko Predovan**.

Krk

PRIGODNI PROGRAM POVODOM DANA ŽENA

U organizaciji Foruma žena i Udruge antifašističkih boraca i antifašista otoka Krka u Velikoj vijećnici Grada Krka održan je prigodan program povodom Dana žena. Pred punom dvoranom najprije govorila je predsjednica Foruma **Marija Tudor** kazavši, nakon izrečene čestitke, kako se 2011. osim stogodišnjice pobune žena u borbi za svoja prava, slavi i sedamdeseta godišnjica početka Narodnooslobodilačke borbe, kao i dva-deseta godišnjica početka Domovinskog rata.

Obilježavanje ovog međunarodnog praznika predstavlja poticaj za daljnja aktivistička angažiranja. Forum žena koji danas okuplja 297 članica je rezultat pozitivnog programa Udruge, ali i napora poduzetih s ciljem pomlađivanja. Entuzijazam mladih i iskustvo starijih udruženo mogu intenzivnije pridonjeti

boljiku suvremenog društva, zaključila je Tudor.

U nastavku druženja okupljenima se obratio predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista otoka Krka **Stjepan Starčević**, izrazivši želju za nastavkom tradicije obilježavanja 8. Ožujka, obzirom da i danas, unatoč stalnim nastojanjima, postoje neostvarena prava žena. Mnoge su žene kao i muškarci sudjelovale u Naorodnooslobodilačkoj borbi, ali i Domovinskom ratu. S činjenicom da u ravnopravnosti spolova ima još mnogo problema složio se i gradonačenik Krka **Darijo Vasilić** pohvalivši rad Udruge koja svoje korištene ima u toleranciji i nenasilju kao temeljnim ljudskim vrijednostima. Posljednja se okupljenima obratila **Suzana Cvjetković** iz delegacije Udruge antifašističkih boraca i antifašista Opatije.

Istaknula je kako je inicijativa Krčanki da nastave tradiciju obilježavanja Dana žena bila poticaj da se ona nastavi i u Opatiji jer ipak se time odaje počast ženama koje su se izborile, i još se uvijek bore za punu ravnopravnost. U drugom dijelu programa **Darko Fanuko** održao je predavanje o spomeničkoj baštini povezanoj s Narodnooslobodilačkom borbom tijekom kojeg je ukratko analizirao pedesetak otočkih spomenika. Naposljetku Fanuko se zahvalio **Slavku Karabaiću** i **Ivanu Kosiću** čiji su materijali korišteni u izradi bogate prezentacije koja je pratila izlaganje.

Program je završen polaganjem vijenca i svijeća na spomenik smješten u Velikom parku, inače posvećen svim Krčanima poginulim u Narodnooslobodilačkoj borbi, kao i braniteljima stradalim u Domovinskom ratu.

Papa osudio nacistički masakr

RIM - Papa Benedikt XVI. je osudio nacistički masakr 335 Talijana, katolika i židova, počinjen prije 67 godina u Ardeatinskim jamama pokraj Rima, i nazvao ga »teškom uvredom Boga«.

»Ovdje se 24. ožujka 1944. dogodio težak grijeh protiv Boga«, rekao je Papa nakon molitve na grobu žrtava uz bok rimskom rabinu Riccardu di Segniju.

Joseph Ratzinger bio je tinejdžer u doba nacizma i 1941. je kao 14-godišnjak stupio u »obvezno članstvo« Hitlerove mlađeži. Nakon što je kleknuo na Ardeatinskim jamama, Papa je rekao da je to mjesto »bolan podsjetnik na najstrašnije zlo«, jer simbolizira »namjerno nasilje čovjeka nad čovjekom«. »To je doista najodvratnija posljedica rata, svih ratova, jer Bog je život, mir i zajedništvo«, rekao je Papa.

Papa je pročitao poruku koju je na-



Benedikt XVI., koji je 2006. posjetio i koncentracijski logor u Auschwitzu treći je papa koji se došao pomoliti na Ardeatinske jame

pisao jedan od stradalih katolika, a u kojoj on moli za židove, za njihov »spas od barbarskog progona«. Za Benedikta XVI. ta je poruka vjesnik »mogućnosti jedne drukčije budućnosti, bez mržnje, i osvete, budućnosti slobode i bratstva«.

Benedikt XVI., koji je 2006. posjetio i koncentracijski logor u Auschwitzu, treći je papa koji se došao pomoliti na Ardeatinske jame. Prije njega to je 1965. učinio papa Pavao VI., a 1982. papa Ivan Pavao II.

Masakr u Ardeatinskim jamama južno od Rima jedan je od najtežih zločina u Italiji u Drugome svjetskom ratu. Nacisti su ondje strijeljali i zatrplali 335 Talijana u znak osvete jer su dan prije u bombaškome napadu ubijena 33 njemačka vojnika.

Od 335 ubijenih Talijana, 77 je bilo židova. [AFP/Hina]

Danas fašizma ima i previše

Blic intervu

Eric Žufić iz Grižni kod Žminja, učenik drugog razreda Srednje škole Mate Blažine, član je labinske Udruge antifašističkih boraca. Učlanio se s još 30-ak učenika prilikom prošlogodišnjeg obilježavanja obljetnice pogibije Mate Blažine, partizana po kojemu škola nosi ime.

- Mog su pradjeda ubili fašisti. Kako je ona pričao, došli su ujutro, dok su ljudi doručkovali i odveli ih u Svetvinčenat, gdje su njih pet-šest strijeljali među njima i njega.

- Koliko se o antifašizmu uči u školi?

- Malo. A, osim toga, Narodnooslobodilačka borba se ocrnjuje više nego bio bi trebalо.

- Praviš li razliku između antifašizma i komunizma?

- Ne treba biti komunist da bli se bilo antifašist.

- Ima li danas fašizma?

- Previše i neofašizma i neonacizma! Cesta prema Puli je zatvorena, pa putujem oko i vidim kakvim su sve znakovljem

i napisima išarane zgrade bivših škola i autobusne čekaonice. To je sra mota!. U Njemačkoj se takve stvari ne toleriraju, a kod nas se žmiri. Narod koji misli na svoju budućnost ne ponaša se tako.

- Možeš li prepoznati fašiste dok sjede na terasi i piju kavu ili sok?

- Ne na prvi pogled, ali moglo bi se prepoznati ih po ponašanju. Neka, svatko misli i bude što hoće, ali neka ne provočira s takvim stvarima jer je to sramotnje države i nacije.

R. Selan

Gradići blokirali marš neonacista

Dresden

U istočnonjemačkom gradu Dresdenu velik broj građana mirnim demonstracijama i nenasilnim blokadama ulica sprječio najavljeni i suđski dopušteni marš neonacista. ponajviše iz zakonski dopuštene stranke NPD, baš kao i njihovo planirano okupljanje na gradskom trgu, piše njemački Deutsche Welle. Građani, među kojima su bili i neki ugledni njemački političari poput zamjenika predsjednika njemačkog parlamenta Wolfganga Thiersea ili ministara unutarnjih poslova nekoliko istočnonjemačkih

saveznih zemalja, nosili su transparente s porukama »Fašizam nije politički stav, već zločin« i »Zajedno protiv neonacista«.



Ljudski lanac protiv neofašista

Na te demonstracije pozvane su političke stranke, sindikati te akvene i nevladine organizacije.

Po mišljenju i sudionika i policije taj dio protesta je bio vrlo miroljubiv i na kraju vrlo efikasan: 17.000 demonstranata je blokiralo oko 2000 neonacista koji su u Dresden došli iz čitave Njemačke. Povod okupljanju neonacista bilo je obilježavanje stradanja grada 1945. godine, kadaje u savezničkom bombardiranju stradalo 25.000 ljudi i uništeno 80 posto staroga baroknoga grada.

Palmina - naša zaboravljeni heroina

Tog sedmog listopada 44. rat u Dalmaciji bilo je svom završetku. Grad Split iščekivao je ulazak partizana koji će se zadesiti za dvadesetak dana, orkestar i balet HNK već su bili u partizanima, baš kao i Hajduk koji je koji dan ranije odigrao glasovitu utakmicu u Bariju.

Još koji dan prije, ustaše su za osvetu zbog jednog atentata objesile četvero civila u Bihaćkoj ulici, pokraj današnjeg Lavčevića. Jedna od četvero bila je Sonja Bučan, majka šestomjesečnog djeteta, katalkinja i ilegalka.

Tog sedmog listopada, od Splita preko Dujmovače prema Majdanu pod okriljem je noći hodala čudna skupina. Predvodila ju je mlada cura, tinejdžerica izduljena, nelijepa lica i tamne kose. Za njom su išla dvojica njemačkih vojnika koja su željela prijeći partizanima. Mlada ih je djevojka u Dujmovači predala solinskoj vezi i pošla doma.

Ali, jedan od dvojice Nijemaca bio je ubačeni dvostruki agent. Na prilazu Solinu izvadio je pištolj i ubio svog sunarodnjaka. Uzbunio je njemačku patrolu u Solinu, koja se trokolicom zaputila prema Splitu i putem naišla na djevojku koja je išla kući, puna olakšanja što je posao obavljen.

Djevojka o kojoj je riječ zvala se **Palmina Piplović** i bila je jedna od osmoro djece varoške familije iz današnje Senjske ulice. Tog jutra je uhapšena i odvedena u zatvor na Gripe gdje su je tukli i mučili. Desetog listopada Nijemci su je izveli iz zatvora i objesili na stup električne rasvjete na Majdanu.

Palmina Piplović nije dospjela dočekati godinu 1945. Nećete je naći na fotografijama kako na bijelom konju ulazi u Zagreb ili Trst. Po njoj se neće poslije rata zvati bulevar i avenije, nije dobila svoju marku šivaćeg stroja ni tvornicu elektromotora.

Palmina Piplović bila je siromašna cura, pa je i poslije rata prošla kao siromašna cura: po njoj su nazvali lanac dječjih vrtića koji sam i ja pohađao, a da nikad zapravo nisam znao tko je dotična zasluznica. Nišam znao sve do prošlog tjedna, kad sam priču o Palmini Piplović i fotografiju njezina dugog, nasmiješenog lica pronašao u knjizi »Antifašistički Split – ratna kronika« koju je objavila »Slobodna«.

Poslije 1990., splitski su se vrtići prestali zvati po Palmini Piplović, kao što se i naša glasovita gimnazija prestala zvati po Čiri Gamulinu (profesoru kojeg su Talijani u zatvoru prebili nasmrt).

Imena mladolikih, romantičnih martira nestala su s naziva, pečata, poštanskih matica, kovanica i nazivlja ulica, na spomen-ploče su im bacali kese s tintom, spomenike

su im minirali. Ti byronovski, patriotski fanatici, o kojima s toliko fascinacije piše Enzo Bettiza (dakle, sin industrijalca i Talijana), potisnuti su u boljem slučaju u zaborav, u gorem ih je dopala ogorčena mržnja.

Naravno, svi znamo što se dogodilo u Splitu 26. listopada, ali i što se dogodilo 27. listopada i potom. Znamo za drakonsku pravdu i nerijetko krvavu nepravdu, znamo za smaknuća i fojbe, za konfiskacije i nacionalizacije, za Tezno i Goli otok, i - na koncu - za duga desetljeća diktature.

Bi li Palmina Piplović – da je toga 7. listopada u zoru nije sustigao njemački tricikl – bila dio tog antipatičnog, krutog sustava koji je na koncu poeo sam sebe? Bi li ta djevojka duguljasta lica poslije rata ušla u kakvu vilu na Bačvicama, zauzela funkciju »društveno-političkog radnika«, ili ušla poput Džeme Bijedića ili Milke Planinc u narodne viceve?

Bi li kao stara, dosadna veteranka dolazila pod velikim odmorom školskoj djeci prepričavati svoje ratne dogodovštine, pa tako i tu dogodovštinu o tome kako je 7. listopada 44. na vrijeme spazila njemački tricikl i utekla mu? Bi li došla i u moju školu Spinut i bismo li je mi – tadašnji osmoškolci – slušali uz izraz jedva suspregnute dosade?

To nikad nećemo znati, a nećemo znati zato što 7. listopada Palmina Piplović nije utekla njemačkom triciklu, nego je obješena o električni kabel u Majdanu. Može li stoga Palmina Piplović – kao u Spielbergovu filmu »Minority Report« – biti kriva za nešto što nije počinila, ali mi pouzdano znamo da bi?

Ako ne može, onda, zašto se u današnjem Splitu baš ništa ne zove po toj Palmini Piplović, tinejdžerici koju su objesili jer je Nijemcima htjela pomoći da prestanu

biti nacisti? Zašto se ništa ne zove po Sonji Bučan, koja je koji dan prije nego što su je ustaše objesile »s ditetom« podvečer izmolila Očenaš?

I zašto se ništa u Splitu ne zove po profesuru iz Jelse, zaslужnom kinoamateru Čiri Gamulinu kojeg su Talijani prebili nasmrt jer je u razredu tvrdoglavu govorio – hrvatski?

Budući da oni ni na koji način ne mogu biti krivi za ono što je bilo poslije rata, zaključujem da njihova krivnja može biti samo jedna. Naime, njihova je krivnja što su se borili protiv ustaša, ustaša u čije je vrijeme ulica u kojoj danas stanujem (Kneza Višeslava) nosila ime Prinz Eugen divizije, i to baš u času dok ta divizija pali i ubija Gata, Kotlenice i Dolac.

Kad pišem ovaj tekst, nisu mi na pameti samo ti mladi gerilski fanatici koji su 41. i 42. kidali telegrafske žice i bacali bombu na vojnu muziku. Na pamet mi padaju i oni drugi romantični martiri – oni iz 91. i 92.

I oni su, naime, dočekali svoju srednju dob, dočekali da ih po školama vode da prepričavaju dogodovštine, da ih gledaju kao povlaštenu kastu. I oni su dočekali da budućnost za koju su se borili nijeispala kakvu su očekivali – dočekali su Kutlu, hobotnicu, Dalmatiniku i pad škvera.

Hoće li – ogorčeni svijetom za koji su im se preci izborili – za dvadeset godina neka djeca i na njihove spomenike bacati tintu? Hoće li neki novi klinci na spomen-ploče Domovinskog rata crtati srp i čekić?

Dogodi li se to (a mislim da hoće), to će biti samo još jedan od tolikih driblinga povijesti, naše ironične mačeve. A kad se to dogodi, i heroji našeg doba moći će se prepoznati u svom dalekom zrcalu. Tada će znati kako je bilo Palmini Piplović.

Jurica Pavičić (Slobodna Dalmacija)

Osijek

**ZA VEĆA
PRAVA ŽENA**

Problemi s kojima se susreću žene danas, nažalost, nisu puno drugačiji od onih od prije stotinu godina, kada je osnovana Liga ženskih sindikata, nezavisna ženska udruga socijalističkih pokreta i partija.

Upozorila je na to **Biserka Milošević** na konferenciji za novinare u povodu Međunarodnog dana žena, rekavši da su se žene i prije borile za pravo na rad, jednakе plaće, a situacija i sad nije puno drugačija. Ovisno o područjima gdje rade, žene danas nemaju izjednačene plaće s muškarcima, a vidimo i koliki je stupanj nezaposlenosti,

te tko na sebe preuzima najveći dio tereta – rekla je Biserka Milošević.

Pero Matić, predsjednik Udruge anti-fašističkih boraca i anti-fašista Osijek, napomenuo je da su žene po pitanju obrazovanja izjednačene s muškarcima, no u proizvodnim strukturama su diskriminirane. Smatra da je globalna politika svedena na zakon tržišta razlog zbog čega se ženska prava ne poštuju u mjeri u kojoj bi trebala, te zaključio da je riječ o problemu cijele jugoistočne Europe i tranzicijskih zemalja.

G.S.

SJEĆANJE NA NEVINE ŽRTVE

Podno spomenika nevinim žrtvama fašističkog terora u naselju Donji Dolac, delegacija Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Splita položila je vijence i cvijeće, te odala počast stradalnicima.

U rano proljeće (26. ožujka 1944. godine) pripadnici njemačke SS divizije Prinz Eugen zajedno s ustašama izvršili su svirep zločin. Spaljeno je 209 kuća, masakrirano 276 nedužnih žitelja, uglavnom žena, djece i staraca. Plakao je tada ponosni Mosor, civiljela je i jecala dolačka kotlina. Izginuo je cvijet dolačke mladosti. Zločin nad stanovništvom ovog mesta izraz je ponašanja fašističkih okupatora prema našim narodima općenito.

Na snimku: skupina Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Splita i Društva »Josip Broz Tito« ispred spomenika nevinim žrtvama zločinačkog terora.

Ada Kovačević



Ogulin

Deset podružnica u Udrizi antifašista

Savez antifašističkih boraca i antifašista Grada Ogulina, održao je, pod predsjedanjem **Milana Jančića**, redovnu godišnju skupštinu. Među gostima su bili zamjenici gradonačelnika **Tone Radočajić** i **Vladimir Kubelka**, uime ogulinskog SDP-a **Zlatko Mrvoš**, voditelj Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje **Momir Jakšić**, te predstavnici SABA iz Karlovačke županije.

Nakon izbora radnih tijela, Milan Jančić govorio je o prošlogodišnjem radu udruge.

»Najviše teškoća imamo sa financijama, a glavni su nam prihodi skromna članarina i dotacija grada Ogulina, što nam nije dostatno za normalno poslovanje. U našoj je Udrizi 10 podružnica i trenutno imamo 235 članova. Najviše je članova u Drežnici, Plaškom i Ogulinu«-riječi su Milana Jančića, koji se ponovo osvrnuo i na potrebu obnovе i održavanja spomen obilježja, na obilježavanje značajnijih datuma i posjete mjestima koja su imala značajnu ulogu tijekom NOB-a.

Izješće je jednoglasno prihvачeno, kao

i ono o finansijskom poslovanju i o radu Nadzornog odbora, a na kraju je prihvaćen i program rada za naredno razdoblje, te su uslijedile pozdravne riječi gostiju i kraća rasprava o aktualnim pitanjima.

Na kraju su uručena priznanja i zahvalnice SABA Primorsko goranske županije zaslužnim pojedincima i ustanovama, za doprinos na razvijanju i jačanju tradicija i tekovina antifašističke borbe naroda Hrvatske, a prigodom 65. obljetnice pobjede nad fašizmom.

Dubravka Vuković

Pakrac

OČUVATI SPOMENIČKU BAŠTINU

•Na izbornoj skupštini izražena zahvalnost tijelima gradske vlasti na brzi i pomoći oko održavanja antifašističkih spomen obilježja

Izborna skupština Udruge antifašističkih boraca i antifašista Pakrac – Lipik izabrala je novo Predsjedništvo: **Veljko Mandić**, **Mišo Straga**, **Pero Matić**, **Branko Manojlović**, **Đorđe Gunjević**, **Milutin Pavković**, **Rade Kovačić**, **Zlatko Husko**, **Tomo Jendrašić**, **Mirko Rađenović** i **Radmila Vrhovac**. U Nadzorni odbor izabrani su **Gojko Bosanac**, **Vojin Gredeljević** i **Stojan Radić**.

U izvještaju o radu nabrojane su aktivnosti u proteklom razdoblju te naznačeni težišni zadaci za naredni period. Bilo je riječi o obnovi spomenika antifašističke borbe, očuvanju baštine, uređenju okoliša, komemorativnim svečanostima, potpori

tijela gradskih vlasti, (grad Pakrac dodijelio je na korištenje radni prostor), izdavačkoj djelatnosti (posebno istaknute nove knjige Đure Tadića i Gliše Savića, s tematikom iz NOB na ovom području)...

Nikola Šimić, dogradonačelnik Pakraca istaknuo je da će Grad i nadalje pružati potporu Udrizi i davati finansijsku pomoći u granicama mogućnosti, te djelovati na očuvanju spomeničke baštine. Borivoj Zarić, potpredsjednik SABA RH podržao je političke stranke koje u svom programu rada imaju ugrađene antifašističke vrijednosti, ali, kako je rekao, antifašistički borci i antifašisti u našim udrugama ne žele

biti ničiji instrument u političkoj borbi. Miroslav Grozdanić, dožupan Požeško-slavonske županije, među inim je izrazio spremnost pripadnika češke nacionalne manjine za obnovu spomenika »Jan Žiška z Trocnova«.

Izbornoj skupštini, pored ostalih, nazočili su i Kata Holjevac, predsjednica UABA Požege, Mirjana Bilopavlović, predsjednica udruge »Delfin« iz Pakraca, Darko Derenj, predsjednik Srpskog nacionalnog vijeća, Zoran Krajčić, predsjednik Gradskog vijeća Pakrac i Adam Lončarević, počasni predsjednik UABA Pakrac-Lipik.

Pero Matić

♦Udruga antifašističkih boraca osuđuje zločine poslije Drugog svjetskog rata, ali neće odavati počast pripadnicima kvislinških snaga koji su četiri godine ratovali na strani nacifašističkog okupatora

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Međimurske županije održala je godišnju skupštinu na kojoj je izvješće po-dnjo predsjednik udruge **Zvonko Golub**. Savez antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske inicirao je saborsku raspravu o provođenju Deklaracije o antifašizmu, ali do nje nije došlo. Nije prihvaćen ni prijedlog zakonskih mjer za provođenje Deklaracije, s obrazloženjem da je to zbog recesije, rekao je Golub. On je istaknuo da od 1990. godine traje ofenziva ustašonostalgija i povjesnih revizionista. Svi smo za slobodu javne riječi, naglasio je, ali ona ne podrazumijeva slobodu da se bezočno laže i blati uspomena na one koji su vođeni najplemenitijim ciljevima dali svoje živote u borbi za slobodu u Drugom svjetskom ratu. Udruga antifašističkih boraca osuđuje zločine koje su pobjednici počinili poslije Drugog svjetskog rata, ali neće odavati počast pripadnicima kvislinških snaga koje su četiri godine ratovale na strani nacifašističkog okupatora.

I u Međimurju ima pokušaja revizije povijesti

Ima i pokušaja revizije povijesnih činjenica o antifašističkoj borbi i u Međimurju, rekao je Golub. Kao primjer je istaknuo epizodu s javnog skupa održanog 2011. godine u Čakovcu na kojem je iznesen primjer kako visoko rangirani povjesničar koji predaje studentima, tvrdi da Međimurje u travnju 1945. godine nisu osloboidle partizanske jedinice jer je pritom bilo mnogo nedužno stradalih. Glavni urednik Hrvatskog kajkavskog kalendara u jednom lokalnom listu izjednačava antifašizam i fašizam i kaže da ne treba obilježavati 70. obljetnicu početka antifašističkog otpora u Hrvatskoj jer su antifašisti »teroristi i ubojice«, pa ne treba slaviti njihove nekakve obljetnice. Golub je u svom izvješću istaknuo da su zahvaljujući suradnji s čelnstvima niza općina i gradova, obnovljeni mnogi spomenici i spomen-obilježja u Međimurju. Na žalost, ima i primjera da se dogovori oko očuvanja spomenika ne poštuju, a u nekim sredinama ima i devastacije prvo-bitnih spomenika. Udruga očekuje da se neka spomen-obilježja obnove, vrati na svoje mjesto ili postave na odgovarajuće drugo, kao što je spomen-ploča braću Malek u Prelogu, zatim bista narodnog heroja Karla Mrazovića - Gašpara u Murskom Središtu. Raduje što će nakon sanacije

Muzeja Međimurja uskoro biti otvorena soba posvećena sudjelovanju Međimuraca u Domovinskom ratu, rekao je Golub i izrazio nadu da će nakon toga početi realizacija i novog postava u kojem će, dostojno mjesto naći i dokumenti o sudjelovanju Međimuraca u antifašističkom NOB-u. U raspravi nakon izvješća, Skupštinu je pozdravio predsjednik Društva »Josip Broz Tito« Međimurske županije **Duro Šveda**, ravnatelj Muzeja Međimurja **Vladimir Kalan** i **Josip Skupnjak**, potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske koji je izvjestio o susretima koje je vodstvo SABA imalo s predsjednikom Republike dr. Ivom Josipovićem. Ti su susreti bili ohrabrujući, rekao je Skupnjak jer je Predsjednik obećao da će se založiti za ispravljanje tretmana antifašističke borbe u nastavi povijesti, a i da njena spomen-obilježja dobiju tretman zaštićene kulturne baštine. Najavio je i promjenu u nazivu organizacije - koja bi se 2013. godine preimenovala u Savez antifašista Hrvatske, što je izraz činjenice da je sve manje samih boraca, a sve više mlađih antifašista koji čuvaju tradiciju antifašizma. U ime Grada Čakovca skupštinu je pozdravio zamjenik gradonačelnika **Veselin Biševac**.

D. Kovac

SDP O STRATEGIJI RAZVOJA S TEŽIŠTEM NA UNAPREĐENJU SURADNJE S CIVILNIM DRUŠTVOM

I antifašisti i branitelji dio civilnog društva

Gradska organizacija SDP-a organizirala je okrugli stol na temu »Nacrt strategije razvoja Grada Zagreba do 2020« na kojem je bilo riječi i o smjernicama njihove politike podupiranja razvoja i unaprijeđenja suradnje s civilnim društvom. Predsjednik zagrebačkog SDP-a **Davor Bernardić** rekao je govoreći uvodno da se Zagrebom zadnjih deset godina upravljalo stihiski te da će SDP ubuduće metropolom upravljati samo na temelju »rada, plana i znanja«.

- Put kojim idemo je put totalne reforme, potrebna nam je korjenita promjena da bi se promijenile okolnosti u kojima radimo. Civilno društvo neizostavni je dio svakog civilnog društva. Branitelji su ponos Hrvatske, ljudi koji su izložili svoje živote da bi mi danas živjeli u slobodi. A na vrijednostima antifašizma i borbe

antifašističkih boraca izrasla je Hrvatska. Treba doći i do konsenzusa oko važnih datuma naše novije povijesti kao što je 8. maj, rekao je Bernardić.

Sudionici okruglog stola bavili su se izazovima socijaldemokracije, braniteljima i nacionalnim manjinama s aspekta civilnog društva. Predsjednik SDP-ovog savjeta koji se bavi antifašizmom i braniteljima **Dražen Jakovac** rekao je da se nuda da će do 2020., udruge koje okupljaju branitelje i partizane postati u punom smislu riječi dio civilnog društva. Dužnosnik Saveza antifašističkih boraca (SAB) **Ivan Fumić** rekao je da je krajem

2010. u Hrvatskoj bilo 13.989 živilih sudionika NOB-a, te da ih prosječno umire 2.000 godišnje. Dodao je i da je »i u NOB-u bilo oboljelih od PTSP-a, ali mi srno to rješavali zapošljavanjem i školovanjem«.

- Pa onda oni nisu razmišljali o ratnim traumama, nego o onome što preci njima stoji, rekao je Fumić koji smatra i da je »politika medunacionaine pomirbe dovela do velikog zla« te da je na djelu »falsificiranje povijesti«. Zastupnik SDP-a **Ante Kotromanović** prisutne je pak upoznao s mjerama pomoći za bolesne branitelje.

DANI ANTIFAŠIZMA PRILAGOĐE

♦Na nama antifašistima je da stanemo opet na branik zaštite svih onih vrijednosti
može dići, a ne sramiti

Nekto reče ovih dana: vaša je udruga na najboljem putu da iz Opatije stvori prijestolnicu hrvatskog antifašizma. Iznenadila me opaska, ali nakon stanovitog razmišljanja morao sam priznati da ima nešto u tome... Godinama smo društveni rad usmjeravali u određenom pravcu pa su sada rezultati itekako vidljivi.

Počelo je pred 8-9 godina pripremama za podmlaćivanje članstva. Danas imamo 500 članova (4,6% cjelokupnog stanovništva!) - od toga 280 nije za Drugog svjetskog rata bilo niti rođeno! Orientacija na mlade zahtijevala je prilagođavanje naših programa i akcija težnjama mladih. Važnu ulogu odigrala je i informatika kao osnovni oblik komuniciranja i informiranja.

Pred pet godina našu ideju da žrtve holokausta prikažemo »na moderan način«, nakon velikog uspjeha što ga je izložba »Crna noć je šapićala...« postigla na premijeri u Opatiji, mi smo dosad bili u Puli, Lukovdolu, Pazinu i Rijeci.

Naš slogan »Antifašizam nije dogma nego način pozitivnog razmišljanja« široko je prihvaćen. To nas je navelo lani da osmislimo »Dane antifašizma u Opatiji« i da, uz dužno poštovanje prema temama vezanim za Drugi svjetski rat, okrenemo stranicu i krenemo naprijed, na krilima pozitivizma. Prošle smo godine razmatrali probleme suživota, nasilja i netolerancije, te odnosa starih i mlađih. Uspjeli smo našim načinom razmišljanja, a posebno načinom prezentacije, zainteresirati i širu javnost. A kada nam je, uz impresivan spisak učesnika, svojim posjetom dao podršku i tadašnji predsjednik RH Mesić, znali smo da je to tek početak jednog novog razdoblja.

Na nama antifašistima je da stanemo opet na branik zaštite svih onih vrijednosti kojima se jedno društvo može dići, a ne sramiti. Na krilima takvog razmišljanja, unatoč kriznim vremenima, odlučili smo se na drugo izdanje »Dana antifašizma u Opatiji«. Dugo smo vremena surađivali s

opatijskim srednjom školama, gdje je stvoren stanoviti novi front mlađih antifašista. S gimnazijom »Eugen Kumičić« se pratimo i upotpunjavamo u realizaciji brojnih projekata, pa smo i sada krenuli zajedno.

Ovogodišnje su teme bile: **građanska hrabrost, vrijednosti u suvremenom društvu i demokracijom protiv nasilja**. Prvog dana prikazan je film Dušana Vukotića iz 1977. »Akcija stadion«, nakon čega je dobro popunjena dvorana sudjelovala u sadržajnim razgovorima s gostima: **Vesnom Teršelić**, voditeljicom Documente - centra za suočavanje s prošlošću, **Draganom Rubešom**, filmskim kritičarom i **Matom Ivaniševićem**, aktivistom nevladinih organizacija.

Drugog dana smo ukazali maksimalno povjerenje mlađima i omogućili da objasne na koji način oni vide borbu protiv svih oblika fašizma i kako misle takav način djelovanja implementirati među svoje vršnjake. Sve je to provedeno cijelodnevnim aktivnostima kroz radionice koje su vodili naši mlađi članovi **Danko Žitinić** i **Igor Bajok**. Nakon svega usvojena je **Opatijska deklaracija o vrijednostima u suvremenom društvu**. Pred kamerama medija Deklaraciju su u znak prihvaćanja i pridruživanja prvi potpisali predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Opatije **Oleg Mandić**, gradonačelnik Opatije **Ivo Dujmić** i izaslanik predsjednika Re-

Opatijska deklaracija

Na drugim Danim antifašizma u Opatiji usvojena je Opatijska deklaracija o vrijednostima u suvremenom društvu. Deklaraciju su, nakon cijelodnevne radionice pod nazivom »Antifašizam u suvremenoj demokraciji«, sastavili mlađi opatijske Udruge antifašističkih boraca i antifašista.

»Mi, potpisnici, građani i građanke Republike Hrvatske, okupljeni pod zajedničkim idealima suvremenog antifašizma koji podrazumijevaju slobodu, ravnopravnost, pravednost, solidarnost, toleranciju i nenasilje,

prihvaćajući izazove izgradnje demokratskog i civilnoga društva,

svjesni suvremenih globalnih, političkih, gospodarskih i kulturnih utjecaja na hrvatsko društvo,

ističući povezanost temeljnih vrijednosti i stećevina hrvatskog antifašizma i suvremene demokracije,

naglašavajući značaj univerzalnih i temeljnih ljudskih i građanskih prava i sloboda kao najvećih vrednota zaštićenih Usta-

vom Republike Hrvatske i međunarodnim pravom,

ukazujemo na sve učestalije oblike zanemarivanja i kršenja temeljnih ljudskih prava i sloboda koji se manifestiraju nasiljem, govorom mržnje, diskriminacijom, netrpeljivošću i neravnopravnosti u društvu.

Stoga pozivamo hrvatsko građanstvo na aktivno i nenasilno uključivanje i preuzimanje odgovornosti za razvijanje i osnaživanje društva koje će biti u mogućnosti osigurati dostojanstven život svima, slobodan od bilo kojeg oblika netolerancije i nasilja, pozivamo i sva tijela javne vlasti, javne ustanove, javna i privatna poduzeća, medije, političke stranke, organizacije civilnoga društva i sve druge osobe da u svome djelovanju poštuju, promiču i štite temeljne vrijednosti suvremenoga antifašističkog, civiliziranog i demokratskoga društva.

Podsjećamo, ljudsko dostojanstvo temelj je slobode, ravnopravnosti i blagostanja u svakome demokratskom i slobodnome društvu!«

Opatija, 3. ožujka 2011.



Dvorana je i ove godine bila premala za sve

NI MLADIMA

i kojima se jedno društvo

publike Hrvatske Ive Jposipovića – prof. dr. Dejan Jović.

Trećeg dana održan je Okrugli stol na temu **Udruge civilnog društva i antifašizam**, na kojem su sudjelovali **Stjepan Mesić**, bivši predsjednik Republike Hrvatske, počasni predsjednik SABA RH i počasni građanin Opatije, zatim **Zlatko Komadina**, župan Primorsko-goranske županije, **Zoran Pusić** iz Građanskog odbora za ljudska prava, **don Ivan Grubišić** iz Hrvatske akademске udruge Split, **Srđan Dvornik**, aktivist i politički analitičar, **Gordan Bosanac** iz Centra za mirovne studije Zagreb. Moderator je bio **Neven Šantić** iz Novog lista.

Dvorana je i ove godine bila premala za sve zainteresirane. Posebno je bilo zapaženo izlaganje **prof. Ivanke Škarić**, ravnateljice Opatijske gimnazije »Eugen Kumičić«, koja se založila za prevladavanje problema iz prošlosti kojima ne možemo zainteresirati, pa shodno tome, ni pridobiti mlade naraštaje za antifašizam. Pozvala je sve da ubuduće djeluju prvenstveno u tom smislu i tom pravcu i da se prilagode novim situacijama.

O svemu tome imat ćemo pak prilike raspravljati dogodine na trećem izdanju »Dana antifašizma u Opatiji« koji su već najavljeni.

Oleg Mandić



e zainteresirane učesnike

Bivši predsjednik Republike Hrvatske i počasni predsjednik SABA RH Stjepan Mesić na skupu u Opatiji



Nisam mislio da ću morati braniti antifašizam

Bilo je nezamislivo da će se antifašizam početi urušavati, no to se, na žalost, dogodilo. Prigodničarsko pozivanje na antifašizam nije dovoljno, potrebna je posljednja crta obrane jer oni koji se nisu pomirili s ishodom Drugoga svjetskog rata žele poraz iz 1945. pretvoriti u pobjedu 2011., pod izlikom demokracije i borbe za demokraciju. Žele sudionike antifašizma pretvoriti u zločince – kazao je Mesić

Dani antifašizma u Opatiji zaključeni su 4. ožujka Okruglim stolom na temu »Udruge civilnog društva – demokracijom protiv nasilja«, na kojoj je uz predstavnike civilnog društva gostovao i bivši predsjednik Republike Hrvatske **Stjepan Mesić**.

– Kada sam napuštao položaj Predsjednika Republike, nisam mislio da ću morati braniti antifašizam i to u državi u čijem Ustavu piše da je zasnovana na antifašizmu, kazao je Mesić. Pozvao je da se učini sve kako bi antifašizam vratili na mjesto koje mu pripada.

– Bilo je nezamislivo da će se antifašizam početi urušavati, no to se, na žalost, dogodilo. Prigodničarsko pozivanje na antifašizam nije dovoljno, potrebna je posljednja crta obrane jer oni koji se nisu pomirili s ishodom Drugoga svjetskog rata, žele poraz iz 1945. pretvoriti u pobjedu 2011., pod izlikom demokracije i borbe za demokraciju. Žele sudionike antifašizma pretvoriti u zločince – kazao je Mesić nazivajući Tomislava Kararamarka »ministrom koji vodi i provodi politiku rovokopača«.

– Poručujem ministru da, dok bude kopao bagerom diljem Hrvatske, ako nađe kosti mojeg djeda i ostalih dvadesetak istaknu-

tih HSS-ovaca iz mog mesta koje su ubile ustaše, da ga identificira kako bismo ga mogli pokopati kraj bake, koju su ustaše ubile nekoliko godina kasnije. Da ne bi i moj djed završio među žrtvama komunizma, rekao je Mesić.

– Ne može se deklarativno zapisivati antifašizam u Ustav, a kasnije ga se ne držati. Sram me je što ova vlast, umjesto da otvara radna mjesta, otvara rupe u tlu. Svim žrtvama se treba pokloniti, ali ova istraživanja su posao povjesničara, a ne policije, kazao je župan Primorsko-goranske županije **Zlatko Komadina**.

I **Zoran Pusić** iznenađen je intenzitetom kojim se 66 godina nakon okončanja II. svjetskog rata počelo istraživati komunističke zločine. Drži da to nema veze sa željom za pravdom i istinom, već željom da se revidira povijest i relativizira zločinaštvo jedne ideje koja je bila odgovorna za mnoge žrtve. Pusić je upozorio da se ne treba dovoditi u situaciju da se nasiljem treba boriti za ideju nenasilja.

Don **Ivan Grubišić** dodao je kako se čini da »danas koristimo retrovizor i stalno gledamo u prošlost, umjesto da koristimo reflektor kojim ćemo osvijetliti budućnost«, a voditelj Centra za mirovne studije **Gordan Bosanac** naglasio je kako je cilj civilnog sektora da propagira nenasilje kao glavnu vrijednost suvremenog društva.

– Paradoksalno je da su neki elementi fašističkog uređenja u Hrvatskoj oživjeli s formalnom demokratizacijom i liberalizacijom, a organizacije civilnog društva moraju tu uskočiti i braniti barem osnovna prava svih ljudi, zaključio je **Srđan Dvornik**.

Protivimo se politikanstvu i manipulaciji mrtvima

•Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske uputio je 25. ožujka ove godine otvoreno pismo predsjedniku Republike Hrvatske dr. Ivi Josipoviću, Vladi RH, Hrvatskom saboru i Klubovima zastupnika parlamentarnih stranaka te bivšem predsjedniku RH Stjepanu Mesiću, izražavajući nezadovoljstvo zbog sadržaja nedavno usvojenog Zakona o pronalaženju, obilježavanju i održavanju grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata. Prenosimo integralni tekst pisma:

»U Hrvatskom saboru je 4. ožujka ove godine donesen Zakon koji doslovce glasi: 'Zakon o pronalaženju, obilježavanju i održavanju grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata'. U vezi s tim obraćamo Vam se s namjerom da Vam predočimo neke naše kritičke ocjene i razloge našeg nezadovoljstva u odnosu na taj zakon.

Humano je i ljudski da svaki pokojnik ima pravo na mirno počivalište, na grob i poimenično obilježje. Ali, ako se svaki otkopani kostur pokojnika, poslije više od pola stoljeća, bez činjeničnog utvrđivanja identiteta pokojnika unaprijed proglaši žrtvom komunističkog zločina, onda je to grubo politikanstvo i manipulacija mrtvima, radi podjele i svađe među živima, čime se ne odaje pijetet žrtvi.

1.) Prema odredbama ovoga Zakona »pod žrtvama komunističkih zločina počinjenih nakon Drugog svjetskog rata podrazumjevaju se sve ubijene osobe, uključujući razvojačene vojnike, starce, žene i djecu, koje su ubijene od komunističkog režima nakon završetka Drugog svjetskog rata«, (čl.4. Zakona). A »pod završetkom Drugog svjetskog rata ... podrazumjeva se datum 9. svibnja 1945.« (čl. 1). Spominjanje djece kao navodne žrtve komunista, apsolutno je zlonamjerno, jer takvih žrtava nije bilo, osim u mašti predлагаča zakona.

I zločince proglašavaju žrtvama

To znači da se pod sintagmom »žrtve komunističkih zločina« podrazumjeva i pripadnike kvislinških oružanih formacija, koje su poslije toga datuma poginule u borbama protiv JA oko Bleiburga, Dravograda, itd. do definitivne njihove predaje, tj. ustaše, četnike, domobrane, belogardejce, itd. i zatim se podrazumijeva i poginule pripadnike nekih njemačkih jedinica u tome razdoblju, kao i one osobe koje su se tijekom 1945. i sve do 1950. godine borile grupno ili individualno protiv novouspostavljenih narodnih vlasti u Hrvatskoj.

Tu su uključeni i ustaše koljači iz logora Jasenovac koji su maja 1945. doista streljani u Teznom kod Maribora, pa su sada od zločinaca promovirani u žrtve. Obuhvaćeni su i svi oni koji su se još godinama borili s oružjem protiv legitimne vlasti.

Mi smatramo da se takve poginule osobe s povijesno-ratnog stajališta ne može i ne treba tretirati kao bilo čije žrtve. Osim toga, ti su pripadnici kvislinških nacifašističkih postrojbi stradali u sukobu s oslobođilačkim jedinicama Jugoslavenske armije koja je tada bila dio međunarodne antifašističke koalicije ili su poginuli kasnije u sukobu s teritorijalnim organima legalne i legitimne narodne vlasti, tj. u sukobu s jedinicama tadašnje Narodne milicije i OZNE, a ne u sukobu ili kao žrtve samovolje komunista i tadašnje Komunističke partije. Stoga smatramo da je u ovom slučaju sintagma »žrtve komunističkog zločina« čista

političko ideološka konstrukcija, koju se ciljano zloupotrebljava kao masku i kao, za mnoge prihvatljiv, izgovor da se, ustvari, u krajnjoj liniji optuži, diskreditira i prikaže zločinačkom antifašistička NOV Hrvatske i Jugoslavenska armija i tadašnja narodna vlast u Hrvatskoj i Jugoslaviji. Poznato je da se takve i slične događaje u danima i mjesecima nakon završetka Drugog svjetskog rata u Francuskoj, Norveškoj, Poljskoj, Ukrajini itd. nije tretiralo, niti se danas doživljava i kvalificira kao bilo čiji zločin, a pogotovo ne kao zločin neke stranke koja je bila na strani antihitlerovske koalicije.

Kome je to danas kod nas u interesu, nije nam jasno, ali se eventualno može pretpostaviti.

Improvizatorski način utvrđivanja žrtava

2) U Zakonu se kao što je prethodno navedeno na početku decidirano utvrđuje da se »pod žrtvama komunističkog zločina nakon Drugog svjetskog rata podrazumjevaju sve ubijene osobe, uključujući razvojačene vojnike, starce, žene i djecu« (čl.4), a potom (u čl. 23.) se utvrđuje da se »identifikacija posmrtnih ostataka« može provesti ... »kada za to postoji opravdan zahtjev rodbine«. To znači da se ekshumacija i identifikacija posmrtnih ostataka u pravilu neće provoditi, nego će se – prema čl. 25. Zakona – »nakon uređenja grobova postavljati jedinstveni natpis na svaki lokalitet«, koji će »sadržavati podatke o broju i vremenu stradanja žrtava komunističkog zločina«.

Postavlja se pitanje: prvo, kako će se bez ekshumacije moći saznati broj leševa u nekoj grobnici. I drugo, iz toga proizlazi da će se pod »žrtve komunističkih zločina« jednako ubrajati ustaše, četnike, domobrane, Nijemce, križare, itd., koji su poginuli u nekom borbenom okršaju zajedno s eventualno pronađenim posmrtnim ostacima istinskih nevinih žrtava – žena i djece. U takvom površnom tretiranju tih grobnica može se dogoditi da se u njima nalaze posmrtni ostaci pripadnika NOV, pa će se po tom metodu i njih moći ubrajati u »žrtve komunističkih zločina«.

Mi smatramo i uvjereni smo da je takav improvizatorski metod utvrđivanja istine o događajima poslije 9. svibnja 1945. godine samo formalno-pravno pokriće i alibi za legalnu reviziju naše antifašističke NOB-e i njene povijesti i za legalno diskreditiranje i kompromitiranje NOV i njenih pripadnika i zapovjednika s krajnjim ciljem da ih se u zlodjelima izjednači s ustašama i NDH. Posljedice takvih namjera za naše bi društvo po našem mišljenju mogle biti višestruko štetne i nesagleđive.

3) Zakonom je utvrđeno da se financijska sredstva za realiziranje toga zakonom utvrđenog projekta osiguravaju dijelom

u državnom proračunu, a dijelom obavezno u proračunima županija, s tim da se za prvu godinu predviđa utrošiti oko 1.000.000 kuna.

Nismo protiv objektivnog istraživanja

Mi smo začuđeni lakoćom dodjele novca za akciju obilježavanja grobnica neidentificiranih posmrtnih ostataka, a u isto vrijeme već godinama ne može se smoci sredstva za uređenje grobnica i za obnovu spomen obilježja na prostoru partizanske bolnice u Petrovoj gori u kojoj su posmrtni ostaci poznatih osoba ili za uređenje masovne grobnice i obnovu spomen obilježja žrtvama zločina u Gudovcu, kod Bjelovara, na Mrciništu u Sunji, u Dudiku kod Vukovara, itd. ili, na primjer, već godinama nema novaca za restauriranje devastiranog spomenika Prvom partizanskom odredu u Hrvatskoj i Jugoslaviji u šumi Brezovica kod Siska, djelo akademskog kipara Željka Janeša, pored koga se svake godine obilježava (ne bilo šta, nego) državni praznik, Dan antifašističke borbe Hrvatske.

Na kraju ističemo da SABA RH nije protiv otkrivanja grobniča poginulih u Drugom svjetskom ratu i poraću niti je protiv

utvrđivanja broja i identiteta posmrtnih ostataka u tim grobnicama. Pogotovo nije protiv toga da se i na taj način utvrđuje povijesna istina o tome razdoblju naše antifašističke borbe. Posebno nije protiv toga da se porodicama i potomcima poginulih u tome razdoblju omogući da mogu na prikidan način iskazivati svoje osjećaje i poštovanje prema sjenama svojih bližnjih.

Mi smo, međutim, protiv uvrštanja pripadnika okupatorske vojske i njihovih kvislinga i zlikovaca – ustaša, četnika itd. u bilo čije žrtve. Protiv smo izjednačavanja i svrstavanja u isti koš posmrtnih ostataka tih osoba s posmrtnim ostacima nevinih civilnih žrtava. Posebno smo protiv olakog konstruiranja broja grobnica i leševa u njima prije nego što su stručno istražene. Protiv smo tendencioznog manipuliranja takvim paušalnim brojkama preko medija i na druge načine u političke i ideološke svrhe. Posebno nas smeta, pa i povređuje što se preferira otkrivanje i uređivanje grobniča poginulih pripadnika kvislinških oružanih jedinica u odnosu na uređivanje i održavanje grobniča žrtava fašističkog terora i antifašističkih spomen obilježja, koja su de facto simbol i sadržaj povijesti časne antifašističke NOB-e u Hrvatskoj kao jednog od temelja današnje neovisne Republike Hrvatske.

Potpričnjak SABA RH
Josip Skupnjak

Trst

U zatvoru pronađeno zlato i nakit bivših logoraša?

•Radi se o stotinjak osobnih predmeta zatvorenika: satovi, narukvice, naušnice, kolajne, novčanici s novcem iz tog razdoblja, pa i papirnati novac iz tadašnje Kraljevine Jugoslavije

Tršćanski zatvor Coroneo dobro je poznat Istranima. U njemu je za vrijeme Italije i tijekom krvave vladavine nacističke Njemačke zatvarano na tisuće antifašista i rodoljuba. Od početka 1944. pa do kraja rata Coroneo je bio usko povezan s čelijama nacifašističkog logora u Rižarni sv. Sabe, gdje je djelovao i krematorij u kojemu su se spaljivala tijela ubijenih zarobljenika. Zgrada ovog tršćanskog zatvora, smještena u istoimenoj ulici, udaljena je nekoliko stotina metara od trga Oberdan, gdje su Nijemci od kraja 1943. do oslobođenja grada u svibnju 1945. smjestili urede i čelije Gestapoa.

Zvuči nevjerojatno, no nakon toliko godina u skladištima zatvora Coroneo pronađena je veća količina zlatnih i srebrnih predmeta koji su pripadali zatvorenicima iz tog razdoblja, odnosno od 1943. do 1954. godine, piše Glas Istre. Radi se o stotinjak osobnih predmeta zatvorenika: satovi, narukvice, naušnice, kolajne, novčanici s novcem iz tog razdoblja, pa i papirnati novac iz tadašnje Kraljevine Jugoslavije.

Cijelo je to malo bogatstvo sačuvano u jednom tajnom sefu koji je otkrio direktor zatvora Enrico Sbriglia. Nakon analize predmeta otkriveno je da je dobar dio dragocjenog kamenja skinut s nakita u vrijeme dok su zatvorenici ležali u čelijama. S obzirom na to da se radi o povijesno

vrijednim predmetima, cijeli je sadržaj predan na upravljanje muzeju u mjestu Padriciano, gdje su prošle godine smjestili dobar dio predmeta koji su pripadali istarskim esulima, koji su napuštali Poluotok nakon 1945. Upravitelji tog muzeja tvrde da dio predmeta pripada i zatvorenicima koji su zatvarani u Coroneo za vrijeme kratke, jednomjesečne jugoslavenske vojne uprave u svibnju 1945. te za vrijeme savezničke vojne

uprave grada do 1954. godine. S obzirom na to da je teško ustanoviti pravo porijeklo spomenutih pronađenih predmeta, Tršćani su odlučili sve predati muzeju koji se bavi istarskim egzodusom i razdobljem jugoslavenske vojne uprave. No, ostaje otvoreno pitanje zašto nisu dio materijala predali muzeju koji djeluje u sklopu Rižarne sv. Sabe kao mjesto sjećanja na žrtve fašizma i nacizma.



Tršćanski zatvor Coroneo

KAKO JE NESTALA ULICA 8. MAJA

♦Ulica 8. maja postojala do 1990. godine kada je nestala u sklopu najvećega preimenovanja u povijesti Zagreba kada su masovno brisani nazivi kojima se komemorirao antifašizam

Na skupu povodom nekoliko antifašističkih obiljetnica početkom ove godine, predsjednik Republike **Ivo Josipović** založio se i zapravo pozvao zagrebačke gradske vlasti da vrate Ulicu 8. maja 1945. Riječ je o povijesnom datumu kada su partizanske postrojbe oslobodile Zagreb.

Ulica 8. maja postojala do 1990. godine kada je preimenovana u sklopu najvećega preimenovanja u povijesti Zagreba. Osim opravdanog vraćanja povijesnih imena nizu gradskih javnih površina, bitna karakteristika tog preimenovanja bilo je masovno uklanjanje naziva kojima se komemorirao antifašizam, ali i etničko čišćenje ulica nazvanih po Srbinima. Radilo se i o hrvatskim velikanim srpskoga roda koji su svoje ulice izgubili samo zato jer su bili Srbi, primjerice jezikoslovac **Duro Daničić**, jedan od osnivača HAZU. Uslijed takve politike tada u Zagrebu vladajućeg HDZ-a, jedna od najistaknutijih povjesničarki grada, **Lelja Dobronić**, podnijela je ostavku iz protesta na mjesto stručne savjetnice za imenovanja gradskih ulica.

Ulica 8. maja imenovana je 1950. godine, a nalazila se na mjestu današnjih i nekadašnjih ulica Pavla Hatza, Baruna

Trenka, Jurja Žerjavića i Ljudevita Farkaša Vukotinovića, skupno poznatih i kao jedan od dva zagrebačka »Zelena vala«.

Masovnom preimenovanju iz devedesetih po svom obimu najbliže je bilo ono iz vremena nakon Drugog svjetskog rata kada su brojne javne površine također preimenovane na štetu postojeće nomenklature koja često nije bila ni po čemu sporna, ali je zauzimala ciljane lokacije. Tada je, primjerice, Zvonimirova postala Ulicom Crvene armije, Varaždinska, tj. današnja Ulica grada Vukovara postala je Moskovska, Trg Petra Krešimira IV. nazvan je Trgom generalissimusa Staljina. itd. Potonji je nakon prekida odnosa Jugoslavije sa SSSR-om 1948. nazvan Lenjinovim, Ulica Crvene armije postala je Ulicom socijalističke revolucije, a Moskovska je ulica, inače jedini primjer socrealizma u urbanizmu Zagreba, postala Beogradskom. Bila je to treća od ukupno četiri lokacije koje je promijenila zagrebačka Beogradska ulica koja od devedesetih također više ne postoji.

Ispravljanje nepravdi

Između ostalih, svoje su zagrebačke ulice tada dobile i zemlje saveznice, poput Britanskoga trga (prije imenovanja trga Britanskog je ulicom kratko nazvana današnja Petrićeva ulica) i Trga Francuske Republike,

dok je savezništvo sa Sjedinjenim Državama obilježeno imenovanjem Trga Franklina D. Roosevelta, predsjednika koji je preminuo pred sam kraj rata. Imena tih ulica osim počasti zemljama i osobama po kojima nose ime, ujedno afirmiraju hrvatski antifašizam.

U idućim je desetljećima veliki broj starih i novih ulica komemorirao osobe i događaje iz NOB-a, no nijedna od tih ulica nije u svome imenu objedinjavala antifašističku borbu kao što je to bio slučaj s Ulicom 8. maja.

Među devedesetih preimenovanim ulicama našla se i ona Rade Končara, koja bi se također mogla vratiti, na novoj lokaciji, povodom ovogodišnje stote obiljetnice njegovog rođenja.

Godine 2009. Zagrebu je na novoj lokaciji vraćena Ulica Ive Lole Ribara koja je imenovana neposredno prije lokalnih izbora i u trenutku kada fizički nije postojala, a nije izgrađena ni do danas. Povrh svega, imenovana je na Jarunu, dijelu grada gdje su ostale nove ulice nazvane uglavnom po sportašima.

Iste godine, nakon godina lobiranja i niza zahtjeva za vraćanjem imena, konačno je vraćeno i ime Prolazu sestara Baković na autentičnoj lokaciji.

Sada se može postaviti pitanje da li će zagrebačka Gradska skupština vratiti i povijesno ime ulice nazvane u čast jednoga od najvažnijih datuma u njegovoj modernoj povijesti, posebice ako se uzme u obzir neminovna politička, a osobito politikantska dimenzija imenovanja.

Vraćati ime Ulice 8. maja tamo gdje se ranije nalazila je iz današnje perspektive

DATUMSKI NAZIVI ZAGREBAČKIH ULICA

U Zagrebu danas postoji svega jedna ulica koja u svome nazivu ima datum, a to je Ulica 29.10.1918. koja se odnosi na datum kada je Hrvatska prestala biti dijelom Austro-Ugarske tj. kada je proglašena južnoslavenska Država Slovenaca, Hrvata i Srba.

Kroz povijesti još je jedna ulica bila datumska, a riječ je o današnjoj Čirilometodskoj koja je imenovana obiljetničarske 1935. godine. Ta je bivša Gospodska ulica 1917. godine preimenovana u Ulicu 23. 10. 1847. u čast dana odluke kojim je Sabor zasjedajući u Starogradskoj vijećnici koja se u toj ulici i nalazi, hrvatski jezik proglašio službenim.



Nova lokacija za staro ime

neprihvatljivo. Tim su ulicama preimenovanjem vraćena povijesna imena i to sada treba poštovati. Posve je neprihvatljivo i stotine građana još jednom opterećivati promjenom adresa. Stoga lokaciju treba tražiti drugdje, pozicionirati ju tamo gdje neće trebati ništa preimenovati.

S obzirom na važnost datuma 8. svibnja ta bi ulica trebala biti u modernom dijelu Zagreba koji se razvio nakon Drugog svjetskog rata, dakle Trnju koje stjecajem okolnosti do danas nije urbanistički ni arhitektonski zaokruženo.

Po mnogo čemu najidealnije je da se Ulicom 8. maja 1945. imenuje istočni krak Ulice Hrvatske bratske zajednice. Upravo je tu lokaciju, po izboru autora ovoga teksta, Gradu službeno predložio i SABH.

Imenovanjem ulice na predloženoj lokacije sačuvalo bi se povijesno ime Ulice Hrvatske bratske zajednice u njenom zapadnom kraku koji se i u svijesti građanstva veže uz službeno ime, dok bi istočni krak - koji nema nijedan kučni broj - dobio novo ime.

Dakle, predloženim imenovanjem nitko ne bi trebao mijenjati adrese.

Ulica na trasi kojom su partizani ušli u grad

Praksa različitoga imenovanja ulica s dva paralelna kraka u Zagrebu odavno postoji. Npr. to su ulice Radnički dol i Ulica Ivana Kukuljevića - Sakcinskog, čime se starije ime referira na autentičnu memoriju mjesta.

Na predloženoj bi lokaciji Ulica 8. maja ujedno uvažavala i nadopunjivala postojeći urbanistički kontekst o čemu valja voditi računa kako se ne bi ponavljale greške iz prošlosti. Naime, Ulica 8. maja nadovezivala bi se na Most slobode, odnosno Aveniju Većeslava Holjevca. Most slobode koji je nazvan u čast te univerzalne vrijednosti, svoje lokacijsko ishodište ima upravo u činjenici da je na tome mjestu do njegove izgradnje pomeriovala možda najstarija i zadnja zagrebačka skela - Savski brod - a upravo je tamo bilo jedno od mjeseta na kojem su partizani ušli u grad. Da bi dospjele od Save do središta grada, oslobođilačke su postrojbe prošle trasom na koja se sada predlaže za Ulicu 8. maja, čime se povijest lokaliteta neposredno veže uz predloženo imenovanje. Na predloženoj lokaciji nalazi se i spomenik Većeslavu Holjevcu, velikom zagrebačkom gradonačelniku - ujedno i jedinom kojem se grad odužio spomenikom - a koji je bio istaknuti antifašist i partizan. Spomenik se nalazi na početku avenije nazvane njemu u čast, a koja bi se nastavljala na Ulicu 8. maja čime bi se ostvario urbanistički sklad tј. logika ulične nomenklature kao nastavak

i nadogradnja zagrebačke tradicije smislenih imenovanja javnih površina.

Ulica 8. maja ili 8. svibnja?

Pitanje preciznoga naziva ulice i nije pitanje, budući da je 8. maj ne samo povijesni datum već i autentični pojam koji je sverazumljiv. Nazivom Ulice 8. maja poseže se i za izvornim nazivom ulice kakva je u Zagrebu postojala između 1950. i 1990. godine. Valja istaknuti i da se, primjerice, riječko brodogradilište zove se 3. maj, a majsko ime mjeseca svibnja neizbrisivo je npr. u povijesti hrvatske književnosti. S druge strane, ime ulice može se i prilagoditi vremenu u kojem se ona (ponovo) imenuje, pa ne bi bila ni pogreška da se ona sada nazove Ulicom 8. svibnja 1945. A neovisno o točnom nazivu ulice o čemu će odlučiti Gradska skupština ukoliko do imenovanja dođe, nova bi lokacija za staro ime bila na tragu činjenice da je antifašizam civilizacijsko dostignuće, a značajni datumi vezani uz njega prošlost koju treba javno komemorirati. Datum je to koji svoje temelje ima u NOB-u i događajima koji su doveli do povijesnoga značaja 8. svibnja, ali ujedno predstavlja i moderni antifašizam budući da ukazuje na vrijednosti slobode.

Ime ulice tako ne znači veličanje komunizma, iako je komunizam u hrvatskoj slučaju neodvojiv od povijesnog antifašizma. Naime, nisu svi antifašisti bili komunisti, ali su svi komunisti bili antifašisti.

Simbol pobjede nad fašizmom

Imenovanjem Ulice 8. maja na predloženoj lokaciji središnji bi dio suvremenog Zagreba dobio ulicu koja komemoriira jedan od najvažnijih datuma u povijesti glavnoga grada Hrvatske.

Naime, tijekom okupacije od fašista je samo u Zagrebu ubijeno 18 000 građana. Od toga broja oko 7 000 njih ubijeno je na prostoru današnjega Spomen-parka Dotrščina, koliko ih je istraživanjima Hrvatskog državnog arhiva utvrđeno imenom i prezimenom, a istraživanja nisu nikada dovršena. Taj park mjesto je najmasovnijega zločina u ukupnoj gradskoj povijesti i posve je nelogično da se o prigodnim datumima - poput 8. svibnja - mjesto zločina takvih razmjera ne uključuje u protokol najviših državnih dužnosnika.

Nadalje, Oko 23 000 Zagrepčana poginulo je u borbama na strani partizana, a u NOB-u ih je sudjelovalo daleko više. Ta činjenica jasno ukazuje da je Zagreb, grad koji je prije rata imao nešto više od 200 000 stanovnika, dao veliki i značajan doprinos borbi protiv fašizma.

LOKACIJA ZA ULICU DIANE BUDISAVLJEVIĆ

Ove bigodine - povodom 120. obljetnice rođenja - svoju zagrebačku ulicu trebala dobiti i Diana Budisavljević za koju je sada pronađena primjerna lokacija (izbor autora ovoga teksta) koja je i službeno predložena Odboru za imenovanja naselja, ulica i trgova. Riječ je o novoj velikoj ulici koja spaja Vukomerc sa Slavonskom avenijom, u blizini Sveučilišnog kampusa Bongorjaj kao budućega istočnog središta Zagreba.

Predloženim imenovanjem, Ulica Diane Budisavljević postala bi i prva ikad javna površina na području Gradskog četvrti Peščenica - Žitnjak nazvana u čast neke žene. Imenovanjem bi se ujedno povećao i više nego skromni broj zagrebačkih ulica nazvanih u čast znamenitih žena. Naime, od nekoliko tisuća zagrebačkih ulica, svega je njih 1 posto nazvano po ženama. Mnoge su »ženske« ulice također preimenovane devedesetih kada su svoje ulice izgubile narodne heroine poput Anke Butorac i Nade Dimić, ali i Rose Luxemburg i Clare Zetkin. Ove se godine obilježava stota obljetnica proglašenja Međunarodnoga dana žena koja je uveden na prijedlog Clare Zetkin koja je svojim djelovanjem dala veliki doprinos rodnoj ravnopravnosti uopće, zbog čega je svojevremeno i dobila svoju ulicu u Zagrebu. A valja podsjetiti i na činjenicu da su žene u Hrvatskoj pravo glasa dobile tek pobjedom antifašizma.

Tisuće Zagrepčana završilo je u masovnim transportima u koncentracijske logore.

Zagrebom je tijekom okupacije vladala strahovlada koja je zlorabila hrvatsko ime i težnje.

Građani su javno i masovno vješani po ulicama, npr. u današnjem Parku prosinačkih žrtava. Od ustaških su vlasti vršene masovne pljačke imovine. Židovi i Srbi nisu se uopće smjeli kretati sjeverno od linije Vlaške i Ilice, pa i po centru grada. Tome zlu došao je kraj 8. maja kada je fašizam poražen, a Zagreb oslobođen.

Pobjedom antifašizma Hrvatska će i po prvi put u svojoj povijesti postati republikom.

Zato je 8. svibnja jedan od najvažnijih datuma u modernoj povijesti glavnoga grada Hrvatske i svakako ga treba (ponovo) obilježiti u imenu jedne reprezentativne gradske ulice.

POČAST STRADALIM PARTIZANIMA

♦Na poprištu krvave bitke upriličena komemorativna svečanost ispred zajedničke grobnice poginulih boraca

Urano proljeće (29. ožujka) 1944. godine u posavskom kraju između rijeke Save i potoka Črnca, od sela Rugvica do Prečna, a poglavito u naselju Oborovo vodila se jedna od većih bitaka tijekom NOR-a. Kao spomen na tu bitku, u Oborovu je 29. ožujka ove godine održana komemorativna svečanost.

Ispred zajedničke grobnice poginulih partizana i spomenika (rad kiparice **Vere Dajht – Kralj**), u ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske govorio je **Mario Šimunković**, najmladi potpredsjednik SABA i predsjednik Udruge mladih antifašista grada Zagreba. Skup su pozdravili **Siniša Kušeković**, predsjednik Općinskog vijeća i Stjepan Berek, predsjednik Gradskega vijeća Dugo Selo, **Kruno Antoljak**, donaćelnik Rugvice te **Marjan**

Krivec, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Dugo Selo. Među nazočnima zamijetili smo predstavnike tijela vlasti s ovog područja, političkih stranaka, brojne poklonike antifašizma i antifašističke borbe, među njima i poveći broj mlađih. U kulturno-umjetničkom programu sudjelovala su društva »Posavec« iz Oborova i »Preporod« iz Dugog Sela.

»U grobnici ovoj mrtve ne traži, heroji žive i stoje na straži« – poruka književnika i prvoborca **Jože Horvata** na zajedničkoj grobnici – podsjeća na žrtve Oborovske bitke i skupo plaćenu slobodu koja je stigla poslije nešto više od godine dana.

U proljeće 1944. godine selo Oborovo bilo je sjedište organa narodne vlasti i političkih organizacija Zagrebačkog okruga i Dugoselskog kotara. Tu su boravili i slušatelji

partijskog tečaja i nekoliko vijećnika ZAVNOH-a, a u širem području razmještene su bile i veće partizanske jedinice. Te su okolnosti pogodovale odluci da se u Oborovu preuzme transport s oružjem koji je pristizao s Banije i Korduna koje je 10. korpusu uputio Glavni štab Hrvatske.

Prihvati naoružanja i druge ratne opreme povjereni je 2. moslavačkoj brigadi 33. divizije 10. korpusa i Posavskom odredu iz sastava Istočne grupe NOPO 10. korpusa. Konvoj je trebao prispjeti do 25. ožujka. No, ratne okolnosti su uzrokovale njegovo višednevno kašnjenje. Zbog toga je 570 boraca 2. moslavačke brigade i Posavskog odreda ostalo na području Oborova nekoliko dana duže.

Da! Rat se ne sastoji samo od dobivenih bitaka i uspjeha. Da bi se izvojevala konačna pobeda nad neprijateljem, mora se iskusiti gorčinu poraza. Planira se često dobro i precizno, a u praksi ispadne loše. Zataji organizacija na terenu i zakažu pojedinci. Tako se desilo i ovog puta.

Ne treba tajiti: rukovodstva partizanskih jedinica nisu poduzela sve mjere borbenog osiguranja radi sprečavanja iznenadnog djelovanja neprijateljskih snaga (Nijemci, ustaše, domobrani i Čerkezi). I – dogodilo se iznenađenje! Dakako, od strane jakih neprijateljskih formacija (4.790 vojnika) koji su 29. ožujka 1944. godine u ranim jutarnjim satima napali partizanske jedinice i okružili ih. Druga moslavačka brigada pretrpjela je velike gubitke: 37 poginulih, 28 ranjenih i 147 zarobljenih i nestalih boraca. Poginuo je i komandant Posavskog odreda **Stjepan Bobinec – Šumski**. Među poginulima su bila i 32 vojna i politička rukovodioca i tri vijećnika ZAVNOH-a. Ukupni gubici partizanskih snaga – 152 borca.

Borba u okruženju je najsloženiji oblik borbenog djelovanja. Teška bitka s nadmoćnjim neprijateljskim snagama vođena je do kasnih popodnevnih sati. Zbog pogreške pojedinaca partizanske su se jedinice našle u neprijateljskom okruženju. Žrtve su bile velike, ali predaja nije dolazila u obzir. Gro snaga ipak se uspio probiti iz neprijateljskog okruženja i izvući u Moslavino. Neprijatelj je imao također znatne gubitke: oko 150 poginulih i velik broj ranjenih vojnika. Naravno, nije ostvario planirani cilj: potpuno uništenje partizanskih jedinica u okruženju i zatiranje antifašističkog pokreta ovog područja. Nakon iscrpljujuće borbe, partizanske jedinice pred večer uspjele su probiti neprijateljski obrub.

B. M.

PORUKA MLADIH

Govoreći na komemorativnom skupu u Oborovu, **Mario Šimunković**, potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i predsjednik Udruge mladih antifašista Grada Zagreba, među inim je istaknuo:

-Danas, 67 godina kasnije pred nama su nove bitke u kojima se borimo za očuvanje vrijednosti antifašizma. Iako se političari deklarativno nazivaju antifašistima, njihova djela govore drugačije. Nedavno su počeli kampanju otkrivanja, kako to oni nazivaju komunističkih zločina, a vrhunac te kampanje je prije nešto više od mjesec dana donesen Zakon o pronalaženju, obilježavanju i održavanju grobova žrtava komunističkih zločina nakon drugog svjetskog rata. To je logičan slijed dvadesetogodišnje kampanje pro-

tiv boraca Narodnooslobodilačkog rata. Kampanje koja je brzo shvatila da ne može rehabilitirati ustaše, ali da itekako može raditi na diskreditaciji NOB-a. Tako se ovim zakonom omogućuje da se svaka pronađena grobница ili leš proglaši »komunističkim zločinom« jer nije potrebna identifikacija žrtava. Tako će razni križari, banditi i koljači ispasti žrtve.

Svi oni koji podržavaju taj zakon ne računaju na jednu bitnu stvar: koliko god se trudili u svojim namjerama, mi mlađi čuvamo i čuvat ćemo uspomenu na Narodnooslobodilačku borbu i sve njene tekovine. Nećemo zaboraviti ni heroje oborovske bitke, jer njihova žrtva nije bila uzaludna. Mi mlađi nastaviti ćemo njegovati tradicije NOB-a, a borbu protiv fašizma i povijesnog revisionizma nastaviti ćemo do konačne pobjede.



SJEĆANJE NA TEŠKU BITKU

♦Kod spomenika palim žrtvama Bolmanske bitke delegacije antifašističkih boraca iz Vojvodine i Hrvatske položile vijence

Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Osijek i ove je godine (19. ožujka) tradicionalno upriličila komemorativnu svečanost u povodu 66. obljetnice Bolmanske bitke. U sklopu završnih operacija NOVJ za oslobođenje Baranje vodile su se dvije teške bitke – Batinska i kod Bolmana kada je likvidiran neprijateljski mostobran, zahvaljujući uspješnom borbenom djelovanju partizanskih boraca vojvođanskih brigada.

Svečanost je održana u Domu kulture u Jagodnjaku i kod spomenika palim borcima Bolmanske bitke u Baranjskom Petrovom Selu i Bolmanu. O Bolmanskoj bitki govorili su **Nikola Opačić**, predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Osijek i **Svetomir Atanacković**, predsjednik Pokrajinskog odbora Vojvodine i zajmenik predsjednika SUBNOR-a Srbije. Kod spomen-obilježja palim žrtvama Bolmanske bitke vijence su, među inim, položili **Zlatko Maksimović**, predsjednik Skupštine Osječko-baranjske županije, **Vladimir Marjanović**, konzul Republike Srbije u RH, **Andelko Balaban**, načelnik Općine

Jagodnjak, **Ivan Doboš**, graadonačelnik Belog Manastira, načelnik općine Petlovac te delegacije Udruga antifašističkih boraca i antifašista Osijeka, Trpinja, Slavonskog

Broda, Požege i predstavnici SUBNOR-a Sombora i Apatina.

Na svečanosti je **Stivo Drača**, u ime Saveza udruženja boraca Apatin, uručio medalju **Vladimiru Stajeviću**, jedinom živom sudioniku Bolmanske bitke i **Jovanu Niševiću**, borcu Narodnooslobodilačke vojske.

Nikola Opačić



I pored kišnog vremena na komemoraciji se okupio veći broj boraca i građana

snimio: Z. Hrceg

Sindikati

ŠUTNJA NIJE ZLATO

♦Apel tijelima vlasti zbog novog smanjivanja mirovina boraca i ratnih vojnih invalida NOR-a

Uminulom razdoblju Podružnica kluba vojnih umirovljenika Zagreb (Sindikat umirovljenika Hrvatske) upućivala je zamolbe Vladi Republike Hrvatske tražeći očitovanje oko statusa vojnih umirovljenika bivše JNA čija su ustavna i ljudska prava grubo narušena (o toj problematiki „Glas antifašista“ kontinuirano je izvještavao). Međutim, iz Banskih dvora i drugih institucija vlasti kojima su se obraćali vojni umirovljenici i ratni vojni invalidi NOR-a i nadalje stiže – šutnja!

Najnoviji apel za rješavanje problema vojnih umirovljenika (potpisao ga je **Milivoj Boroša**, predsjednik Podružnice kluba vojnih umirovljenika Zagreb) upućen je, među inim i Misiji EU u Hrvatskoj, nadležnim tijelima Europske unije, veleposlanstvima Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije, Belgije i Nizozemske u Republici Hrvatskoj i ponovno najodgovornijim institucijama vlasti u državi – zbog no-

vog smanjivanja mirovina boraca i ratnih vojnih invalida Narodnooslobodilačkog rata, iako oni ne pripadaju povlaštenim, već diskriminiranim građanima. Broj korisnika vojnih mirovin je prepolovljen u odnosu na 1. siječanj 1992. godine. Oficira-boraca i ratnih vojnih invalida ima 5.389 i udovica 5.288, među kojima su i žene-borci. Njihov broj se iz dana u dan sve više smanjuje.

Da bi se status vojnih umirovljenika pravedno riješio, potrebna je prije svega politička odluka Vlade Republike Hrvatske – a ona izostaje. Još je 1991. godine donijeta revanšistička politička odluka na temelju koje su objelodanjene uredbe, zakoni i drugi propisi, te su vojni umirovljenici i ratni vojni invalidi NOR-a kolektivno, bez suda, kažnjeni i svrstani u građane drugog reda, a istovremeno su im oduzeta i umanjena sva stečena prava, što je u suprotnosti i s Ustavom RH. Ni jedna država bivše SFRJ,

kao ni druge države u tranziciji, nisu tako surovo postupile sa vojnim umirovljenicima i borcima Drugog svjetskog rata, kao što je to učinila Republika Hrvatska.

B.M.

PORUKA

Svi kojima nije jasna razlika između nacifašizma i antifašizma, trebali bi posjetiti Auschwitz. Antifašizam je najsvjetlijia stranica naše povijesti, ali je i među antifašistima bilo onih koji su kršili pravila ratovanja. Treba utvrditi takve slučajeve, ali ne smije se pod krinkom istraživanja komunističkih zločina voditi kampanja protiv antifašizma.

Stjepan Mesić, Novosti, 18.02.2011.

OD JASENOVCA DO ARKTIKA

Vjerljivo niješan povjesničar koji će se baviti pitanjem naših političkih interniraca transportiranih u nacističke logore u Norveškoj neće naći točan odgovor i obrazloženje zašto su okupatori oko 5.000 boraca iz bivše Jugoslavije, od toga 947 iz Hrvatske, zarobljenih partizana, ilegalaca i ostalih pohvatanih u masovnim racijama i »akcijama čišćenja«, transportirali upravo u tu daleku zemlju.

Postoji nekoliko mogućih objašnjenja: da ih iskoriste kao robovsku radnu snagu na izgradnji jednog dijela obrambenih utvrđenja u tzv. Hitlerovu »Atlantskom bedemu«; da se represalijama i prijetnjom stravičnim »logorima uništenja« na dalekom sjeveru pokoleba naša revolucionarna borba, ili da se dovođenjem interniraca u Norvešku pokaže lokalnom stanovništву, na »očitom primjeru«, što i Norvežane očekuje ako se ne »poprave« i ne prihvate kolaboracionizam i ideološko savezništvo s nacizmom.

Najispravniji odgovor možda nalazimo u kombinaciji sve tri pretpostavke.

Prije nešto više od 68 godina (24. travnja 1942. godine) iz sabirnih logora Jasenovac, Sajmište kraj Beograda, krenula je prva, najveća grupa od oko 3.000 interniraca brodovima šleperima do Beća, zatim vlakom kroz njemački Reich do Stettina, odakle su brodovima prebačeni u Norvešku.

Druga grupa je bila znatno manja. U njoj je bilo 856 Jugoslavena, a treća, najmanja, brojila je ukupno 350 boraca. Iz Hrvatske, uglavnom, iz Siska, Petrinje, Jasenovca, Zagreba, Slatine, Splita, Drežnice i nekih manjih mesta, bilo je oko 380 zarobljenika.

Već u toku samog puta do konačnog odredišta pale su i prve žrtve, što od posljedica strahovitog neljudskog maltretiranja u zatvorenim stočnim željezničkim vagonima, mračnom potpalublju brodova, što od gladi i bolesti.

Prvi dio interniraca iskrcan je u Bergenu, da bi bio privremeno smješten izvan grada, u nekoj dugačkoj prizemnici, svojedobno radionici brodske užadi. Gradom se ubrzo pročula vijest da je njihovo mjesto, prvi put u svojoj dugoj povijesti, postalo - tamnicom. Za samo nekoliko sati ispred kolone čuvara uz staru užaru stadoše se skupljati ljudi, raspitujući se tko su ti nepoznati, izmučeni, izgladnjeli i obespravljeni logoraši.

Vijest je jednakom brzinom doprla i do jednog od najuglednijih građana Bergena, tada 74-godišnjeg Huga Mowinckella, koji je bio poznat po svojoj pravičnosti i iskrenosti. Saznavši na kakav se neljudski način nacisti

ponašaju prema Jugoslavenima, pozvao je još nekolicinu najuglednijih građana i svi zajedno, odjeveni u svečana tamna odijela sa cilindrima na glavi, zaputiše se tog relativno toplog nordijskog ljeta do komandanta logora u Oslu.

Čuvši od stražara da neki uglednici (u svečanu ruhu) žele s njime razgovarati, logorski komandant, ne znajući za pravi povod dolasku te deputacije, naredi straži da ih propusti. Našavši se oči u oči s komandanom, sijedi starac je jednostavno rekao: »Čuo sam da se ovde nalaze jugoslavenski zarobljenici. Javili su mi da se s njima ne postupa onako kako to nalažu međunarodni propisi. Došao sam s delegacijom uglednih predstavnika ovoga grada, a u prvom redu da osobno ja, kao bivši počasni konzul Crne Gore - službeno protestiram protiv takvog postupka i zahtijevam da se s njima ponašate sukladno propisima, te da se dozvoli da im stanovništvo pruži pomoći u hrani i lijekovima!«

Ova kratka i odlučna replika, izgovorena tečno na njemačkom jeziku, toliko je zapanjila nacističkog komandanta koji je odobriviš posjet delegacije, očekivao sve prije nego li takav odlučan zahtjev - u okupiranoj zemlji. Zaciјelo mu je trebalo vremena da se snade. Takav odnos prema oficiru armije »nadljudi« vjerojatno nije zabilježen u čitavoj okupiranoj Evropi!

Nekoliko stražara s puškama »na gotts«, uz najgrublje povike i surovo guranje, istjeralo je dostoјanstvena starca i njegove emisare iz komandantove sobe i logorišta. Misija nije uspjela, ali vrlo brzo naši internirci - koji zapravo nisu ni znali u koji dio svijeta su dopremljeni - osjetiše da su okruženi prijateljima i da nisu sami.

Sve te logore, njih 22, i njihove zatočenike povezuje jedna, zajednička karakteristika - veza i prijateljstvo koje je uspostavljeno s Norvežanima, seljacima, ribarima, djecom i starijima, nastalo u najtežim danima okupacije, nije ni danas zamrlo! Današnje prijateljske veze počivaju, uglavnom, na unucima i praunucima naših interniraca od kojih je jedan dio, završivši školovanje, ostao u Norveškoj i osnovao vlastite obitelji.

Stoga je razumljivo da je poticaj za osnivanje društva prijateljstva s Norveškom u Hrvatskoj i prostorima bivše Jugoslavije i poslije II. svjetskog rata i poslije Domovinskog rata bilo napretak. Norveška je zemlja koja nam je pružila financijsku pomoć u Domovinskom ratu, da ne spominjemo brojku, više nego cijela Europa i SAD.

Andrija Karafilipović

Kovanica od dva eura s likom partizanskog heroja

•Sve zemlje članice Europske unije imaju pravo na kovanicu od dva eura staviti neku od nacionalnih vrednota

Slovenske su vlasti odlučile na kovanicu od dva eura staviti lik partizanskog heroja i zvijezdom petokrakom. Tim činom je Slovenija željela odati počast partizanskom komandantu **Francu Rozmanu »Stanetu«**, rođenom prije stotinu godina. Središnja je banka već u ponedjeljak 21. ožujka pustila u opticaj milijun kovanica s njegovim likom i njegovim godinama rođenja i smrti. Vjerski tjednik Družina i pojedini povjesničari pobunili su se zbog kovanice.

- Nije li Slovenija djelovala u suprotnosti s rezolucijom Europskog parlamenta o europskoj svijesti i totalitarizmu stavljajući zvijezde petokrake i partizanske kape na prigodni euro - pitaju se u tjedniku Družina.

Inače, rezolucija Europskog parlamenta preporuča svojim članicama da slave događaje koji su vodili u ujedinjavanje, a ostave iza sebe totalitarizme koji su vodili u podjele.

S time se slaže i povjesničar **Jože Dežman**, koji se zalaže i za otkrivanje masovnih grobnica s partizanskim žrtvama. On smatra kako je ovo provokacija kojom se želi dati do znanja kako aktualna vlast ne želi procesuirati komunističke zločine, ili ih uopće osuditi.

Sve zemlje članice Europske unije imaju pravo na kovanicu od dva eura staviti neku od nacionalnih vrednota i baš zato kritičari negoduju jer smatraju kako je Slovenija mogla odabratи nešto što je vrijedno svima, a ne samo jednom dijelu javnosti. Naravno, dok su kritičari negodovali, veterani NOB-a su likovali i pozdravili ovaj potez kao hvalevrijedan i potreban kako bi svи uvidjeli pravu istinu i ideale antifašističke borbe.



Lik Franca Pozmana Staneta - partizanskog heroja sa zvijezdom petokrakom na memorijalnoj kovanici eura

Usvojen prijedlog Programa Dana Mladosti - radosti u Kumrovcu

Usrijedu, 6. travnja 2011. održana je u Zagrebu 17. sjednica Predsjedništva Saveza Društava »Josip Broz Tito« Hrvatske.

Usvojen je orientacioni prijedlog Programa Dana Mladosti - radosti koji će se održati u Kumrovcu, u subotu, 28. svibnja 2011. godine i utvrđene neophodne pripreme (prijedlog redara za Kumrovec, osmislići transparente u povodu 70. godišnjice ustanka naroda Hrvatske, ponijeti zastave naših društava Tito, koristiti majice, kape i suvenire).

Zaključeno je da se obave sve potrebne radnje za Izbornu skupštinu, izaberu po 2 delegata i 2 zamjenika te kratak izvještaj o radu društava Tito.

Usvojen je izvještaj Nadzornog odbora o finansijskom poslovanju za 2010. godinu.

Raspravljalo se o perspektivi Saveza antifašista Hrvatske. U raspravi je isticano veoma mnogo raznovrsnih razmišljanja, uglavnom osobnih, prijedlog koji je ponuđen za ra-

spravu imao je za cilj da potakne na razmišljanje o budućnosti deklarirah antifašističkih organizacija. Dogovoren je da se u svim društвima Tito obavi rasprava o tome i formiraju stavovi kako bi mogli ujednačiti stav do Izborne skupštine 2013. godine.

Određene su delegacije za komemoraciju 4. svibnja u Kumrovcu i u kući cvijećа u Beogradu.

Na dnevnom redu su bila i ostala tekuća pitanja

T. Badovinac

Ludbreg

ANTIFAŠISTI DOBILI PRIZNANJE

•Provincijski biseri iz Centra svijeta

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Ludbreg nedavno je povodom Dana grada Ludbrega (19. ožujka) od Gradskog vijeća primila Plaketu za iznimna postignuća u 2010. godini. Povjerenstvo za dodjelu priznanja prihvatio je prijedlog ludbreškog SDP-a čime se naglasila zahvala na provođenju dvogodišnjeg projekta obnove Spomen bolnice Gabrinovec na Kalniku. Rezultati su zaista impresivni: od potpuno napuštenih i devastiranih objekata Spomen bolnice s opljačkanim inventarom, uništenim spomenikom i u korovu nestalim grobljem – vraćen je stari sjaj ovom lokalitetu, obnovljen muzejsko-edukativni postav te uređen okoliš. Umjesto danas nezamislivih 150.000 kn predviđenih za obnovu, dobrovoljnim radom članova i simpatizera, donacijama u materijalu i uslugama te novčanom potporom lokalne samouprave, antifašističkih udrug i privatnika uspjelo se projekt privesti kraju za višestruko nižu cijenu. To je zaista bio projekt vrijedan divljenja, nešto što se može vidjeti uživo i uživati u tome. I sve to ne bi bio problem da navedeno Povjerenstvo nije odlučilo izjednačiti ludbreške antifašiste s Udrugom hrvatske domovinske vojske 1941.-1945. koja je za dodjelu preko 1300 mirovina za pripadnike kvislinške vojske i njihovih obitelji isto tako nagrađena Plaketom. Iako su antifašisti izražavali nezadovoljstvo takvom odlukom i ukazivali na svojevrstan skandal, Gradsko

vijeće i gradonačelnik ustraju u svojoj odluci i plakete dodjeljuju i jednima i drugima. Nije to ni prvi slučaj u Centru svijeta – svake godine se bez obzira na program rada, razinu aktivnosti ili broj članova ovim udrugama dodjeljuje jednak finansijska potpora (*»kako njima, tako i vama«*) što izaziva zgražanje građana koji su preživjeli Holokaust te još živućih boraca NOV-a. I opet bi se sve to nekako zaboravilo da se za još jedan skandal u nizu nije pobrinuo lokalni župnik koji se u toku svečanog programa na misi za Dan grada obrušio na antifašiste izjednačavajući ih s kriminalnom skupinom. Dok su prisutni dužnosnici, gradski vijećnici i predstavnici javnog života na budalaštine sa propovedaonicama reagirali samo treptanjem očiju, nitko se od tih izjava za vrijeme mise, a ni nakon nje, nije ogradio ili ih osudio. Zgražanje takvim činom doseglo je vrhunac kada antifašisti upućuju prosvjedno pismo sa zahtjevom gradskim čelnicima za objašnjenjem i isprikom – no u paučini provincijske demokracije do toga ne dolazi. Odjednom se nitko ne doživljava ovlaštenim protumačiti ovakve ispade, isprike niotkud, a pjesak se puni glavama koje su gurnute u nj. I tako su jedino ludbreški antifašisti ove godine nagrađeni »trostrukom« – primili su plaketu za Dan grada, izjednačeni su s domobranima i ustašama te počašćeni *epitetom* kriminalaca...

Milivoj Dretar

Web stranice

Ustaški pokret na internetu iz Kanade

MUP je još 2009. godine istraživao tko se krije iza jedne web stranice, na kojoj se veliča NDH i umanjuju ustaški zločini, ali još tad je utvrđeno da je vlasnik stranice osoba iz Kanade, te da ne postoji način da ga se progoni.

O sadržaju te stranice Novi list pisao je početkom ožujka, no niti nova MUP-ova provjera nije došla do podataka koji bi omogućili bilo kakve postupke prema vlasniku stranice. Naime, vlasnik stranice je stanoviti Krunoslav Dulibić iz Toronto, u Kanadi, odnosno barem se tako predstavio kad je 2006. godine registrirao domenu.

Kako je utvrđeno policijskom istragom iz 2009. godine, webhosting stranice ispočetka je obavljao obrtnik iz Zagreba, no nakon kontakta s policijom, zagrebački obrtnik je 7. siječnja 2010. godine prekinuo suradnju s kanadskim državljaninom. Dulibić je tad zagrebačkom obrtniku poručio da će iznajmiti server u SAD-u, što je na koncu i napravio.

Provjerama poduzetima nakon objave teksta u Novom listu, policija je utvrdila da je ista osoba iz Toronto i dalje vlasnik stranice na kojoj se veliča ustaški pokret, te da se unajmljeni server nalazi u inozemstvu. Provjerama registra državljanina Republike Hrvatske utvrđeno je da osoba pod imenom Krunoslav Dulibić nema hrvatsko državljanstvo.

ČVRSTE VEZE HRVATSKIH I SLOVENSKIH BORACA

Grad Sveti Ivan Zelina je po tradiciji s velikim gostoprimstvom primio antifašističke borce i poklonike antifašizma iz Slovenije (iz općina Sevnica, Krško, Brežice i Laško – njih oko 120) i Hrvatske (Grada Zagreba i Zagrebačke županije), koji su prisustvovali komemorativnim svečanostima (9. travnja o.g.) u Zelini i u naseljima Prepolno, Žitomir i Bedenica. Susret partizanskih veteranova Slovenije i Hrvatske simbolizira poštovanje i zahvalnost pогinulim i ranjenim borcima Kozjanskog NOP odreda i brigade Matija Gubec 10. zagrebačkog korpusa.

Kako je istaknuo **Vladimir Jurak**, predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Grada Zagreba i Zagrebačke županije, prije 66 godina, 23. ožujka 1945., u Žitomiru u neravnopravnoj borbi neprijatelj je uspio iznenaditi naše jedinice i nanijeti im gubitke: pогinulo je 13 boraca Gupčeve brigade, na čelu s komandantom Mijom Bobetkom. U graničnom području duž Sutle, zajedno s hrvatskim partizanskim jedinicama, borbeno je djelovao i Kozjanski NOP odred iz sastava 14. divizije NOV Slovenije. Dana 12. travnja 1945. godine na području naselja Prepolno, Kozjanski odred upao je u ustašku zamku i tom je prigodom pогinulo 8 boraca. Pогinuli su odmah bili pokopani na mjestu stradanja, a kasnije su njihovi posmrtni ostaci prebačeni na groblje u Bedenici.

Borbena djelovanja

Sredinom rujna 1944. godine veći dio ljudstva iz Kozjanskog odreda ušao je u sastav brigada 14. slovenske divizije, koja je, među ostalim, borbeno djelovala i kroz hrvatski teritorij. Tijekom pohoda kroz Žumberak, Turopolje, Posavinu, Kalničko gorje, preko

•Susret veterana slovenskih i hrvatskih partizana simbolizira zahvalnost pогinulim i ranjenim borcima Kozjanskog NOP odreda i brigade Matija Gubec 10. zagrebačkog korpusa

Hrvatskog zagorja do Štajerske, hrvatske partizanske jedinice osiguravale su vodiče, davale obavještajne podatke, a hrvatski je narod bratski dočekivao slovenske partizane, pružao im punu potporu i pomoć i organizirao borbeno osiguranje.

Kozjanski NOP odred formiran je na Kozjanskom (Slovenija) u proljeće 1944. godine. Vršio je manje diverzantske akcije i napadao žandarmerijske stanice, a glavni zadatci mu je bio mobiliziranje novih boraca koje je upućivao u sastav 4. operativne zone. U graničnom području duž Sutle borbeno je djelovao često s hrvatskim partizanskim snagama. Značajne samostalne borbe s Nijemcima, Kozjanski odred je vodio na planini Bohor početkom svibnja 1944. godine, kasnije kod Celja i Brežica. Odred je u međuvremenu stvorio manji slobodni teritorij na Kozjanskom, na kojoj su Nijemci od kraja rata izvršili nekoliko akcija čišćenja, bez većih rezultata. Sredinom rujna veći dio ljudstva iz Kozjanskog odreda ušao je u sastav brigada 14. slovenske divizije. U Odredu su ostale tri čete sa svega oko 200 boraca, koje su uskoro ponovno prerasle u bataljone. Nijemci su 1945. godine na teritoriju Kozjanskog držali znatne snage radi zaštite komunikacija u dolinama Save, Savinje i Sutle. Odred je proširio svoja djelovanja i na područje Haloza, a u travnju i na lijevu obalu Sutle.

Uzvanici su posjetili grobove i spomen obilježja pогinulih partizanskih boraca. Položeni su vijenci, te evocirana sjećanja na ratne dane. Sudionike su pozdravili **Filip Ćurko**, zamjenik gradonačelnika Sv. Ivana

Zeline, **Vladka Kežman**, podžupanica (u Sloveniji je župan funkcija pandan hrvatskom gradonačelniku), **Stjepan Ležaić**, potpredsjednik ZUABA GZ i ZŽ Stane Preskar, predsjednik Zveze boraca za vrednote NOB Brežice i **Ines Škof**, zamjenica načelnika općine Bedenica. Ono što posebno raduje (a tako je bilo i ranijih godina) jest primjerena organizacija komemorativnih svečanosti, te izvanredan prijem od mjesnih tijela vlasti i njihovih čelnika koji su s velikim uvažavanjem primili antifašističke borce iz Slovenije i Hrvatske i brojne uzvanike i zajedno s njima obilježili uspomenu na događaje iz Narodnooslobodilačke borbe. I još nešto: spomen-obilježja pогinulih slovenskih i hrvatskih partizanskih boraca na ovom području primjereno se održavaju.

Zajedničke akcije

Već smo istaknuli da su osim pripadnika Kozjanskog odreda u borbama sudjelovali i partizanski borci Gupčeve brigade. Metija Gubec brigada NOV Hrvatske, o njoj je ovdje riječ (djelovala je i 2. slovenska brigada istog imena) sudjelovala je u napadu na Zlatar početkom siječnja 1944. godine i u borbama u Hrvatskom zagorju, kasnije na području Koprivnice i Kalnika. Nakon izvlačenja na Bilogoru i Moslavini, početkom rujna prebacila se u Hrvatsko zagorje.

I na drugim područjima zajedno su se borili antifašistički borci Slovenije i Hrvatske, primjerice brigade »Tone Tomšić«, »Ivan Cankar« i »Rade Končar«, te brojni partizanski odredi. Posebno valja podsjetiti na pohod i dolazak 14. slovenske divizije u Štajersku preko hrvatskog teritorija. Bio je to trnovit borbeni put preko Žumberka, Vukomeračkih gorica, Turopolja, Posavine, šezdesetak kilometara od Zagreba na splavima i u čamcima preko Save, pa kroz Čazmu, Kalničko gorje, preko Hrvatskog zagorja do Sedlarjeva na Sutli gdje je bila granica okupirane Štajerske. Na pohodu dugom 310 km, 6. siječnja 1944. godine krenulo je 1112 boraca iz Suhorja (Žumberak), a njih 1025 je noću 7. veljače stiglo na Kozjansko... Pokret 14. slovenske divizije preko hrvatskog teritorija bio je od izvanrednog političkog značaja za učvršćenje veza i borbenog jedinstva slovenskog i hrvatskog naroda.

B.M.

snimio: Z. Hrc



Počast palim partizanima na mjesnom groblju

Prodaja magle raste, a gusaka je sve manje

Skupština Saveza antifašističkih boraca i antifašista jeiza nas, izabrano je novo vodstvo SABA RH. Na Skupštini je Skupnjak podnio referat. Na tom skupu je Skupnjak -Vlado priupitao Vladu RH zašto prestaje financirati Savez antifašističkih boraca i antifašista. Odgovor ili ugovor o tome teško je očekivati jer Vlada hoće financirati programe, a to znači da prema Savezu antifašističkih boraca nastupa programatski. No, treba priznati da je već ipak dala nešto i antifašistima: Deklaraciju o antifašizmu. A ta Deklaracija je toliko dobro napisana, gotovo umjetnički, da više ništa uz nju ne treba, pa ni provedba. To antifašisti ne znaju, ali zna Vlada. Zato svake godine Vladari hvale Deklaraciju u raznim antifašističkim prigodama. Jer Deklaracija i jest prigodna, iako više stvarno nije ugodna.

Inače prilikom izbora predsjednika SABA RH u ime Predsjedništva je Mirk predložio RATka. Mirko Mećava je, dakle, obrazložio prijedlog za Ratka Maričića. Po Mećavi su, opet u ime Predsjedništva, predložena i izabrana četiri potpredsjednika SABA RH. Jedina žena među njima, iako četvrta, nije Četvrtak, nego Sedmak. Ostalo je pitanje hoće li biti izabrana još trojica muškaraca za potpredsjednika, jer i takva je mogućnost moguća. Pa da se do Sedmaka izaberu još Četvrtak, Petak i Šestak.

Osigurano je da će se u Skupštini i Predsjedništvu SABA obavezno spominjati Tito. Naime u Skupštini su izabrana dva Tita i to Tito Grah i Tito Doljanac.

Naravno, da će se spominjati i Josip Broz, ali u drugom kontekstu istine, a ne u onom u kojem ga spominju povjesni revizionisti i besposličari, bivši predsjednički kandidati koji nikad nisu izabrani niti su imali šanse za to. Josip Broz Tito je bivši predsjednik, a sad napadaju i Mesića, kao bivšeg predsjednika.

Tako na primjer čuveni sveznalica Slaven Letica kaže: »Već deset godina pišem o vrlo štetnim i opasnim potezima Stjepana Mesića, a sada je Haaški sud sva ta moja upozorenja i predviđanja na najgori mogući način i potvrdio. No, štetu koju je bivši predsjednik počinio još uvijek ne možemo u potpunosti sa-

gledati...«. Pri tome je Slaven predložio i da Vlada i Sabor ukinu posebni zakon o nadležnostima bivšeg predsjednika.

Kao što vidimo Letica, koji je nekad bio u utrci s Mesićem za predsjednika i, naravno, bio poražen do nogu, ne može to zaboraviti, bole ga noge, a i usjeklo mu se u sjećanje do te mjere da dobiva noćne more. Čak je u tih deset godina neuspješnog napadanja na Mesića nastupao i u emisiji Noćna mora. I piše Letica o šteti koju je nanio Mesić. A može li se zamisliti koliko štete čini Letica, a i drugi bivši poraženi predsjednički kandidati, kao što su Jurčević, Tomac, Šeparović. Ne bi li trebalo donijeti Zakon kojim bi se zabranila šteta koju čine oni i njihovo onečišćavanje okoline poznatim nasrtajima na Tita, Mesića i antifašizam kojeg »mudro« pokušavaju preimenovati u »komunizam«. Oni sada prodaju maglu. Guskama. Jedino ih one i razumiju. Stoga se često i pozivaju na »guske u magli«.

A tu im se sjajno uklapa Thompson sa svojom pjesmom u kojoj najavljuje da će se opet gusta magla spustiti. Dakle, što oni više prodaju magle to će ona, po njihovoj strategiji, biti gušća. Međutim, čini se da im fali gusaka i da ih je sve manje.

No, kad smo već kod Thomposna, njega je u referatu na Skupštini SABA spomenuo potpredsjednik Skupnjak i naveo da je svima nama dobro poznato da »već godinama pjevač Marko Perković Thompson sustavno veliča ustaštvo i širi nacionalnu mržnju, što osuđuje sav demokratski svijet, ali ne i odgovorne Vladine institucije u Hrvatskoj. Nitko nema ništa protiv da on pjeva zabavne, narodne i domoljubne pjesme, ali bez veličanja ustaštva«. Ipak od Thompsona je to teško, ili bismo rekli, nemoguće očekivati. Ali on ima genijalnih ideja, ne samo u pjevačkom, nego i u pravnom smislu.

Marko Perković Thompson je, nai-me, izjavio za Hrvatski list kako planira tužiti i kazneno goniti USKOK zbog klevete, ukoliko mu se ne ispričaju zbog curenja informacija o njegovu razgovoru sa istražiteljima, koji je trebao ostati tajan. Naime, riječ je o objavljenoj vijesti da mu je bivši premijer Sanader dao ogromnu lovnu samu da ne pjeva, o čemu je bilo riječi i u humoresci u prošlom

broju. Dakle za vrlo težak i naporan nerad je plaćen.

Bogami, sad USKOKU nije lako. Jer što ako sud proglaši USKOKA krivim pa ga osudi. Recimo na zatvorsku kaznu, pa USKOK strpaju u zatvor. A onda da puste sve one kriminalce koji su, zahvaljujući USKOKU, u Remetincu i drugdje po zatvorima i pritvorima. Pa da dolaze na koncerte svom Marku. I pjevaju zajedno s njim i veselo i razdragano slobodno podižu desnicu. Ruku.

Šire u društvu ima različitih događanja i de luks izjava, kao na primjer izjava predsjednice Nadzornog odbora HRT-a Silvije Luks. Na sjednici Programskog vijeća HRT-a Ivo Goldstein je upozorio da Milan Kujundžić ne bi mogao predsjedavati Programske vijećem jer u Madridu posjećuje grob Ante Pavelića. Silvija Luks je na to kazala: »Kada sam bila u Indiji posjetila sam grob majke Tereze i nikad me nitko nije zbog toga prozivao.«

Javnost je, naravno ostala šokirana tako luksuznom izjavom i budalaštinom koja pokazuje do kojih krajnjih granica ludila mogu ići neodgovorni pojedinci i pojedinice, da čak izjednačavaju ratnog zločinca i dobitnicu Nobelove nagrade za mir. Kada bi se dodjeljivala Nobelova nagrada za blesavu izjavu, ova de luks Silve bi bila dobar argument za njenu kandidaturu. Samo se postavlja pitanje kakav odjek sveudilj ostavljaju ovakve teške nebuloze i koliko one štetno djeluju na ljude i okolinu.

Nedavno je predstavljena knjiga gospičko-senjskog biskupa Mile Bogovića pod naslovom »Žao mi je naroda«. Ne znamo sadržaj knjige jer su je predstavljali neki poput Hitreca i njemu sličnih, ali ako je biskup bio samokritičan, onda je to u redu. Jer za narod s ovakvim povovima je možda i trebalo kazati »žao mi je naroda«.

Na kraju, umalo nam humoreska osta bez spominjanja dvojca iz svoje stalne postave, čelnika HHO-a. Nakon što su počeli štititi, ni manje ni više, nego Bosnu i Hercegovinu, Predsjednik RH dr. Ivo Josipović je izjavio: »Šteta je jedino što su gospoda Čičak i Banac pretvorili HHO u parapolitičku organizaciju, koju koriste za svoju osobnu promociju. Mi se s tim već dugo slažemo i prije nego što su B i Č (Banac i Čičak) počeli štititi B i H.«

NOVE KNJIGE

Branko Dubravica / Marina Marković LEPOGLAVA 1921.-1945.

BRANKO DUBRAVICA
MARINA MARKOVIĆ

LEPOGLAVA 1921.-1945.



Prilozi za povijest kaznionice i logora Lepoglava

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i Udruga antifašističkih boraca i antifašista Grada Lepoglave izdavači su knjige LEPOGLAVA 1921.-1945. (prilozi za povijest kaznionice i logora Lepoglava) autora **Branka Dubravice i Marine Marković**

Kazneni zavod Lepoglava najstarija je zatvorska ustanova u Hrvatskoj osnovana 1854. godine u vrijeme Bachova apsolutizma i banovanja Josipa Jelačića, u trenutku kada se Hrvatska nalazila u sklopu Habsburške monarhije. Kroz kaznionicu je prošlo na desetke tisuća zatvorenika suđenih za razna krivična djela. Ali pored osnovne namjene, kaznionica je bila robijašnica i za političke protivnike vladajućih režima, šestojanuarskog monarhofašističkog, ustaškog i komunističkog. Poglavito tragično razdoblje u povijesti kaznionice bilo je njeno prerastanje u ustaški logor u završnici Drugog svjetskog rata, kada je pri njegovom napuštanju došlo do masovne likvidacije logoraša.

U knjizi autori pokušavaju odgovoriti na pitanje kako se monarhofašistički

režim Kraljevine SHS / Jugoslavije i ustaški režim NDH obračunavao sa svojim političkim neistomišljenicima i protivnicima. Posebno mjesto u knjizi posvećeno je Kaznenom zavodu Lepoglava kada je u predratnom razdoblju postala logor za internirce, a u završnici rata ustaški logor smrti. U koncepcijском smislu autori su se odlučili za pisanje tri vrste tekstova, prvo rasvjetliti ključne događaje iz povijesti kaznionice i logora, drugo, izraditi pregled osoba koje su bili robijaši, zatim internirci, te na kraju umoreni lepoglavski logoraši i treće, dati svjedočenja nekih sudsionika ovog procesa kako bi zaokružili priču u jednu jedinstvenu cjelinu. Svjesni, da ovom knjigom pružaju tek djelić istine o tužnoj prošlosti lepoglavske kaznionice i logora, autori su se nastojali što manje baviti

procjenom broja žrtava, jer oko toga nikada neće postojati općeprihvaćeni konsenzus. Stoga autori ne žele ni polemizirati sa onima koji su u stanju iste umanjivati, ili preuvećavati.

U knjizi je predstavljeno 900 imena uklesanih na spomen groblju, kao i još 80 koja nisu našla mjesta na kamen obilježju. Time se autori unaprijed ograđuju od tvrdnje da je bilo ubijeno samo 800 ili oko 1000 lepoglavskih logoraša, jer za toliki broj su došli do imena i osnovnih podataka. Većina posmrtnih ostataka logoraša ne leži u bivšem logoraškom krugu ili spomen groblju. Ona su razbacana u transportu 150 – 200 km jugoistočno od Lepoglave, ponajviše u širokom kompleksu jasenovačkih logora.

B.M.

ZBORNIK PARTIZANSKE GIMNAZIJE



ZBORNIK
PARTIZANSKE GIMNAZIJE

Uz potporu (financijsku) Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba i Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske izdao je **Zbornik partizanske gimnazije** (autori: Vesna Čulinović-Konstantinović, Đurđa Sučević, Filip Škiljan i Svetozar Livada).

Partizanska gimnazija bila je jedinstvena škola. Učenici su dolazili iz partizanskih vojnih jedinica, s okupiranog i oslobođenog teritorija te iz koncentracijskih logora. Bilo je tu i ranjenika i invalida, malo je kome nakon rata ostala čitava obitelj živa, a neki su ostali jedini preživjeli u obitelji. U partizanskoj gimnaziji završavala su se po dva razreda u godini dana, kako

bi se nadoknadilo ratom propušteno vrijeme školovanja. Profesori su bili među najboljim stručnjacima i pedagozima toga vremena, koji su kasnije postali poznati sveučilišni profesori. Učenici su za vrijeme školovanja ostvarili svoje želje i očekivanja društva. Većina je postigla akademsko obrazovanje, mnogi postaše osnivači i utemeljitelji modernih institucija, neki neimari u strukama i zanimanjima, a neki u fundamentalnim znanostima obilježiše epohu napretka.

Antifašizam su polaznici partizanske gimnazije prihvatali kao najbitniju tekovinu civiliziranog društva i ostali su u tome dosljedni bez obzira na okolnosti. Koliko god se u današnjim tendencijama društva teško meže shvatiti da je takva škola uopće postojala, oni koji su bili njeni učenici pretpostavljaju da će se škola sa sličnim karakteristikama opet dogoditi u budućem vremenu. Doba egoizma pritišće ljudi više nego pritisak pred olujom, uskoro će se odraziti od dna i krenuti u suprotnom smjeru. U neko novo doba, u drugim uvjetima, na neki drugi način, u neke nove škole provući će se i doprijeti i duh partizanske gimnazije.

Svaki učenik ove škole zaslužio je da bude zastupljen u ovom zborniku fotografijom i biografijom. Autori žale što su to uspjeli samo za mali broj pojedinaca, te će mnogi naći svoje ime tek u popisu učenika triju partizanskih gimnazija na kraju knjige, a popisi partizanskih škola iz vremena NOR-a su nepotpuni ili ih nema.

B.M.



GAREŠNICA

Udruga antifašista grada Garešnice, koja ima 120 članova, na godišnjoj skupštini prihvatile je izvješće o radu koje je podnio predsjednik **Martin Majcan** i donijela program rada za 2011. godinu. **Zdravko Drašner** istaknuo je da je garešnička udruga, uz čazmansku, primjer u radu ostalim udrugama. Garešnički antifašisti rade kontinuirano, a imaju i financijsku potporu gradskih vlasti, dok, primjerice, rečeno je, članovi Udruge antifašista Bjelovara od Grada Bjelovara nikad nisu dobili nijedne lipe. Garešnička udruga djeluje i za područje općine Hercegovac, Velika Trnovitica i Berrek, a za zajedničkog delegata u Skupštini antifašista Hrvatske izabran je **Ivan Koren**, nastavnik iz Hercegovca.

Š.S.

PODI

U organizaciji Saveza antifašističkih boraca i antifašista Sinja i Cetinske krajine, u triljskom naselju Podi održana je središnja komemoracija u povodu 67. godišnjice fašističkog zločina nad oko 1500 nedužnih civilnih stanovnika Potkameša. U nazočnosti malobrojnih stanovnika toga naselja, radbine žrtava te pristiglih građana triljskog i sinjskog kraja, delegacija SAB-a položila je vijence na spomen-kosturnicu. Vijenci su položeni i na spomen-kosturnice u Krivodolu i Voštanima.

T.P.

BUZET

U Buzetu je počela prva faza obnove Centralnog spomenika. U Udrudi antifašista očekuju da će radove zgotoviti za mjesec dana.

-Centralni spomen-park u kojem su od njegova utemeljenja 1988. godine svoje mjesto našli velikani Buzeštine, ne samo borci NOR-a već i drugi zaslužni građani, ogledalo je Buzeta. Ljudi koji su

dali svoje živote, zaslužili su da se o njima vodi računa i da se njihova imena, ispisana na kamenim pločama, nalaze u prostoru u kojem nešto znače za današnje generacije, ali i one koje tek dolaze, tim više što spomenik zbog njegove pozicije obilazi i dosta stranaca, izjavio je predsjednik antifašističke udruge **Edo Jerman**.

Obnova Centralnog spomenika oduvijat će se kroz tri faze i dovršiti u roku od tri godine. za prvu fazu ove godine u gradskom proračunu osigurano je oko 120.000 kuna, a predviđeno je oblaganje betonskih nosivih zidova posebnim materijalima otpornim na vremenske uvjete, osvježavanje natpisa na svim spomen-pločama te postavljanje dekorativne ravnote spomen-ploča.

Ukupna vrijednost radova u sve tri faze je oko 500.000 kuna pa su antifašisti projekt kandidirali na natječaj pretprištupnih fondova EU, preko Županije od koje također očekuju neka sredstva.

Č.Š.



Počela prva faza obnove

MAKARSKA

Uoči obilježavanja Međunarodnog dana žena, Makarsku su posjetili antifašisti iz Dubrovnika predvođeni Marinkom Vlašićem, predsjednikom gradskog, ogrankom antifašista Dubrovnika i Brankom Grošetom, predsjednikom antifašista Dubrovačko-neretvanske županije. U sklopu svog posjeta gosti iz Dubrovnika, njih ukupno 40, položili su vijene na Galebova krila u Podgori te na Glavicu u Makarskoj, a gostima su domaćini bili Nikola Prdelet i Tonči Pivac iz Saveza antifašista i antifašističkih boraca Makarskog primorja.

N.D.

MATULJI

Nismo stranka, nego borci i antifašisti, i kao takvi sudjelujemo u društvu promovirajući antifašističke ideale koji su temelj demokracije i jedini pravi put ka društvu koje će na najbolji način biti strukturirano po mjeri čovjeka. Želimo

zadovoljiti težnje svih ljudi, bez obzira na njihovu vjeru, nacionalnost ili stranačku pripadnost, rekao je **Anton Macan**, predsjednik matuljskog UABA na njihovoj godišnjoj skupštini koja se održala u matuljskoj vijećnici. Na godišnjoj skupštini matuljskih antifašista sudjelovali su i predstavnici antifašista iz Opatije, Lovrana, Mošćeničke Drage, Kastva te županijskog SABA, kao i članovi matuljskog UDVDR-a te matuljski načelnik **Mario Ćiković** i predsjednik Vijeća **Željko Grbac**. Antifašisti su na svom godišnjem skupu upozorili na činjenicu kako je potrebno mobilizirati mlađe ljude da se priključe njihovoj organizaciji, a u ovoj godini najavili su obilježavanje brojnih važnih povijesnih datuma. Macan je istaknuo kako će se matuljski UABA i dalje zalagati za obilježavanje povijesnih datuma na terenu te je nudio proslavu Dana oslobođenja u Pasjaku te tradicionalno obilježavanje komemoracije »Lipa pamti«.

M.M.



Žele privući mlade u svoju organizaciju - članovi matuljskog UABA

TRILJ

U organizaciji Saveza antifašističkih boraca i antifašista Sinja i Cetinske krajine, u triljskom naselju Podi održana je središnja komemoracija u povodu 67. godišnjice fašističkog zločina nad oko 1500 nedužnih civilnih stanovnika Potkameša. U nazočnosti malobrojnih stanovnika toga naselja, radbine žrtava te pristiglih građana triljskog i sinjskog kraja, delegacija SAB-a položila je vijence na spomen-kosturnicu. Vijenci su položeni i na spomen-kosturnice u Krivodolu i Voštanima.

Od 28. do 30. ožujka 1944. godine, zloglasna SS divizija »Princ Eugen« s pridruženim postrojbama učinila je najmasovniji zločin na tlu Dalmacije tijekom Drugoga svjetskog rata, nezapamćen u povijesti cetinskoga kraja. Zločinci su svoj krvavi pir započeli u Otoku i nastavili preko Rude, Poda, Krivodola, Voštana, Ljuta i Roža, a posljednje žrtve pobili su u Kamenskom. Pobili su sve živo što su zatekli, a radilo se uglavnom o djeci, ženama i starčadi, čemu i danas svjedoče natpsi s imenima i godinama rođenja na nadgrobnim pločama spomen-kosturnica.

T.P.

OSIJEK

Problemi s kojima se susreću žene danas, nažalost, nisu puno drugačiji od onih otprije stotinu godina, kada je osnovana Liga ženskih sindikata, nezavisna ženska udruga socijalističkih pokreta i partija. Upozorila je na to **Biserka Milošević** na jučerašnjoj konferenciji za novinare u povodu. Međunarodnoga dana žena, rekavši da su se žene i prije borile za pravo na rad, jednake plaće, a situacija i sad nije puno drugačija. »Ovisno o područjima gdje rade, žene danas nemaju izjednačene plaće s muškarcima, a vidimo i koliki je stupanj nezaposlenosti te tko na sebe preuzima najveći dio tereta«, rekla je Milošević. **Pero Matić**, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Osijek, napomenuo je da su žene oko pitanja obrazovanja izjednačene s muškarcima, no u proizvodnim strukturama su diskriminirane. Smatra da je globalna politika svedena na zakon tržišta razlog zbog čega se ženska prava ne poštuju u mjeri u kojoj bi trebala te zaključio da je riječ o problemu cijele jugoistočne Europe i tranzicijskih prostora.

M.M.



Obilježen dan žena

PODBERAM

Članovi Udruge antifašističkih boraca i antifašista Pazin, predstavnici Grada Pazina i Mjesnog odbora Beram jučer su položili cvijeće uz spomenik prvoj organiziranoj akciji gortanovaca.

Spomenik je podignut na mjestu oružane akcije pripadnika tajne antifašističke organizacije Borba protiv talijanskih fašista izvedene 24. ožujka 1929., čiji je cilj bio potaknuti stanovništvo na bojkot izbora.

Na te je događaje podsjetio **Miljenko Benčić**, predsjednik UAB-a Pazina koji je rekao da je ta mala skupina koju su činili **Vladimir Gortan, Živko Gortan, Viktor Bačac te Dušan i Vjekoslav Ladavac**, anticipirala kasnije velike povijesne događaje. Ti slavni dani istarske povijesti dokazuju da je povijest učiteljica budućnosti i stoga

treba njegovati sjećanja na teška, ali slavna vremena da se nikad više ne bi ponovila. Potrebno je i nužno mlađe naraštaje podsjećati na povijest antifašističke borbe, jer pojavljuju se tendencije revidiranja pa i iskrivljavanja povijesnih činjenica.

Nakon posjeta mjestu prve oružane akcije beramskih antifašista uzvanici su posjetili grobove **Vladimira Gortana** u Podbermu, **Živka Gortana, Dušana Baćca i Slavka Zlatića**, idejnog začetnika akcije u Bermu, Dušana Ladavca u Pazinu, a pulski antifašisti posjetili su u Puli grob Vjekoslava Ladavca.

M.O.



Miljenko Benčić govorio uz spomenik prvoj akciji gortanovaca

KRIŽEVCI

Na ulicama Križevaca gotovo preko noći, osvanule su brojne naljepnice s porukama usmjerjenima protiv bilo kakvih oblika fašizma, kako stoje na njima. Prema prikazanim simbolima, tko god стојиiza objave oznaka, protivi se ustaškim i neonacističkim pokretima kao i krajnje desno orientiranim grupacijama. Mnogi gradani sumnjuju kako su za ovo »ukrašavanje« grada zasluzni lijevo orijentirani mladi koji podržavaju anarhističke svjetonazole. Upravo zbog sličnih stavova ne tako davno su u Križevcima divljali mladi pripadnici lijevih i desnih političkih uvjerenja, kojih je rezultat bila velika šteta brojne gradske imovine. (go)

VELA LUKA

Na Izbornoj skupštini Saveza antifašističkih boraca i antifašista Vele Luke izabранo je novo vodstvo, te prihvaćen program rada za 2011. godinu i aktivnosti do kraja novog izbornog razdoblja. Program uključuje obilježavanje važnih datuma i antifašističke povijesti lokalnog i šireg značenja, rad s mladima, održavanje spomen-obilježja te izdavačku djelatnost. Za novog predsjednika SAB-a Vele Luke izabran je **Tonko Gugić Bakan**, a za dopredsjednike **Nebojša Padovan i Ante Telenta**. T.D.

PREMANTURA

Spomenik palim antifašističkim borcima u Premanturi prije nekoliko dana je, kako je i bilo najavljivano, maknut s lokacije ispred stare škole. Spremljen je u skladište, a ploča koja je bila na njemu pohranjena je u staroj školi. Ona će biti postavljena na spomenuto zgradu dok će spomenik preseliti na ulaz u naselje. Na njemu će biti nova ploča, a namjera je da spomenik preseli do 22. lipnja, kad se obilježava Dan antifašističke borbe.

Što se tiče uređenja dvorišta škole ono se primiče kraju, a s medulinskom Turističkom zajednicom koja financira radove potpisana je aneks ugovora kojim se sa dodatnih sto tisuća kuna financira i javna rasvjeta u dvorištu. Time se trošak uređenja dvorišta popeo na 600 tisuća kuna. Novo dvorište bit će svečano otvoreno najkasnije do Dana općine Medulin koji se obilježava 12. lipnja.

T.G.



Spomenik maknut sa svoje dugogodišnje lokacije

VUGLOVEC

Josip Kraš bio je jedan od stupova borbe za prava radnika i njihova sindikalnog organiziranja u Zagrebu.

Zbog vodeće uloge u pripremi štrajkova u rudnicima i na ciglanama te svojeg predanog rada za njihova sindikalna prava, režim ga je progonio i zatvarao. Nezaobilazan je njegov doprinos organiziranju ustanka i osmišljavanju koncepta partizanskog ratovanja na Kordunu.

Ubijen je u Karlovcu 1941. godine. Pamtim ga kao odlučnog i časnog borca, koji je stvorio jezgru pokreta otpora i na širem ivanečkom području. To je, među ostalim, istaknuo predsjednik ivanečke Udruge antifašista i antifašističkih boraca **Dragutin Turčin** na skupu kod Kraševe

rodne kuće u Vuglovcu, na obilježavanju 111. obljetnice Papina rođenja (Papa je bilo Kraševe konspirativno ime).

Podsjetivši da je Kraš zbog svojega djelovanja bio osudivan, da je tamnovoao je u Lepoglavi i Sremskoj Mitrovici, da je bio uvjereni antifašist i urednik lista Borba od 1923. do 1929. godine. Turčinje nglasio da se ivanečki kraj ponosi Krašem. Njega do danas prati karizma sindikalnog i antifašističkog lidera, uz kojeg se ne vežu loše konotacije. Nakon polaganja vijenaca kod Kraševe biste svi sudionici u obilježavanju obljetnice Kraševa rođenja obišli su njegovu rodnu kuću, u Vuglovu, čija je unutrašnjost odlično očuvana, kao vrijedan primjer nekadašnje zagorske arhitekture, a pretvorena je u memorijalni prostor. U Kraševoj rodnoj kući izložene su tako i fotografije iz života i političke borbe narodnog heroja te faksimili žandarmerijskih prijava i dokumenata kojima je nekadašnji režim Kraša progonio i osuđivao na robiju.

VLM



Sudionici skupa u posjetu Kraševoj rodnoj kući

ROVINJ

Na 67. obljetnicu smrti Pina Budicina, članovi Saveza antifašističkih boraca i predstavnici Grada Rovinja su na spomeniku u Valdibori održali komemoraciju za tog narodnog heroja. Predsjednik rovinjskog SAB-a **Drago Pulić** rekao je da su Budicin, Matteo Benussi Cio i Marco Zelco ušli u državni rang osobnosti povijesne baštine.

Budicin je naime bio simbol narodnooslobodilačkog pokreta pa je po njemu nazvan talijanski partizanski bataljun. Kao talijanski antifašist izabran je za vijećnika ZAVNOH-a, na čijem je drugom zasjedanju u Plaškom zagarantirana autonomija Talijanima na ovim prostorima. Njegovo uhićenje i strijeljanje 8. veljače bio je stoga veliki udarac za NOP Rovinja i čitave Istre.

S Budicinom su u uvali Valdibora strijeljani **Ivan Sošić** i **Guerrino Grassi - II Bolognese**, poznat pod ilegalnim partizanskim imenom **Augusti Ferri**. Tajnik rovinjskog SAB-a **Anton Bišić** se ovom prilikom prisjetio i Ferrija, čije

ime nose mnoge istarske ulice, ali je nedovoljno poznat. Ferri je 1941. mobiliziran u talijansku vojsku i služio u Selcu. Kao antifašista odmah se povezao s našim pokretom otpora. U suradnji s **Vladimjom Švalbom** pokrenuo je list *La libertà*, koji je tajno distribuiran talijanskim vojnicima. Nakon što je 1943. izašao iz talijanske vojske poslan je kao ispomoć NOP-u Rovinju, gdje je izabran za sekretara Komunističke partije Italije.

A.P.



Komemoracija u Valdibori

PETRINJA

Uređivanje memorijalnog centra u Banskom Grabovcu, skupljanje povijesne gradića iz NOB-a za objavu u monografiji, organiziranje spomen-proslava u Banskom Grabovcu i na Čavić brdu glavne su programske zadaće Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Petrinje.

Ove godine navršava se i 70 godina od dizanja ustanka 1941., što je također važan sadržaj rada koji je prihvaćen na godišnjoj izvještajnoj skupštini. Odlazit će se na skupne izlete, poput lanjskih jednodnevnih 12 putovauja po Hrvatskoj, BiH, Sloveniji i Vojvodini, čije su troškove namaknuli sami članovi. U oči skorašnje izborne skupštine Saveza antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske (SABA) petrinjski članovi jednoglasno su za svoga izaslanika izabrali **Josipa Fakčevića**. Predložen je ujedno za člana Predsjedništva SABA iz banovinskih udruga Petrinje, Gline, Hrvatske Kostajnice i Dvora. (apNLM)

VARAŽDIN

- Razgovarao sam s čelnicima Općine Kotoriba i tamošnjim mještanima, no nitko ne zna za masovnu grobnicu u kojoj bili žrtve partizanskih likvidacija. Nema dokaza ni daje **Joža Horvat** bio uključen u zločine. Koliko nam je poznato, on je u to vrijeme bio negdje u Dalmaciji. Sve to o čemu govori Društvo za obilježavanje grobišta žrtava komunizma, samo je pred-

stava - kazao je **Zvonko Golub**, predsjednik Udruge antifašističkih boraca.

- Osuđujemo svaki zločin bez obzira na to tko je bio žrtva, a tko egzekutor, no istovremeno osuđujemo i politiziranje žrtava na bilo kojoj strani. Struka treba utvrditi tko su ubijeni, kako su i kad ubijeni i tko ih je ubio. Tek tada se može postaviti pitanje krivnje i odgovornosti - smatra Ž. Golub.

Dodata je da i u Međimurju ima pojedinača koji ne znaju ili ne žele znati pravu istinu o žrtvama Drugog svjetskog rata i porača, pa nevinim žrtvama proglašuju posmrtnе ostatke osoba za koje se ne zna jesu li civili ili su pripadali postrojbama njemačke mađarske ili neke druge vojske. (ibe/VLM)

BALE

Obilježavanje 67. obljetnice formiranja Taijanskog bataljuna »Pino Budicin« održano je na stanciji Bembo u organizaciji predsjedništva Udruge antifašističkih boraca i antifašista Rovinjske. Obilježavanje je proteklo uobičajenim protokolom, pozdravima načelnika Bala **Edia Pastrovicchija**, a govorio je i predstavnik ANPI-ja iz Trsta **Roberto Birsa**, predsjednik podružnice dragovoljaca i veterana **Marijan Mužinić**, predsjednik županijskog SAB-a **Tomislav Ravnić**, gradonačelnik Rovinja **Giovanni Sponza**, predsjednik Talijanske unije **Furio Radin**, predsjednik županijske Skupštine **Dino Kozlevac** te zastupnik Hrvatskog sabora **Damir Kajin**.

Nastupili su Limena glazba, KUD **Marco Garbin**, zbor **Batanola**, mini i midi pjevači OŠ »Bernardo Benussi« i zbor umirovljenika **Nuvola** iz Rovinja, recitatori **Marija Sošić** i **Đulija Dušić**, a nastupaju i članovi KUD-a **Cere**. Sve je okončano zajedničkim druženjem uz partizanski ručak.

M.Me.

DUBROVNIK

Već po tradiciji, početkom proljeća, Udruga antifašista Dubrovnik organizira izlet koji najprije vodi u Župu dubrovačku. Poviše Mlina, pohodi se Vrelo, iznad izvora rječice Zavrelje, zahuktale u to doba godine, i ispod ostataka starog puta, gdje je mjesto pogibije župskog tribuna i prvo-borca **Marka Marojoice**. Pred spomenik, na kojem su simboli križa, zvijezde i čekića, što karakteriziraju život Marka Marojoice, u znak sjećanja odaje se počast i polaže vijenac i cvijeće. Kolona dubrovačkih antifašista je do Vrela prošla i dijelom

netom uređene brdske staze, a pred spomenikom je prigodno govorio **dr. Antun Gavrančić**, predsjednik Društva Tlito Dubrovnik.

»Posjet ovom spomen obilježju organiziramo u znaku 70. obljetnice početka narodnog ustanka i narodno oslobodilačke borbe protiv fašističkih okupatora u Drugom svjetskom ratu te 67. obljetnice mučke smrti župskog tribuna i prvoborca Marka Marožice. Bio je omiljen među ljudima svoga kraja, a ugled i povjerenje ostvario je kao vrstan i vrijedan poljoprivredni znalac. Već nakon Prvog svjetskog rata aktivno se uključuje u borbu za poboljšanje socijalnog i ekonomskog položaja seljaštva, a nakon okupacije od fašističkih okupatora uključio u narodnooslobodilački pokret 1941. godine. U stalnoj vezi sa susjednim područjima, djelovao je na uspostavljanju, usmjeravanju i organizaciji NOB-e na župskom, širem dubrovačkom i susjednim područjima, aktivno sudjelovao u uspostavljanju i oblicima nove narodne vlasti, naročito u prikupljanju i usmjeravanju svih oblika pomoći borcima i jedinicama NOR-a. Njegova sveobuhvatna djelatnost je prekinuta podmuklim umorstvom na samom pragu konačne pobjede i slobode, u noći između 22. i 23. ožujka 1944. godine. Taj izuzetno teški udarac narodnooslobodilačkom pokretu u župi dubrovačkoj i na širem dubrovačkom i susjednom hercegovačkom i konavoskom području ublažili su duboki ljudski i revolucionarni tragovi koje je Marko Marožica ostavio iza sebe. Na njegovom nezaboravnom djelu i doprinosu koje je dao u borbi za dobrobit svog župskog kraja i šire zajednice, izražavam mu zahvalnost u ime svih dobromajemih stanovnika župe dubrovačke i šireg dubrovačkog područja. Neka mu je vječna slava i hvala« - rekao je, između ostalog, dr. Antun Gavrančić. Uz cvijeće obitelji, vijenac dubrovačkih antifašista na spomenik su položili: **Roko Čular, Ane Lasić i Isabela Marega**.

Dubrovački antifašisti nastavili su svoj proljetni izlet u Cavtat, posjetili Kuću Bukovac i upoznali se djelom jednog od najpoznatijih Cavtačana i velikana hrvatskog slikarstva **Vlaha Bukovca**. U Konavoskim brdima pogled je išao prema selu Brotnice gdje je Bogumilsko groblje sa stećcima, a u ugodnom raspoloženju izlet je završen zajedničkim ručkom u Konavoskom kominu u Veljem Dolu.

VINEŽ

Povodom 90. obljetnice Labinske republike održana je komemoracija na »Krvove place« u Vinežu. Svečanosti polaganja vijenca prisustvovali su gradonačelnik

Labina **Tulio Demetlika**, predsjednik Gradskog vijeća **Valter Poropat** i načelnik Općine Sv. Nedelja **Srećko Mohorović**, zatim predstavnici udruga proizašlih iz Domovinskog rata, udruge antifašističkih boraca, predstavnik vatrogasne postrojbe Labin, kao i mališani Dječjeg vrtića *Pjerina Verbanac* iz Vineža. Cvijeće je položio i **Bojan Režun**, zamjenik gradonačelnika Idrije. Ista delegacija cvijeće je položila i na gradskom groblju u Labinu, te posjetila spomen obilježje palim rudarima u Štrmcu. (R.M.)

LUMBARDA

U povodu 68. godišnjice strijeljanja domoljuba-antifašista iz Lumbarde, od talijanskih fašista, kada je među četvoricom Lumbardana mučki ubijen i **Ivan Lozica**, najtalentiraniji hrvatski kipar prve polovice prošloga stoljeća, općina je organizirala komemorativni skup kod spomenika.

Tom prigodom brat poznatog kipara **prof. Lujo Lozica** podsjetio se još jednom na mučan čin kada je, pogubljenjem četiri nedužna mlada života, fašistički zločin krvlju oblio Lumbardu. Predstavnici SAB-a Korčula i općine Lumbarda položili su vijence na spomenik palim Lumbardanima.

Inače, smaknuće velikog hrvatskog umjetnika nije prošlo nezapamćeno u ondašnjim europskim, intelektualnim krugovima u kojima se taj događaj opisuje kao jedan od najsvirepijih umorstava fašista u 2. svjetskome ratu na otoku Korčuli.

Podsjetimo, već duže vrijeme radi se na osnivanju memorijalne zbirke Ivana Lozice u Lumbardi, mjestu rođenja, gdje je stotinjak njegovih kipova i skulptura.

Prošle godine, nakon zagrebačke izložbe, u Lumbardi je održan stručni skup u spomen na sto godina rođenja velikog hrvatskog kipara. Tada je, među ostalim sugovornicima publicist **Zvonko Letica** govorio o posljednjim danima njegova života, kada su ga 1943. godine uhitili i pogubili talijanski fašisti, u dobi od 33 godine i u naponu stvaralaštva.

Ž. P.

SUP LJAK

Spomenik antifašistu i partizanu **Juri Bogdanu** postavljen u Supljaku već je dva puta devastiran. Početkom devetdesetih vandali su ga ozbiljno oštetili, a sada su na to spomen-obilježje »navalili« preprodavači metala te sa spomenika skinuli brončanu gravuru.

- Mještani su devastaciju prijavili poli-

ciji. Spomenik smo obnovili sami, ja sam dao 5000 kuna za obnovu - kaže **Zoran Sarić** iz Supljaka.

Juru Bogdana, pričaju nam ogorčeni mještani, na brutalan način ubili su Talijani. Privezanog za konja živog su ga vukli 5,5 kilometara, te ga ubili u Primoštenu na Maloj Raduči. Iz Supljaka je upućen zahtjev općinskim i državnim institucijama da pomognu u obnovi spomen-obilježja, a voljeli bi, kažu, i da policija pronađe drske lopove kojima, zbog pohlepe, ni spomenici, ni groblja nisu svetinja.

V. S.

REŽANCI

Polaganjem vijenaca na spomenik u Režancima obilježena 67. obljetnica osnivanja Prvog udarnog bataljuna Operativnog štaba za Istru, koji je formiran u tom mjestu 8. veljače 1944. godine.

- Borci su nesobično svoje živote dali za obranu svojih obitelji i naroda, a stanovnici općine dali su veliki doprinos borbi. Moramo zato u Režancima spomenuti i **Ružu Petrović** koja je izgubila oči štiteći selo, obitelj i partizane od fašista, rekao je načelnik Općine Svetvinčenat **Dalibor Macan**.

Predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Pule **Livio Blašković** istaknuo je da je tijekom Narodnooslobodilačke borbe u oružanim borbama i koncentracijskom logorima palo 272 mještana Savičenštine, većinom Hrvata. Vijence na spomenik položili su mještani i učenici Osnovne škole Divšići, koji su izveli kratki prigodni program.

P.L.



KANFANAR

Polaganjem vijenca i minutom šutnje pred spomen-pločom **Marku Zelku** predstavnici Udruge antifašističkih boraca i antifašista Rovinjske, Općine Kanfanar i mještani su odali počast ovom svećeniku kojeg su prije 67 godina objesili njemački okupatori.

O Zelku i njegovom doprinisu za vrijeme narodnooslobodilačkog pokreta u Istri govorio je **Drago Pulić**, predsjednik rovinjske udruge, koji je napomenuo da je

Zelko pripadao plejadi narodnih svećenika i bio odlučan u tome da s pukom djele dobro i zlo, iako Talijan, Zelko je bio naklonjen istarskom narodu te je zajedno s ostalim istarskim svećenicima i narednjacima odigrao neprocjenjivu ulogu u promicanju ideja *biskupa Jurja Dobrile* o očuvanju hrvatskog jezika.

Vijenac je položen i na grobu Zelka na kantanarskom groblju.

M.Me.

SVETI JURAJ U TRNU

Polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća u srijedu je obilježen Dan oslobođenja Međimurja koji se slavi 6. travnja. Od početka pa do sredine travnja 1945. godine bugarske, sovjetske i partizanske jedinice su oslobođale Međimurje od fašista, a bez većeg otpora su ušle u Čakovec 6. travnja 1945. godine, čime je završila četiri godine duga mađarska okupacija.

Vijenci su položeni kod spomen ploče na čakovečkom Starom gradu, ispred spomenika poginulim i nestalim braniteljima Domovinskog rata, ispred spomenika poginulim partizanima na čakovečkom groblju te na spomen-groblju u Sv. Jurju u Trnu. Osim predstavnika Međimurske županije počast poginulima su dali i predstavnici Udruge antifašističkih boraca i antifašista Međimurske županije, Grada Čakovca, a u Sv. Jurju u Trnu i Općine Donji Kraljevec.

Svakog 6. travnja se prisjećamo onih koji se nisu pomirili s mađarskom okupacijom, te su odlaskom u partizane fašistima pružili aktivni otpor. Zahvaljujući njima Međimurje i Hrvatska dio su velike antifašističke obitelji, na čijim temeljima počiva ne samo moderna Hrvatska već i Europska unija. Župan **Perhoč** je uz ostalo rekao:

– Neke stvari su nepobitne i ne mogu se negirati. Prvo, današnja demokratska Hrvatska temeljena je na rezultatima borbe i pobjede partizana u 2. svjetskom ratu. Drugo, zbog konačnog povratka Međimurja u krilo domovine, 6. travnja 1945. godi-

ne jedan je od najsvjetlijih datuma novije međimurske povijesti.

Mr. sc. Vladimir Kalšan iznio je povjesne podatke o samom partizanskom spomen groblju u Svetom Jurju u Trnu gdje su sahranjeni partizanski borci koji su poginuli u borbama s mađarskim okupatorom u Donjem Pustakovcu, Palinovcu, Turčiću, šumi Murščak, narodni heroj **Marko Kovač**, osam neznanih partizana, žrtve koncentracijskog logorta u Dachau te naknadno funkcioner partije i borac **Pero Pintar**.



LUDBREG

Obilježavajući Međunarodni dan žena, članovi UABA Ludbreg posjetili su **Katu Brcković**, najstariju mještanku Globičeca. Unatoč poznim godinama, s posebnim ponosom govorio o svojem doprinisu Narodnooslobodilačkoj borbi kada je sa dvoje male djece prošla cijelu Sjeverozapadnu Hrvatsku, a iako je imala malo, još je i pomagala drugima, posebno siročadi. U ratu joj je poginuo brat **Antun Blažić Šimun**, narodni heroj. Delegacija je položila cvijeće na grob **Anke Ošpuh** i **Đurđice Danić** u Poljancu. Ove dvije

mlade heroine stradale su 1944. godine kao suradnice Narodnooslobodilačke vojske, bile su primjer hrabrosti i požrtvovnosti te su pomogle mnogim sugrađanima. Antifašisti su razveselili sve članice Udruge prigodnim čestitkama koje su izradili učenici Školske zadruge »Elizabet« iz Jalžabeta.

VUKOVAR

U Županijskoj ulici u Vukovaru na zgradi Društva »Naša djeca« Vukovar, čija je predsjednica Dubravka Sabo, obnovljenu spomen ploču u čast darovateljice Jele Divac na prigodnoj su svečanosti, u četvrtak, 14. travnja, otkrili gradonačelnik Željko Sabo i Nikola Njegić, prijatelj obitelji Divac. Jela Divac bila je istaknuta antifašistkinja i velika humanistkinja. Oporučno je ostavila društvu svoju obiteljsku kuću budući da nije imala nasljednika jer joj je sin jedinac poginuo u partizanima. Kuća je oštećena u Domovinskom ratu, a obnovljena 1998. sredstvima Hrvatske mljekarske udruge.



IN MEMORIAM

KATARINA KOVAČEVIĆ 1920.-2011.

Sudionica je Narodnooslobodilačke borbe od 1942. godine. Bila je članica Kotarskog rukovodstva Valpovo od 1943. godine i tada je uhićena i zatočena u Jajincima.

Poslije oslobođenja društveno je aktivna. Dobra je niz priznanja za svoj rad, nagrade i prestižno odlikje izraelske vlade »Pravednik medju narodima«. Aktivno je radila u Udrudi ABA Osijek.

MIŠO PEŠO 1924.-2011.

Aktivni je sudionik Narodnooslobodilačke borbe od 1942. godine. Ratni put vodio ga je u borbi kroz više partizanskih jedinica.

Poslije oslobođenja aktivno je djelovalo u boračkim organizacijama na svom području. I pored narušena zdравlja dao je doprinos u radu Udruge antifašističkih boraca i antifašista Osijeka.

DESANKA DAMJANOVIĆ 1923.-2011.

Rođena u Kapelni (Donji Miholjac). U partizanske jedinice uključila se početkom 1943. godine, najprije u Slatinsko vojno područje, a kasnije je bila bolničarka u više partizanskih bolnica na Papuku.

Nakon oslobođenja odradila je puni radni staž u više radnih organizacija u Osijeku. I kao umirovljenica aktivno je djelovala u Udrizi antifašističkih boraca i antifašista Osijeka.

IN MEMORIAM

ANA SRAC 1921.-2011.

Rođena je u Opatincu, a živjela u selu Lepesić (Ivančić Grad). Odvedena je 1942. godine u logor Stara Gradiška, jer je suprug bio u partizanima i tamo bila zatočena osam mjeseci. Bila je vrlo aktivna u radu Udruge antifašističkih boraca i antifašista Ivančić Grada.

PETAR ŠALINDRIJA 1931.-2011.

Rođen u Mlaki (Jasenovac). U vrijeme ratnog pakla ustaše mu ubijaju oca, jedan brat je spaljen u Jasenovcu, a Petar s drugom dvojicom braće završava u logorima Jasenovac, Stara Gradiška i Jastrebarsko. Nakon što su partizani oslobodili logor u Jaski nije bio dugo na slobodi, ustaše ga smještaju u logor u Donjoj Reci. Nakon toga biva prebačen u Zagreb i konačno dospjeva u jednu obitelj u Šemovcima (Varaždin).

Nakon oslobođenja izuzeo je stolarski zanat. Radio je u Novoj Gradiški. Završio je i Višu upravnu školu u Zagrebu i do mirovine je radio u Republičkom komitetu za boračka i invalidska pitanja. Bio je aktivan u radu Sekcije 6. slavonskog korpusa pri SABA RH.

SLAVKO LUKAS 1917.-2011.

Rođen je u Velom Varošu u staroj splitskoj težačkoj obitelji. Uhapšen je jedne noći 1941. godine i osuđen na 12 godina robije te pušten nakon pada Italije. Nakon povratka s robije otišao je u partizane. U jedinicama VIII. korpusa borio sve do oslobođenja Istre.

Krajem 1947. godine započinje njegov neimarski rad, imenovan je za generalnog direktora Direkcije za metalnu industriju Hrvatske. Početkom 1951. godine imenovan je direktorom poduzeća »Jedinstvo«. 1971. godine imenovan je na mjesto generalnog konzula u Milanu. Početkom 1975. godine postaje zamjenikom republičkog sekretara za energetiku i industriju, a krajem 1979. godine postaje tajnikom vladine Komisije za nuklearnu energiju.

DANICA GNJATOVIĆ 1924.-2011.

Rođena u Oštrelju (Bosanski Petrovac). U prvim danima ustanka iako veoma mlada uključila se u NOP. Djelovala je u

DRAGUTIN VUKUŠIĆ 1936.-2011.

Rođen je u Mirlović Polju kod Drniša. Godine 1944. s obitelji odlazi vlakom bez voznog reda u Vojvodinu, gdje ostaje do 1953., kada za školom i poslom dolazi u Sisak. Bio je uspješan direktor tvornice Siscia, a od 1978. godine u Virovitici od male krojačke zadruge stvara respektabilnu tvornicu Virovitičanka kojoj je bio na čelu sve do 1991. godine kada zbog političke nepodobnosti odlazi u prijevremenu mirovinu.

Od 2000.-2003. g. bio je zastupnik u Hrvatskom saboru. Nakon završetka saborskog mandata, nastavlja intenzivnu političku aktivnost u Forumu seniora SDP-a. Kao potpredsjednik Forumu seniora osobito je bio angažiran na uspostavljanju suradnje



s umirovljeničkim udrugama i Savezom antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. Bio je jedan od najaktivnijih članova Predsjedništva SABA RH.

JOSIP BLAŽIĆ 1927.-2011.

Rođen u selu Trtni (Kastav). Sredinom 1943. godine pristupa partizanskim jedinicama. Borio se u redovima 1. brigade 13. primorsko-goranske divizije. U ratu je u dva navrata ranjavan.

Nakon oslobođenja zemlje ostao je u vojnoj službi. Umrovljen je u činu potpukovnika 1978. godine, kada se s obitelji preselio u Rijeku i uključio u društveno-politički život grada, a posebno u Udrugu antifašističkih boraca i antifašista (bio je predsjednik podružnice UABA Škurinje-Šk. Draga). Za zasluge u ratu i miru zavrijedio je više odličja i priznanja.

MIRKO KREAČIĆ 1921.-2011.

Kao mlađi čovjek i afirmirani športaš opredjeljuje se za antifašizam. Već 1942. godine priključuje se partizanskim jedinicama. Istaknuo se u organiziraju i pokretanju športskih aktivnosti boraca u rijetkim trenucima predaha borbenih djelovanja.

Nakon oslobođenja zemlje obnašao je odgovorne dužnosti u Ministarstvu vanjskih poslova i bio veleposlanik u više zemalja. Kao umirovljenik aktivno je djelovao u društveno-političkim organizacijama i boračkim udrugama.

Lukovdol

Goranov vijenac Delimiru Rešickom

Na rođendan pjesnika Ivana Gorana Kovačića, prvi dan proljeća i Svjetski dan poezije, u Lukovdolu je u ponedjeljak održana pjesnička manifestacija 48. Goranovo proljeće. Zbog vremenskih prilika dodjela nagrada nije upriličena na otvorenom, već u lukovdolskom Domu kulture. Riječ je o pjesničkoj manifestaciji utemeljenoj 1964. godine s ciljem očuvanja uspomene na pjesnika i antifašističkog borca Ivana Gorana Kovačića i s namjerom promicanja suvremenog pjesničkog izričaja.

Nakon uvodnih riječi i osvrta na 48 godina postojanja i održavanja Goranova proljeća, a prije same dodjele ovogodišnjih nagrada, manifestaciju su otvorili Glazbena skupina *Mika Male i Petra Medved* učenica Osnovne škole »*Ivan Goran Kovačić*« Severin na Kupi interpretacijom Goranove pjesme Dva grozda. Dodjela nagrada ove godine započela je proglašenjem najboljih literarnih rukopisa učenika osnovnih i srednjih škola.

Od velikog broja pristiglih učeničkih radova odlukom prosudbene komisije od učenika osnovnih škola nagrađeni su *Martina Čavlović* iz Kalinovca, *Mislav Habulin* iz Varaždina i *Mihaela Gašpić* iz Draganića dok su među srednjoškolcima nagrade dobili *Ana Perić* iz Zagreba, *Enea Pintarić* iz Daruvara i *Katija Vrban* iz Rijeke. Nagrade im je uručio predsjednik prosudbene komisije *Branimir Bošnjak*.

Ovogodišnji dobitnik »Goranova vijenca« je *Delimir Rešicki*, ali on nažalost nije mogao osobno primiti nagradu koju je dobio za pjesnički opus i ukupan prinos hrvatskoj književnosti. Tako je jednoglasno odlučila prosudbena komisija u sastavu: *Evelina Rudan, Branko Čegec, Miroslav Kirin, Miloš Đurđević i Tvrto Vuković*.

Pjesništvo Delimira Rešickog višestruko je nagrađivano i u domovini i inozemstvu. Njegove pjesme uvrštavane su u sve utjecajnije antologije i preglede hrvatskog pjesništva, a prevođene su na brojne strane jezike.

Rešicki se u hrvatskoj književnosti javio sredinom 80-ih godina 20. stoljeća, zajedno s drugim danas istaknutim piscima koji su se okupljali oko tada kultnog i u jugoslavenskim okvirima utjecajnog književnog časopisa »Quorum«. Kritičari se uglavnom slažu s činjenicom da je Rešicki jedan od najistaknutijih pjesnika takozvanog kvoramaškog naraštaja.

Nagrada »Goranov vijenac« za 2011. godinu dolazi u prave ruke - istaknuto je u obrazloženju, a nekoliko pjesama Rešickog pročitao je glumac *Milivoj Beader*.

Nagrada »Goran« za mlade pjesnike uručena je *Martini Vidaić* za pjesnički rukopis »Tkiva«. Među 39 ovogodišnjih pristiglih radova, takvu je odluku jednoglasno donijela komisija u sastavu: *Ana Brnardić, Miroslav Mićanović i Marko Pogačar*.

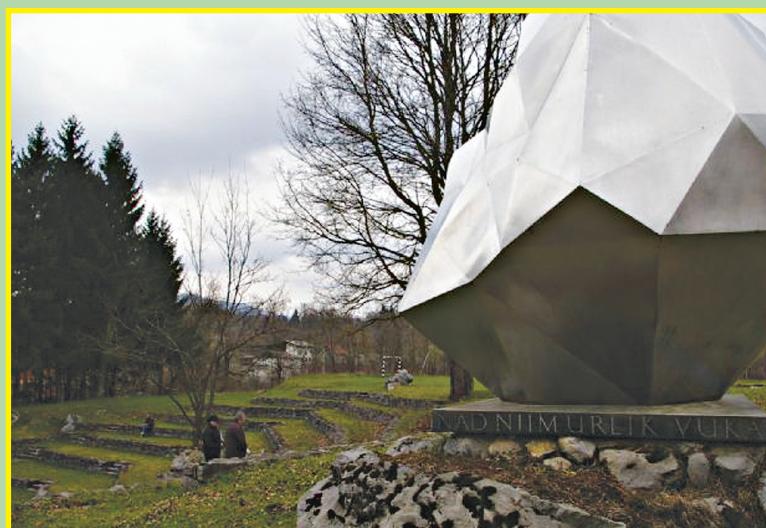
U obrazloženju je istaknuto da pjesnički rukopis Martine Vidaić odključuje metaforički bogat, polivalentan iskaz, lucidno spajanje raznorodnih jezičnih registara i lakoća kojom se unutar uobičajenog, »korisničkog« jezika oživljuje svjež, inovativan poredak stvari.



Dobitnik Goranovog vijenca pjesnik Delimir Rešicki



»Goran« za mlade - Martina Vidaić



Spomenik u Lukovdolu



Spomenik palim borcima u Oborovu - rad kiparice VERE DAJHT - KRALJ (snimio: Z.Herceg)